

„Оценка на изпълнението на ОПДУ в периода 2015-2017 г. и проучвания, подпомагащи процеса по планиране събирането на данни за всички оценки след 2017 г., включени в Плана за оценка на ОПДУ„

**Втори доклад
(финален)**

**Анализ на данните, които ще са необходими за всяка от оценките след 2017 г., включени в Плана за оценка на ОПДУ
и
Анализ на отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати (Приложение I на Регламент (ЕС) № 1304/ 2013)**

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ	1
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ И ФИГУРИТЕ	4
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	5
РЕЗЮМЕ	6
I. ЦЕЛИ НА ПРОУЧВАНИЯТА, ЗАДАЧИ И КЛЮЧОВИ ВЪПРОСИ	11
I.1. ЦЕЛ НА ДОКЛАДА.....	11
I.2. ЗАДАЧИ И КЛЮЧОВИ ВЪПРОСИ	11
II. ОБХВАТ НА АНАЛИЗИТЕ	13
III. ПОДХОД И МЕТОДИ	14
IV. АНАЛИЗ И ОТГОВОР НА ПОСТАВЕНИТЕ ВЪПРОСИ	15
ЗАДАЧА 6: АНАЛИЗ НА ДАННИТЕ, КОИТО ЩЕ СА НЕОБХОДИМИ ЗА ВСЯКА ОТ ОЦЕНКИТЕ СЛЕД 2017 Г., ВКЛЮЧЕНИ В ПЛАНА ЗА ОЦЕНКА НА ОПДУ	15
<i>Оценителен въпрос 6.1 Какви мерки за защита на лични данни и служебна информация биха били най-приложими при предоставянето на данни за всички оценки след 2017 г., включени в Плана за оценка на ОПДУ?</i>	15
<i>Оценителен въпрос 6.2 Какъв следва да бъде обхватът на данни, които ще са необходими за всяка от оценките, включени в Плана за оценка на ОПДУ, периода и периодичността на тяхното събиране, както и източниците на данни, които могат/ следва да бъдат използвани?</i>	18
<i>Оценителен въпрос 6.3 Какви добри практики от други оперативни програми в Република България и други-държави-членки на ЕС за програмен период 2014-2020 г. по отношение на подготовката на информация и данни за провеждане на оценки, особено оценки на въздействието, са приложими към ОПДУ?</i>	55
<i>Оценителен въпрос 6.4 Настоящата система за събиране на данни и мониторинг адекватна ли е съобразно необходимата за бъдещите оценки информация? Какви промени/подобрения биха били необходими?</i>	60
<i>Оценителен въпрос 6.5 Адекватно ли е времето планиране в Плана за оценка?</i>	64
ЗАДАЧА 7: АНАЛИЗ НА ОТЧИТАНЕТО НА ОБЩИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ДЪЛГОСРОЧНИ РЕЗУЛТАТИ (ПРИЛОЖЕНИЕ I НА РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1304/ 2013).....	68
<i>VII.1 Общи показатели за инвестициите, осъществявани посредством Европейския социален фонд (ЕСФ) - същност и приложимост за ОП „Добро управление“ 2014-2020.</i>	68
<i>VII.2 Методи за събиране и обработване на данни при общите показатели за дългосрочен резултат</i>	71
<i>VII.3 Предимства и недостатъци на изчерпателното и извадковото изследване</i>	82
<i>Оценителен въпрос 7.1 Какви са предимствата и недостатъците на събирането на информацията и отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати относно участниците в проекти по ОПДУ въз основа на представителна извадка?</i>	89
<i>Оценителен въпрос 7.2 Какви са предимствата и недостатъците на събирането на информацията и отчитането на общите показатели за дългосрочен резултат относно участниците в проекти по ОПДУ въз основа на допитване до всеки от тях?</i>	89
<i>Оценителен въпрос 7.3 Кой от двата подхода е по-целесъобразен предвид спецификите на ОПДУ?</i>	90

Оценителен въпрос 7.4 Какви добри практики от други оперативни програми в Република България и други-държави-членки на ЕС за програмен период 2014-2020 г. са приложими към ОПДУ по отношение отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати? 93

Оценителен въпрос 7.5 Необходими ли са промени и какви в настоящата система за събиране на данни с оглед препоръчания подход за събирането на информацията и отчитането на общите показатели за дългосрочен резултат? 96

Оценителен въпрос 7.6 Наличните ресурси на УО достатъчни ли са за осигуряване на безпроблемно събиране и отчитане на информацията в зависимост от препоръчания подход? 97

V. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ 99

Относно данните за планираните бъдещи оценки, посочени в Плана за оценка на ОПДУ. 99

Относно отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати (Приложение I на РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1304/ 2013) 103

ПРИЛОЖЕНИЯ..... 105

Приложение 1. Основни характеристики на оценките 105

Приложение 2. Общи показатели за инвестициите, осъществявани посредством Европейския социален фонд (ЕСФ) - приложимост за ОП „Добро управление“ 2014-2020. 115

Приложение 3. Теоретични основи на проучването, свързано със събиране на данни по общите ЕСФ индикатори за дългосрочен резултат 119

Приложение 4. Основни 5К13 въпроси и отговори..... 128

Приложение 5. Интернет-достъпни платформи за провеждане на анкетни проучвания и примерна анкетна карта..... 130

Приложение 6: Алгоритъм на процеса по събиране и обработване на данните за отчитане на общ индикатор за дългосрочен резултат по ОПДУ..... 135

Приложение 7: Примерна техническа спецификация за възлагане провеждането на проучвания за отчитане на общите индикатори за дългосрочен резултат..... 140

Списък на таблиците и фигурите

Таблицы

Таблица 1. Данни, които се очаква да бъдат предоставяни от УО за целите на оценките и мерки за тяхната защита.	17
Таблица 2. Предвидени оценки в Плана за оценка на ОПДУ	19
Таблица 3. Приложимост на видовете данни от мониторинг към планираните оценки.....	54
Таблица 4. Приложимост на първичните данни, набирани от оценителите, към планираните оценки	55
Таблица 5. Планирани оценки в плана за оценка на ОПДУ	65
Таблица 6. Общи показатели за изпълнение, приложими по ОПДУ	69
Таблица 7. Общи показатели за резултати, приложими по ОПДУ	70
Таблица 8. Предимства и недостатъци на различните форми на допитване	75
Таблица 9. Предимства и недостатъци на изчерпателното и извадковото изследване	84
Таблица 10. Предимства и недостатъци на изчерпателното изследване	90
Таблица 11. Общи показатели за изпълнение относно участниците	115
Таблица 12. Класификация на проблемите/грешките при провеждане на съвкупностното изследване (изчерпателно или извадково)	125
Таблица 13. „5К13 въпроси“, чиито отговори са базови за събирането на данни за общия индикатор за дългосрочен резултат (СО-30) по ОПДУ.....	128

Фигури

Фигура 1. Процес по събиране и отчитане на данни за общия показател (СО-30) за дългосрочни резултати по ОПДУ.....	73
Фигура 2. Ориентировъчна извадка за общ индикатор (СО-30) по ОПДУ, необходима за изготвяне на годишния доклад през 2019 г.....	78
Фигура 3. Ориентировъчна извадка за общ индикатор (СО-30) по ОПДУ, необходима за изготвяне на окончателния доклад през 2025 г.....	78
Фигура 4. Схема на етапите на съвкупностното изследване	79

Списък на използваните съкращения

ВСС	Висш съдебен съвет
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ИМЗ	Инициатива за младежка заетост
ИПА	Институт по публична администрация
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
НИП	Национален институт на правосъдието
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НСИ	Национален статистически институт
ОПАК	Оперативна програма „Административен капацитет“
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление“
ОПНОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ОПТП	Оперативна програма „Техническа помощ“
ПО	Приоритетна ос
УО	Управляващ орган

Резюме

Настоящото резюме представя резултатите от осъществени проучвания, подпомагащи процеса по планиране събирането на данни за всички оценки след 2017 г., включени в Плана за оценка на Оперативна програма „Добро управление“ и събиране на данни за общите показатели за дългосрочни резултати относно участниците в проекти по програмата.

Проучванията са осъществени в периода април-май 2018 г. от екип от експерти на обединение „Консулт“ с членове Екорис Саут Йист Юроп, Българска консултантска организация ЕООД и „Д енд Д Консултинг“ ООД и са обобщени в доклад, към който настоящото резюме е неделима част.

Докладът представлява втора част, от общо две, на следната обществена поръчка: Оценка на изпълнението на Оперативна програма „Добро управление“ в периода 2015 – 2017 г. и проучвания, подпомагащи процеса по планиране събирането на данни за всички оценки след 2017 г., включени в Плана за оценка на програмата.

Специфичните цели на проучванията са:

1. Да се определят мерки за защита на лични данни и служебна информация при предоставянето на данни за всички оценки след 2017 г., включени в Плана за оценка на Оперативна програма „Добро управление“, както и обхвата на данни, които ще са необходими за всяка от оценките, периода и периодичността на тяхното събиране, както и източниците на данни, които могат/ следва да бъдат използвани.
2. Да се анализират предимствата и недостатъците на събирането на данните за общите показатели за дългосрочни резултати относно участниците в проекти по Оперативна програма „Добро управление“ (Приложение I на Регламент (ЕС) № 1304/ 2013) въз основа на представителна извадка от една страна и посредством допитване до всички участници – от друга. Въз основа на анализа и изводите от него да се формулират препоръки и критерии за подбор на извадката с цел гарантиране на вътрешната ѝ валидност или методология за събиране на информацията изчерпателно посредством допитване до всички участници.

Проучванията са структурирани в две основни задачи и съответни въпроси както следва:

Задача 6: Анализ на данните, които ще са необходими за всяка от оценките след 2017 г., включени в Плана за оценка на Оперативна програма „Добро управление“

6.1. Какви мерки за защита на лични данни и служебна информация биха били най-приложими при предоставянето на данни за всички оценки след 2017 г., включени в Плана за оценка на Оперативна програма „Добро управление“?

6.2. Какъв следва да бъде обхватът на данни, които ще са необходими за всяка от оценките, включени в Плана за оценка на Оперативна програма „Добро управление“, периода и периодичността на тяхното събиране, както и източниците на данни, които могат/ следва да бъдат използвани?

6.3. Какви добри практики от други оперативни програми в Република България и други държави-членки на Европейския съюз за програмен период

2014-2020 г. по отношение на подготовката на информация и данни за провеждане на оценки, особено оценки на въздействието, са приложими към Оперативна програма „Добро управление“?

6.4. *Настоящата система за събиране на данни и мониторинг адекватна ли е съобразно необходимата за бъдещите оценки информация? Какви промени/подобрения биха били необходими?*

6.5. *Адекватно ли е времето планиране в Плана за оценка?*

Задача 7: Анализ на отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати (Приложение I на Регламент (ЕС) № 1304/ 2013)

7.1. *Какви са предимствата и недостатъците на събирането на информацията и отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати относно участниците в проекти по Оперативна програма „Добро управление“ въз основа на представителна извадка?*

7.2. *Какви са предимствата и недостатъците на събирането на информацията и отчитането на общите показатели за дългосрочен резултат относно участниците в проекти по Оперативна програма „Добро управление“ въз основа на допитване до всеки от тях?*

7.3. *Кой от двата подхода е по-целесъобразен предвид спецификите на Оперативна програма „Добро управление“?*

7.4. *Какви добри практики от други оперативни програми в Република България и други държави-членки на Европейския съюз за програмен период 2014-2020 г. са приложими към Оперативна програма „Добро управление“ по отношение отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати?*

7.5. *Необходими ли са промени и какви в настоящата система за събиране на данни с оглед препоръчания подход за събирането на информацията и отчитането на общите показатели за дългосрочен резултат?*

7.6. *Наличните ресурси на Управляващия орган достатъчни ли са за осигуряване на безпроблемно събиране и отчитане на информацията в зависимост от препоръчания подход?*

Анализите са осъществени на базата на налична информация в основни документи на Програмата, насоки на Европейската комисия относно осъществяване мониторинг и оценка, информация, предоставена от Управляващия орган на програмата и информация, набрана в хода на анализите чрез провеждане на интервюта с основни заинтересованите страни: Управляващ орган на програмата, Администрация на Министерски съвет, Централно координационно звено, Национален статистически институт, Институт по публична администрация, Национално сдружение на общините в Република България, Национален институт на правосъдието, както и проучване на добри практики от други оперативни програми.

Основните методи за набиране на информация за осъществяване на анализите включват:

- Кабинетно проучване на документи;
- Срещи-интервюта;
- Преглед на добри практики;
- Експертна оценка.

По-долу са представени основните **изводи и препоръки** от направените анализи по поставените задачи и въпроси.

Относно данните за планираните бъдещи оценки, посочени в Плана за оценка на Оперативна програма „Добро управление“

Данните, набирани от **системата за мониторинг на Програмата**, необходими за целите на оценките, са **налични в Управляващия орган**. Повечето се набират в електронен формат и могат веднага да бъдат предоставени за целите на оценките. Такива са данните по отношение на: процедури и проекти; данни за бенефициенти и ключови заинтересовани страни; данни за индикатори; данни за дейностите по обучение.

Данните за **финансовото изпълнение** като цяло са налични от системата за мониторинг, но е необходимо да бъдат обработени по заявка на оценителите предвид на различните типове разходи спрямо подкрепените дейности.

Информация, набирана от **бенефициентите** чрез системата за мониторинг (за осъществените дейности, постигнати резултати и прилагането на хоризонталните принципи,) не може да се предостави в обобщен вид за целите на оценките. За да бъде предоставена за целите на оценките, информацията е необходимо да бъде обработена от експертите по мониторинг, или да се създаде възможност годишните/техническите доклади да бъдат попълвани електронно в Информационната система за управление и наблюдение като системата предостави възможност за автоматично извличане на данни.

За **индивидуалните участници** в обученията Управляващият орган разполага само с т.нар. „микро-данни“ за участниците, необходими за отчитане на общите индикатори¹, които не съдържат цялата необходима информация за целите на оценките. Данни за индивидуалните участници в обученията са налични при обучителните институции и бенефициентите в обхват, който е достатъчен за целите на оценките. Практиките за набиране и обработване на такива данни, обаче, при основните бенефициенти се различават. Единствено Националният институт на правосъдието към момента може да предостави обработени данни за индивидуални участници в електронен вид, които да бъдат използвани за анализи и анкетни проучвания за целите на оценките. Препоръчително е в бъдеще, основните обучителни институции да уеднаквят начините на набиране и обработване на информацията за обучените, за да е възможно да се предоставя хомогенна информация за целите на оценките.

Възможни са сериозни **трудности** при провеждане на планирания **контрафактологичен анализ** в рамките на Оценка 7² както поради липсата на данни, така и поради трудности за дефиниране пряка връзка между обученията и изследваната промяна. Практиките в други страни-членки показват, че такива анализи при изследване на ефектите от обучения са рядкост и не са пряко

¹ Съгласно Приложение I към Регламент (ЕС) 1304/2013.

² Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за обучения в администрацията и в съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ

свързани с оценка на въздействието от обученията за държавната администрация и съдебната система. В рамките на Оценка 7, в най-добрия случай, ще е възможно осъществяването на частично контрафактологично проучване, насочено към определени целеви групи, за които е възможно съставяне на контролна група от неучаствали в обучение (данните на Националния институт на правосъдието), и то при така подбрани критерии и въпроси, които да дават възможност за набиране на информация за настъпила промяна (статус преди и след интервенциите) и отчитане влиянието на външни фактори. Препоръчително е Управляващият орган да ревизира очакванията си относно обхвата на контрафактологичния анализ в рамките на Оценка 7 и да планира оценката основно около теоретичните подходи за оценка, като изключи контрафактологичен анализ или значително ограничи обхвата на контрафактологично проучване.

Практиките при други оперативни програми показват, че данните от системата за мониторинг обикновено не са достатъчни за осъществяване на оценките и особено за провеждане на проучвания сред индивидуалните участници. Там, където е възможно, се ползват **данни от съществуващи административни регистри**. За целите на оценките на Оперативна програма „Добро управление“ също могат да се използват данни от съществуващи регистри относно администрацията, административното обслужване и съдебната система³. С напредъка по въвеждане на електронното управление се очаква, че ще бъдат налични все повече данни от такива регистри. Препоръчително е да се потърсят възможности за оптимизация на съществуващите регистри, така че те да предоставят данни, които могат да бъдат използвани за анализи и оценки.

Защитата на данните, които се предоставят за целите на оценките, трябва да бъде съобразено с естеството на данните и изискванията на европейското и националното законодателство. В случай на лични данни, е препоръчително там, където това е възможно, на оценителите да се предоставят анонимизирани или псевдономизирани данни, което значително увеличава защитата на личните данни и намалява рисковете от злоупотреби с тях.

Времето планиране на оценките в Плана за оценка е адекватно на нуждите на Управляващия орган на Програмата и целите на оценките. Възможна е оптимизация по отношение на промяна във времевия период на осъществяването на две оценки.

Относно отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати (Приложение I на Регламент (ЕС) № 1304/ 2013)

На практика, Специфичните индикатори по програмата (R2-2, O2-6, R3-3, O3-8, O4-1, O5-1) отчитат както лица, получаващи пряка подкрепа от Европейския социален фонд, така и лица, получаващи косвена подкрепа (т.е. в рамките на операции, целящи укрепване капацитета на организациите, в които те работят). В този случай, не трябва да се прави пряка връзка между **общите показатели**

³ Като данни от ИИСДА, данни събирани от ИПА, НИП и ВСС

относно участниците, от една страна, и **специфичните индикатори**, заложен в системата от индикатори по Програмата, от друга страна. За целта ще е необходимо да се редактират съответните текстове в „Указания за е-отчитане чрез Информационната система за управление и наблюдение на проекти и финансови планове по Оперативна програма „Добро управление““, в секция 1.2.4 „Въвеждане на микроданни за участниците“.

В Наръчника за изпълнение на Оперативна програма „Добро управление“, **не е описан процесът по събиране на данни по отчитане на общи индикатори за изпълнение и резултат**. В тази връзка се препоръчва да се изготви подробна документация в системата за управление и контрол на Програмата, описваща цялостния процес, съгласно изискванията Регламент (ЕС) 1304/2013 и насоките за неговото прилагане.

Електронния XLS-файл „microdata_ESF“ обслужва всички програми, финансирани от Европейския социален фонд. Поради спецификите на Програмата голяма част от информацията в този файл е нерелевантна. Това създава ненужно административно натоварване както при бенефициентите, така и при Управляващия орган. Препоръчва се да се опрости Въпросника за участие в проект или финансов план по Оперативна програма „Добро управление“⁴, като се премахнат нерелевантните за Програмата полета.

Целевата група, която ще бъде изследвана (служители в администрацията и съдебната система и магистрати) предполага възможност индивидуалните участници да бъдат допитвани посредством различни способы. При провеждане на онлайн анкетно проучване препоръчителен е „изчерпателния“ подход, докато при телефонни интервюта – „извадковия“ подход. Възможен е и комбиниран подход, който е препоръчителен при тези изследвания тъй като дава възможност за засичане на информацията и установяване и елиминиране на грешки и невярна информация.

Регламент (ЕС) 1304/2013 поставя изискване **цялостния процес по изготвяне на представителната извадка**, включително изборът на метод за определяне на извадката, както и всички етапи на процеса по събиране, обработване, анализиране и отчитане на данните да бъдат **документирани**. Освен това изследователският процес изисква наличието на специализирани експертни познания (статистически, иконометрични, социологични, ИТ и др.). Поради това, за осъществяване на проучванията, е препоръчително ползване на външен изпълнител с необходимите експертни познания в областта.

Въпреки че отчитането на общите показатели за дългосрочен резултат се очаква в два времеви периода⁵ (2019 и 2025) е препоръчително е набирането на данни на годишна база за осигуряване на плавно натоварване, ефективно използване на ресурсите и набиране на информация, която може да се използва за управленски цели или за анализи и оценки.

⁴ Приложение № 8 към указанията за е-отчитане чрез ИСУН на проекти и финансови планове по ОПДУ

⁵ Съгласно Регламент (ЕС) 1304/2013

I. Цели на проучванията, задачи и ключови въпроси

Работата по настоящия доклад е осъществена в периода април-май 2018 г. от екип от експерти на обединение „Консулт“ с членове Екорис Саут Ййст Юроп (ЕКОРИС), Българска консултантска организация ЕООД (БКО) и „Д енд Д Консултинг“ ООД.

Докладът представлява втора част, от общо две, на следната обществена поръчка: Оценка на изпълнението на Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ) в периода 2015 – 2017 г. и проучвания, подпомагащи процеса по планиране събирането на данни за всички оценки след 2017 г., включени в плана за оценка на ОПДУ.

Настоящият доклад обхваща проучвания, подпомагащи процеса по планиране събирането на данни за всички оценки след 2017 г., включени в Плана за оценка на ОПДУ и събиране на данни за общите показатели за дългосрочни резултати относно участниците в проекти по ОПДУ.

I.1. Цел на доклада

Специфичните цели на проучванията, осъществени в обхвата на настоящия доклад са:

1. Да се определят мерки за защита на лични данни и служебна информация при предоставянето на данни за всички оценки след 2017 г., включени в Плана за оценка на ОПДУ, както и обхвата на данни, които ще са необходими за всяка от оценките, периода и периодичността на тяхното събиране, както и източниците на данни, които могат/ следва да бъдат използвани.
2. Да се анализират предимствата и недостатъците на събирането на данните за общите показатели за дългосрочни резултати относно участниците в проекти по ОПДУ (Приложение I на Регламент (ЕС) № 1304/ 2013) въз основа на представителна извадка от една страна и посредством допитване до всички участници – от друга. Въз основа на анализа и изводите от него да се формулират препоръки и критерии за подбор на извадката с цел гарантиране на вътрешната ѝ валидност или методология за събиране на информацията изчерпателно посредством допитване до всички участници.

I.2. Задачи и ключови въпроси

Техническото задание за изпълнение на поръчката обхваща 2 основни задачи, които влизат в обхвата на настоящия доклад. За всяка от задачите са

формулирани ключови въпроси. Задачите и съответстващите им ключови въпроси⁶ са представени по-долу.

Задача 6: Анализ на данните, които ще са необходими за всяка от оценките след 2017 г., включени в Плана за оценка на ОПДУ

Въпроси

- 6.1.** *Какви мерки за защита на лични данни и служебна информация биха били най-приложими при предоставянето на данни за всички оценки след 2017 г., включени в Плана за оценка на ОПДУ?*
- 6.2.** *Какъв следва да бъде обхватът на данни, които ще са необходими за всяка от оценките, включени в Плана за оценка на ОПДУ, периода и периодичността на тяхното събиране, както и източниците на данни, които могат/ следва да бъдат използвани?*
- 6.3.** *Какви добри практики от други оперативни програми в Република България и други-държави-членки на ЕС за програмен период 2014-2020 г. по отношение на подготовката на информация и данни за провеждане на оценки, особено оценки на въздействието, са приложими към ОПДУ?*
- 6.4.** *Настоящата система за събиране на данни и мониторинг адекватна ли е съобразно необходимата за бъдещите оценки информация? Какви промени/подобрения биха били необходими?*
- 6.5.** *Адекватно ли е времето планиране в Плана за оценка?*

Задача 7: Анализ на отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати (Приложение I на Регламент (ЕС) № 1304/ 2013)

Въпроси

- 7.1.** *Какви са предимствата и недостатъците на събирането на информацията и отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати относно участниците в проекти по ОПДУ въз основа на представителна извадка?*
- 7.2.** *Какви са предимствата и недостатъците на събирането на информацията и отчитането на общите показатели за дългосрочен резултат относно участниците в проекти по ОПДУ въз основа на допитване до всеки от тях?*
- 7.3.** *Кой от двата подхода е по-целесъобразен предвид спецификите на ОПДУ?*
- 7.4.** *Какви добри практики от други оперативни програми в Република България и други-държави-членки на ЕС за програмен период 2014-2020 г. са приложими към ОПДУ по отношение отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати?*
- 7.5.** *Необходими ли са промени и какви в настоящата система за събиране на данни с оглед препоръчания подход за събирането на информацията и отчитането на общите показатели за дългосрочен резултат?*
- 7.6.** *Наличните ресурси на УО достатъчни ли са за осигуряване на безпроблемно събиране и отчитане на информацията в зависимост от препоръчания подход?*

⁶ Допълнителните въпроси, предложени от Изпълнителя, са в синьо

II. Обхват на анализите

В обхвата на анализите по **Задача 6** влизат планираните оценки в Плана за оценка на ОПДУ както следва:

1. Междинна оценка и проучвания, подпомагащи изготвянето на Годишния доклад за изпълнението, който трябва да бъде представен през 2019 г.
2. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на електронното управление по Приоритетна ос 1 на ОПДУ
3. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на административното обслужване и административния капацитет по Приоритетни оси 1 и 2 на ОПДУ
4. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за съдебна реформа по Приоритетна ос 3 на ОПДУ
5. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за обучения в администрацията и в съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ
6. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на гражданския контрол върху дейността на администрацията и съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ
7. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на системата за управление на ЕСИФ по Приоритетни оси 4 и 5 на ОПДУ
8. Предварителна оценка на оперативна програма за административен капацитет и съдебна реформа за програмен период 2021-2027 г.
9. Ad-hoc оценки, анализи и проучвания.

При **Задача 7** е анализирано отчитането на следния общ показател за дългосрочен резултат, приложим към ОПДУ: *„Участници, чието положение на пазара на труда в рамките на шест месеца след напускане на операцията е по-добро“*.

В обхвата на анализите влизат и изискванията, свързани с изпълнението на разпоредбите на Регламент (ЕС) 2016/679 защита на личните данни⁷, както и националното законодателство в тази област.

⁷ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните).

III. Подход и методи

Анализите са осъществени на базата на налична информация в основни документи на програмата, насоки на Европейската комисия (ЕК) относно осъществяване мониторинг и оценка, информация, предоставена от Управляващия орган (УО) на ОПДУ и информация, набрана в хода на анализите чрез провеждане на интервюта с основни заинтересованите страни: УО на ОПДУ, Администрация на Министерски съвет, Централно координационно звено, Национален статистически институт (НСИ), Институт по публична администрация (ИПА), Национално сдружение на общините в Република България (НСОРБ), Национален институт на правосъдието (НИП), както и проучване на добри практики от други оперативни програми.

Основните методи за набиране на информация за осъществяване на анализите включват:

- Кабинетно проучване на документи;
- Срещи-интервюта;
- Преглед на добри практики;
- Експертна оценка.

IV. Анализ и отговор на поставените въпроси

В този раздел са представени анализи по всеки от оценителните въпроси на Задача 6 и Задача 7.

Задача 6: Анализ на данните, които ще са необходими за всяка от оценките след 2017 г., включени в Плана за оценка на ОПДУ

Оценителен въпрос 6.1 Какви мерки за защита на лични данни и служебна информация биха били най-приложими при предоставянето на данни за всички оценки след 2017 г., включени в Плана за оценка на ОПДУ?

Настоящият въпрос третира мерките за защита на данни, включително лични данни, при предоставянето на информация на изпълнителите на оценки на ОПДУ.

Като първа стъпка, при предоставянето на данни на оценителите, данните трябва да бъдат предварително прегледани, за да се прецени дали те представляват лични данни или не.

Когато данните не са лични данни, правомерното им ползване обикновено се урежда чрез клауза в договора с изпълнителя, чрез която изпълнителят се задължава да използва данните и информацията, станали му известни при изпълнението на поръчката, само за целите на изпълнение на договора и да не предоставя данни и информация на трети лица.

Когато данните се класифицират като лични данни, мерките за тяхната защита е необходимо да бъдат съобразени с разпоредбите на Регламент (ЕС) 2016/679 и с тези на националното законодателство – Закон за защита на личните данни и Наредба № 1 от 30 януари 2013 г. за минималното ниво на технически и организационни мерки и допустимия вид защита на личните данни. Във връзка с изпълнение на разпоредбите на Регламента, който влезе в сила на 25 май 2018 г., се очаква промяна на Закона за личните данни⁸.

Най-подходящо би било личните данни, които ще се предоставят на изпълнителя, когато това е възможно, да бъдат анонимизирани или псевдонимизирани⁹.

⁸ В периода 30 април 2018 г.– 30 май 2018 г. се провежда обществено обсъждане на Проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за личните данни, <http://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=3498>.

⁹ „Псевдонимизация“ означава обработването на лични данни по такъв начин, че личните данни не могат повече да бъдат свързвани с конкретен субект на данни, без да се използва допълнителна информация, при условие че тя се съхранява отделно и е предмет на технически и организационни мерки с цел да се гарантира, че личните данни не са свързани с идентифицирано физическо лице или с физическо лице, което може да бъде идентифицирано.

При анонимизираните данни субектът на данните вече не може да бъде идентифициран. В този случай разпоредбите на Регламента не се прилагат, тъй като същият не се прилага при обработването на анонимна информация, включително за статистически или изследователски цели (т. 26 от съображенията на Регламент (ЕС) 2016/679).

Псевдономизираните данни могат да бъдат свързани с дадено физическо лице чрез използването на допълнителна информация. В т. 28 от съображенията на Регламент (ЕС) 2016/679 се посочва, че *„Прилагането на псевдонимизация на личните данни може да намали рисковете за съответните субекти на данни и да помогне на администраторите и на обработващите лични данни да изпълняват своите задължения за защита на данните“*. В същото време псевдонимизацията на данните не изключва други мерки за защита на данните.

УО на ОПДУ, съгласно Регламент (ЕС) 2016/679, се явява администратор на лични данни¹⁰, а изпълнителите на оценките – оператори или обработващи лични данни¹¹. Предоставянето на лични данни на оценителите автоматично ги превръща в оператор на лични данни и ги натоварва с отговорност за осигуряване на съответната защита и законосъобразно използване на предоставените лични данни.

Във връзка с обработването на лични данни, включително псевдономинизирани такива, УО на ОПДУ е длъжен да уведомява субектите за какви цели ще бъдат използвани събираните от тях лични данни. В уведомлението трябва да е записано, че освен за другите цели, за които УО събира данните, последните ще бъдат използвани и за целите на анализи за осъществяване на оценка на изпълнението на програмата. Такова уведомление и понастоящем съществува във формата на Въпросника за набиране на данни от индивидуалните участници в операциите¹².

Част от личните данни представляват така наречените „чувствителни“ лични данни. По отношение на ОПДУ, това са данните, набирани от индивидуалните участници относно етнически и расов произход и здравословно състояние (лица с увреждания). За чувствителните лични данни Регламент (ЕС) 2016/679 предвижда специални изисквания относно осигуряване на тяхната защита и сигурност. Тези изисквания трябва да бъдат изпълнени като част от общата система за защита на личните данни в УО. Що се касае до предоставянето на такива данни на оценителите, очакванията са, че на оценителите ще са необходими само агрегирани данни за брой участници по етнически признак и лица с увреждания по приоритетни оси или процедури. Това са анонимизирани данни, които не могат да бъдат свързани с индивидуалните участници и поради

¹⁰ „Администратор“ означава физическо или юридическо лице, публичен орган, агенция или друга структура, която сама или съвместно с други определя целите и средствата за обработването на лични данни; когато целите и средствата за това обработване се определят от правото на Съюза или правото на държава членка, администраторът или специалните критерии за неговото определяне могат да бъдат установени в правото на Съюза или в правото на държава членка

¹¹ „Обработващ лични данни“ означава физическо или юридическо лице, публичен орган, агенция или друга структура, която обработва лични данни от името на администратора

¹² Въпросник за участие в проект/финансов план по ОПДУ, Приложение №8 към указанията за отчитане чрез ИСУН на проекти и финансови планове по ОПДУ

това не са обект на разпоредбите на законодателството за защита на личните данни.

Като администратор на лични данни, УО на ОПДУ при предаване на информацията на оператора, трябва да осигури, че на оператора ще бъдат предоставени само данни, необходими за осъществяване на анализите, че данните ще бъдат използвани само за целите на оценката и че ще бъдат съхранявани само за този период. УО на ОПДУ трябва да предприеме мерки, с които да обърне внимание на оператора, че е необходимо да предприеме необходимите мерки за защита на личните данни срещу нарушения на сигурността, както и че ще унищожи тези данни след като не са му вече необходими за целите на оценката. Тези изисквания могат да бъдат изрично записани в договора с оценителите.

За осъществяването на оценките са идентифицирани основните видове данни, които УО ще е необходимо да предоставя на оценителите. Видовете данни, както и основните мерки за тяхната защита при предоставянето им на оценителите, са систематизирани в таблицата по-долу.

Таблица 1. Данни, които се очаква да бъдат предоставяни от УО за целите на оценките и мерки за тяхната защита.

Данни	Мерки за защита
Дани за процедури и проекти	Тези данни са данни от системата за мониторинг на ОПДУ и не съдържат лични данни. За тяхната защита са приложими общи клаузи в договора относно използването и конфиденциалност на данните.
Данни за бенефициенти и ключови заинтересовани страни	Данните за контакт на бенефициенти и ключови заинтересовани страни, доколкото се предоставя име, имейл и телефон, представляват лични данни. В тази връзка УО трябва да обработва и съхранява тези данни съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 2016/679 и националното законодателство. УО на ОПДУ трябва да уведоми бенефициентите и представителите на ключовите заинтересовани страни, че техните лични данни, ще бъдат използвани за целите на оценките и в какъв период от време ще бъдат съхранявани. УО като администратор, както и оценителите, като оператор на личните данни, трябва да осигурят тяхната защита и законосъобразно ползване съгласно нормативните изисквания.
Данни за индивидуални участници	Данните за индивидуалните участници са лични данни. За целите на оценките често са необходими само част от данните. Поради това е възможно на оценителите да бъдат предоставени псевдономизирани данни. Псевдономизирани данни могат да се използват с цел анализ на профилите на участниците в обученията. За тази цел се предоставят данни, където вместо имена, данните са кодирани с номера. Когато, обаче, ще бъдат използвани данни за контакт на участниците за провеждане на анкетни проучвания, тогава това вече са лични данни и подлежат на защита съгласно нормативните изисквания. Необходимо е участниците да бъдат уведомени за целите на използване на техните лични данни и колко време ще бъдат съхранявани преди да бъдат унищожени. УО като администратор, както и оценителите, като оператор на личните

	данни, трябва да осигурят тяхната защита и законосъобразно ползване съгласно нормативните изисквания.
Данни за индикатори	Данните за индикаторите не съдържат лични данни. Към тях са приложими общите клаузи в договора относно използването и конфиденциалност на данните.
Финансови данни	Не съдържат лични данни. Приложими са общи клаузи в договора относно използването и конфиденциалност на данните
Данни от технически доклади на бенефициентите	Не съдържат лични данни, ако се предоставя обобщена информация от техническите доклади. Ако се представят самите технически доклади, форматът им към момента предполага подаването на лични данни по отношение на имена и контакти на ръководителите и координаторите на проектите. Личните данни подлежат на защита, съобразно изискванията на нормативната уредба, а към останалите данни се прилагат общите клаузи в договора относно използването и конфиденциалност на данните. Препоръчително е УО да предоставя на оценителите обработена обобщена информация от годишните доклади на бенефициентите или, ако предоставя годишни доклади, личните данни от тези доклади да бъдат изтрети.
Данни за обученията (без индивидуални данни на участниците)	Данните не съдържат лични данни. Прилагат се общите клаузи в договора относно използването и конфиденциалност на данните
Доклади и анализи, включително такива, изработени с подкрепата на ОПДУ	Данните не съдържат лични данни. Прилагат се общите клаузи в договора относно използването и конфиденциалност на данните
Данни за прилагането на хоризонталните принципи по отношение на етнически произход и здравословно състояние (лица с увреждания)	Данните за етническия произход на участниците и здравословното им състояние са чувствителни лични данни. На оценителите, обаче, се очаква да бъде предоставяна агрегирана информация относно броя на такива участници в ОПДУ - по приоритетни оси и процедури. Тази агрегирана информация е анонимизирана и като такава вече не представлява лични данни. В тази връзка за тези данни трябва да бъдат прилагани общите клаузи в договора относно използването и конфиденциалност на данните.

Оценителен въпрос 6.2 Какъв следва да бъде обхватът на данни, които ще са необходими за всяка от оценките, включени в Плана за оценка на ОПДУ, периода и периодичността на тяхното събиране, както и източниците на данни, които могат/ следва да бъдат използвани?

За да се отговори на оценителния въпрос са анализирани необходимите данни за всяка оценка, както и техните източници.

Видът и обхватът на данните са съобразени с целите на планираните оценки, оценителните въпроси, с планираните в ОПДУ интервенции, които влизат в

обхвата на всяка от оценките, както и методите за набиране на количествена и качествена информация и методите за анализ.

6.2.1 Предвидени оценки в Плана за оценка на ОПДУ

В Плана за оценка на ОПДУ са заложи общо 11 оценки, както е представено в таблицата по-долу.

Таблица 2. Предвидени оценки в Плана за оценка на ОПДУ

№	Наименование
1	Анализ на ОПАК и ОПТП във връзка с изготвянето на окончателните доклади по двете програми
2	Оценка на изпълнението на ОПДУ в периода 2015-2016 г. и проучвания, подпомагащи изготвянето на Годишния доклад за изпълнението, който трябва да бъде представен през 2017 г.
3	Междинна оценка и проучвания, подпомагащи изготвянето на Годишния доклад за изпълнението, който трябва да бъде представен през 2019 г.
4	Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на електронното управление по Приоритетна ос 1 на ОПДУ
5	Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на административното обслужване и административния капацитет по Приоритетни оси 1 и 2 на ОПДУ
6	Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за съдебна реформа по Приоритетна ос 3 на ОПДУ
7	Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за обучения в администрацията и в съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ
8	Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на гражданския контрол върху дейността на администрацията и съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ
9	Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на системата за управление на ЕСИФ по Приоритетни оси 4 и 5 на ОПДУ
10	Предварителна оценка на оперативна програма за административен капацитет и съдебна реформа за програмен период 2021-2027 г.
11	Ad-hoc оценки, анализи и проучвания

Източник: План за оценка на ОПДУ, 2016 г. Оценките в сиво и с наклонен шрифт са осъществени (оценка 1) или са в процес на осъществяване (оценка 2).

Първата оценка вече е осъществена, а втората е настоящата оценка. Останалите 9 оценки могат да бъдат разделени в три групи:

- Процесни оценки (оценка 3). Процесните оценки се планират и изпълняват в началния етап на изпълнение на програмата с цел да се изследва управлението и механизмите на изпълнение и управление.
- Оценки на въздействието (оценки 4, 5, 6, 7, 8 и 9). Тяхната цел е, съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 1303/2013 (чл. 56 (3)), да се изследват

ефектите от изпълнението на интервенциите, насочени към постигането на заложените специфични цели по съответните приоритетни оси.

- Други оценки: Планирана е предварителна оценка на следващата оперативна програма за административен капацитет и съдебна реформа за програмен период 2021-2027 г. (Оценка 10). Заделят се бюджет и за непланирани оценки (Оценка 11).

Общите характеристики на предстоящите оценки, включително предвидени оценителни въпроси, са посочени в Приложение 1.

6.2.2 Обхват, периодичност и източници на данни, необходими за осъществяване на оценките

При осъществяване на оценките ще са необходими различни данни, както количествени така и качествени.

В зависимост от източника на данни, данните могат да бъдат групирани в три групи както следва:

- Данни от системата за мониторинг на ОПДУ;
- Първични данни, набрани от оценителите;
- Налични статистически, административни и аналитични данни.

В третата група данни влизат самият текст на ОПДУ, наръчници, процедури и указания за изпълнение на програмата, насоки за кандидатстване; национални и европейски стратегически документи и нормативни документи, имащи отношение към програмата, анализи, доклади и оценки, както и статистически и административни данни, набрани за други цели (включително регистри данни). Тези документи са или обществено достъпни или налични в УО на ОПДУ и могат безпроблемно да бъдат предоставени на оценителите при започване на оценката.

В рамките на анализа по този оценителен въпрос фокусът ще бъде върху данните, които трябва да бъдат предоставени от УО чрез системата за мониторинг. Ще бъде посочен и обхватът на първичните данни, които е необходимо да бъдат набрани от оценителите, както и подходящите методи. Данните, които съществуват във вид на доклади, анализи и методологии само ще бъдат отбелязани, без да се анализират и разписват в детайли, тъй като тяхното набавяне за целите на оценките не е проблем.

Анализите са представени по-долу по видове данни (6.2.2.1 и 6.2.2.2) и за всяка от планираните оценки (6.2.2.3).

6.2.2.1. Данни, събирани чрез системата за мониторинг на ОПДУ

Чрез системата за мониторинг на ОПДУ се набират различни видове данни, необходими за осъществяване на оценките. Това са:

- Данни за процедури и сключени договори по тях;

- Данни за индикаторите - за изпълнение, за резултат и специфични индикатори, данни за индикаторите по комуникация и публичност;
- Финансови данни;
- Данни за бенефициентите;
- Данни за индивидуални участници;
- Данни за обученията;
- Други данни от системата за мониторинг: данни за напредъка на изпълнение на проектите; постигнати резултати; данни за прилагане на хоризонталните принципи; данни за изпълнение на дейностите по информация и комуникация.

По-долу са представени всеки от горепосочените видове данни с техния обхват, период, за който трябва да бъдат събирани, периодичност за събиране, отговорност за набиране на данните и подходящ формат на съхранение и предоставяне за целите на оценките.

Данни за процедури и сключени договори по тях

Вид на данните	Количествени и качествени
Обхват	Брой процедури, цели на процедурите, бюджет, допустими кандидати, краен срок на процедурите, брой получени проектни предложения по всяка процедура, брой одобрени проекти, бенефициенти и бюджет, разплатени средства, договорен период за изпълнение на проектите, действителен период на изпълнение, промени по договорите с бенефициентите, промени в процедурите.
Период, за който данните трябва да бъдат събирани	За целия период на изпълнение на програмата
Периодичност на събиране	Текущо с натрупване
Източници	Индикативни годишни работни програми, Насоки за кандидатстване, доклади от оценителни комисии, финансова информация, данни от мониторинг на УО.
Отговорност за набиране на данните	УО
Формат на предоставяне на данните от УО на оценителите	Обобщена информация във вид на електронни таблици (Excel)

Данните за процедурите и сключените договори са основна информация за осъществяване на оценките. Данни е препоръчително да бъдат събрани и обработени от УО и предоставени на изпълнителя в началото на оценката в електронно четим и популярен формат като например Excel. Тези данни включват:

- Наименование на процедурата;
- Подадени проектни предложения:
  - Наименование на проектното предложение;
  - Бенефициент;
  - Бюджет;
  - Дата на подаване на проектното предложение.
- Сключени договори:
  - Наименование на проекта,
  - Статус – в изпълнение, прекратен, приключен;
  - Бенефициент;
  - Стойност на договора;
  - Начална дата на изпълнение;
  - Дата на сключване на договора;
  - Крайна дата на договора;
  - Продължаване на срока на изпълнение (ако има) в месеци;
  - Нова крайна дата на договора;
  - Разплатени средства.

В допълнение са необходими данни относно:

- Цели на процедурата;
- Допустими кандидати по процедурата;
- Целеви групи;
- Краен срок за подаване на проектни предложения по процедурата;
- Промени в процедурата – вид на промяната и цел;

Тези данни могат да бъдат извлечени от насоките за кандидатстване по процедурите, които са публично достъпни.

Данните за процедурите са необходими за осъществяване на процесната оценка (оценка 3), за оценките на въздействие (оценки 4, 5, 6, 7, 8 и 9) както и при непредвидените оценки.

Данни за бенефициенти и ключови заинтересовани страни

Вид на данните	Качествени
Обхват	Име и данни за контакт
Период, за който данните трябва да бъдат събирани	За целия период на изпълнение на програмата

Периодичност на събиране	Текущо с отразяване на промените и нови бенефициенти
Източници	Сключени договори за безвъзмездна финансова помощ, Състав на Комитета за наблюдение на ОПДУ, състав на работната група за подготовка на новата оперативна програма; служители на УО
Отговорност за набиране на данните	УО
Формат на предоставяне на данните от УО на оценителите	Обобщена информация във вид на електронни таблици (Excel)

Данни за бенефициентите и ключовите заинтересовани страни са необходими с цел организиране на срещи-интервюта и за целите на провеждане на анкетни проучвания.

Сред ключовите заинтересовани страни са участниците в Комитета за наблюдение на сегашната оперативна програма, както и на работната група, която ще бъде създадена с цел подготовка на новата програма (при оценка 10).

За някои оценки е важно да се сондира мнението на служителите на УО, които са основна заинтересована страна и чиито контакти също е необходимо да бъдат предоставени на оценителите.

За целите на предварителната оценка на следващата оперативна програма е нужно да се съберат данни за потенциални бенефициенти на програмата, които се базират основно на информация за бенефициенти по ОПДУ. При предоставянето на данни за потенциални бенефициенти, УО е важно да осигури:

- Актуалност на данните – дали лицата за контакт от съответните институции продължават да работят в същата институция и на същата позиция.
- Стратегически фокус – предоставят се данни за лица, които могат да коментират нужди и планове на съответната институция във връзка с очакваната подкрепа по програмата. Не е задължително това да са ръководителите и координаторите на проектите по ОПДУ.

Данните за бенефициентите и ключовите заинтересовани страни са необходими за всички видове оценки. Данните са налични от системата за мониторинг и е удачно да бъдат предоставяни на изпълнителите в електронен формат.

Данни за индивидуални участници

Вид на данните	Количествени и качествени
Обхват	Данни за това по коя процедура и кой проект са подкрепени участниците;

Период, за който данните трябва да бъдат събирани	Данни за основни характеристики на участниците – принадлежност към целева група, пол, възраст, образование, институция в която работи, длъжност. Данни за контакт с индивидуални участници от целевите групи За целия период на изпълнение на програмата
Периодичност на събиране	Годишно с натрупване
Източници	Информация, подавана от бенефициентите; Индивидуални въпросници за участие в проект/финансов план
Отговорност за набиране на данните	Бенефициентите/УО
Формат на предоставяне на данните от УО на оценителите	Обобщена информация във вид на електронни таблици (Excel)

В случая на ОПДУ, поради спецификите на програмата, данни за индивидуални участници от целевите групи са необходими само по отношение на участниците в обученията.

Данните за индивидуалните участници са необходими както за анализи относно профилите на обучените (принадлежност към целева група, институции в които работят, заемана длъжност, възраст, пол), така и за провеждане на анкетни проучвания (необходими са данни за контакт) както и за планирания контрафактологичен анализ в рамките на оценка 7 (виж. т. 6.2.2.2).

За целите на оценките би било уместно да се събират следните данни за индивидуалните участници:

- Идентификация на участника (идентификационен номер)¹³;
- Процедура, по която е подкрепен;
- Проект, по който е подкрепен;
- Принадлежност на участник към дадена целева група като: държавен служител, технически сътрудник в държавната администрация, общински служители, магистрати, съдебни служители и служители на разследващи органи и т.н.
- пол;
- възраст;

¹³ Може да се поддържа идентификация на базата на ЕГН, но при предоставяне на данни на оценителите, с цел защита на личните данни, данните трябва да бъдат псевдонимизирани (виж оценителен въпрос 6.1).

- образование;
- институция, в която работи служителят;
- длъжност (ръководна, експертна позиция, специалист, стажант, сътрудник, изпълнител)¹⁴;
- Данни за контакт – е-мейл и телефон.

Данните за индивидуалните участници се набират от бенефициентите, които провеждат обученията. Основните обучителни институции – ИПА, НИП и НСОРБ разполагат с данни в горния формат за обучените, но практиките за набиране и съхранение на тези данни са различни при различните бенефициенти (виж оценителен въпрос 6.4, т.6.4.3). Това не осигурява необходимата хомогенност на данните за целите на анализите и проучванията.

Данните за индивидуалните участници е добре да бъдат съхранявани в електронна таблица (Excel). Бенефициентите могат да подават данните към УО, но могат и да поддържат информацията при себе си и да я предоставят на оценителите.

Данните за контакт ще са необходими на оценителите, само когато набират допълнителна информация от целевите групи. Поради това е препоръчително в базите данни за индивидуалните участници да се поддържа такава информация, която да бъде предоставяна на оценителите при планирани анкети сред обучените. С цел защита на личните данни и предоставяне само на информацията, която е необходима за целите на проучванията, данните за контакт, когато се предоставят на оценителите, трябва да бъдат разделени от останалите данни. На базата на критерии, зададени от оценителите, бенефициентите/УО трябва да подберат подходящите индивидуални участници и за тях да предоставят данни за контакт (е-мейл). В случай на използване на данните за анализ на профилите на участниците в обучение се предоставят анонимизирани данни (без имена и данни за контакт).

За целите на провеждане на контрафактологичен анализ горните данни е препоръчително да се събират и за лица, които са подали заявка за участие в дадено обучение, но не са участвали (виж т. 6.2.2.2). Сред тези участници, потенциално най-лесно, би могло да се подбере контролната група за провеждане на контрафактологичния анализ.

Данните за индивидуалните участници са необходими при оценки, които в обхвата си включват приоритетни оси, по които са изпълняват дейности за обучение за повишаване капацитета на администрацията и работещите в съдебната система. Това са оценки 3, 5, 6, 7 и 9.

Дани за индикаторите за изпълнение и резултат

Вид на данните	Количествени
----------------	--------------

¹⁴ Според Класификатор на длъжностите в администрацията

Обхват	Етапни, междинни (към датата на оценката) и целеви стойности на индикаторите за изпълнение. Базови, етапни, междинни (към датата на оценката) и целеви стойности на индикаторите за резултат.
Период, за който данните трябва да бъдат събирани	Съгласно Наръчника на индикаторите
Периодичност на събиране	Съгласно Наръчника на индикаторите
Източници	ОПДУ, Система за мониторинг на УО/ИСУН, Наръчник на индикаторите, Мета данни за индикаторите
Отговорност за набиране на данните	УО
Формат на предоставяне на данните от УО на оценителите	Обобщена информация във вид на електронни таблици (Excel)

Данните за индикаторите за изпълнение и за резултат, заложи в системата от индикатори на ОПДУ, се отчитат периодично (обикновено годишно) от системата за мониторинг на УО. Базовите, етапните и целевите стойности са заложи в програмата. Междинните стойности трябва да бъдат предоставени възможно най-близко към датата на оценката.

Данните за индикаторите се набират и обобщават в Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН) 2020. Най-подходящо е да бъдат предоставени на оценителите в популярен, електронно четим формат.

Данните е добре да бъдат събирани и предоставени в разбивка по проекти и по процедури, за да е възможно да се правят анализи за приноса на процедурите и проектите към постигане на етапните/целевите стойности на индикаторите.

ИСУН, както и информационните таблици на УО, предоставят възможност за предоставяне на данните в разбивка по проекти и процедури, както и предоставяне на актуални към датата на оценка данни.

Данните за индикаторите са необходими за всички оценки. При предварителната оценка ще са необходими обобщени данни за изпълнението на заложените индикатори в ОПДУ с цел тези данни да бъдат използвани при анализа на уместността на планираните индикатори в новата оперативна програма и реалистичността на заложените базови и целеви стойности.

Данни за специфични индикатори

Вид на данните	Количествени
Обхват	Междинни (към датата на оценката) и целеви стойности на специфичните индикатори, заложи по процедурите и в проектите
Период, за който данните трябва да бъдат събирани	За целия период на изпълнение на програмата

Периодичност на събиране	Годишно и при приключване на проектите
Източници	Система за мониторинг на УО/ИСУН, отчети на бенефициентите
Отговорност за набиране на данните	УО
Формат на предоставяне на данните от УО на оценителите	Обобщена информация във вид на електронни таблици (Excel)

Специфичните индикатори не са част от индикаторната система на ОПДУ. Те се залагат по някои процедури и съответно проекти, с цел да отчетат изпълнението на специфични резултати. Наблюдават се от УО чрез общата система за мониторинг чрез отчетите на бенефициентите и се отчитат и съхраняват по същия начин, както основните индикатори на програмата.

Отново е подходящо данните за всеки специфичен индикатор да бъдат предоставяни в разбивка по процедура и проекти (само за тези процедури и проекти, за които са заложили специфични индикатори).

Данните са необходими за всички оценки. Аналогично на индикаторите за изпълнение и резултат, при предварителната оценка ще са необходими обобщени данни с цел тези данни да бъдат използвани при анализа на уместността на планираните индикатори в новата оперативна програма и реалистичността на заложените базови и целеви стойности.

Данни за индикаторите на програмата по информация и комуникация

Вид на данните	Количествени
Обхват	Междинни (към датата на оценката) и целеви годишни стойности на индикаторите, заложили в Годишните планове за действие за информация и комуникация
Период, за който данните трябва да бъдат събирани	За целия период на изпълнение на програмата
Периодичност на събиране	Годишно
Източници	Система за мониторинг на УО, отчети за изпълнение на Годишните планове за действие за информация и комуникация
Отговорност за набиране на данните	УО
Формат на предоставяне на данните от УО на оценителите	Обобщена информация във вид на електронни таблици (Excel)

Индикаторите за информация и комуникация се залагат в Годишните планове за действие за информация и комуникация на програмата. Те се отчитат периодично при провеждане на информационните събития, което дава

възможност за предоставяне на актуална информация към датата на провеждане на оценката.

Подходящата форма на предоставяне на информация отново е обобщена информация за всеки индикатор във вид на електронни таблици (Excel).

Анализ на изпълнението на дейностите по информация и комуникация от предстоящите оценки е планиран само в оценка 3.

Финансови данни

Вид на данните	Количествени
Обхват	Междинни (вкл. към датата на оценката) и окончателни стойности на финансовите разходи по тип разход по проекти и процедури.
Период, за който данните трябва да бъдат събирани	За целия период на изпълнение на програмата. Данните, в необходимата за съответната оценка разбивка, се подготвят и предоставят от УО по време на оценката.
Периодичност на събиране	Текущо и при приключване на проектите
Източници	Система за мониторинг на УО/ИСУН, финансови отчети на бенефициентите
Отговорност за набиране на данните	УО
Формат на предоставяне на данните от УО на оценителите	Обобщена информация във вид на електронни таблици (Excel)

Част от данните за финансовото изпълнение се очаква, че ще бъдат представени като част от информацията за процедурите и проектите.

В допълнение, за целите на извършване на оценка на ефикасността е нужно събиране на по-детайлна информация за извършените разходи по тип разходи.

Тази информация ще позволи на базата на съпоставка на създадените по проектите продукти и постигнатите резултати с направените разходи за тях, да се изчислят разходите на единица продукт/резултат, както и ще позволи извършването на анализ на структурата на разходи по тип (например услуги, консумативи, строителство, управление на проектите, оборудване, информация и комуникация), подпомагайки анализа за ефикасност.

Не всички изброени типове разходи ще са уместни за всички процедури. Типовете разходи трябва да бъдат съобразени с естеството на подкрепа и допустимите дейности по процедури и ще бъдат определени от оценителите за всяка от оценките.

УО разполага с необходимата информация, която обаче не е структурирана в съответните разбивки. За целите на оценките ще е необходима финансова информация в различни разбивки (пера) поради различията в подкрепяните дейности по различните приоритетни оси.

Финансови данни ще са необходими за всички оценки с изключение на предварителната оценка на новата оперативна програма (Оценка 10). При Оценка 10 ще е необходима също финансова информация, но тя е различна от финансовите данни относно изпълнението. Финансовите данни при предварителната оценка касаят планираното разпределение на средствата по приоритети в новата оперативна програма. За целите на анализите ще е необходима и обобщена информация за финансовото изпълнение на ОПДУ.

Данни за обученията

Вид на данните	Качествени и количествени данни
Обхват	Данни относно нужди от обучение, как е отговорено на тези нужди, качество на обученията, брой участници в обученията, вид и тема на обученията, разходи, удовлетвореност от обученията.
Период, за който данните трябва да бъдат събирани	През целия период на изпълнение на програмата
Периодичност на събиране	След приключване на съответното обучение (при бенефицинетите) и след искане за плащане (при УО)
Източници	Насоки за кандидатстване; проектни предложения; списъци с участници, анкети сред участниците
Отговорност за набиране на данните	УО и съответните бенефициенти по проектите за предоставяне на обучение
Формат на предоставяне на данните от УО на оценителите	Обобщена информация във вид на електронни таблици (Excel) относно вид и тема на обученията, продължителност, разходите и брой участници. Документи в .doc или .pdf относно нуждите от обучение и анализите на удовлетвореност

Данни за обученията са необходими за оценка на ефективността и ефикасността на обученията, както и за определяне на очакваните въздействия.

Обикновено при този тип интервенции оценките се базират на косвени показатели, като например нуждите от обучение и как е отговорено на тези нужди, качеството на обучението и ползите от него, как и къде обучените прилагат наученото.

Данните от системата за мониторинг, необходими за оценка на обученията, включват:

- Процедура, по която са осъществени обученията;
- Проект, по който са осъществени обученията;
- Теми на проведените обучения по всеки проект;
- Вид на обученията (изнесено, на място, дистанционно) по всяка тема и проект;

- Продължителност на обученията по тема по всеки проект;
- Реално изплатени средства за всяко обучение;
- Брой подадени заявки за обучение по всяка тема и проект;
- Брой участници в обученията по всяка тема и проект;
- Брой участници, успешно приключили обучението по всяка тема и проект.

Данните е препоръчително да се съхраняват в електронен формат.

В допълнение, от насоките за кандидатстване, е възможно да се извлече информацията относно:

- Допустима продължителност на обученията по всяка процедура (ако е указана);
- Целеви групи обучаеми по всяка процедура;
- Допустим вид обучения по всяка процедура (изнесено, на място, дистанционно, не е указано)
- Допустими теми на обучение по всяка процедура (ако е указано);

За оценителите от интерес биха били също документи относно анализ на нуждите от обучение, както и анализите за удовлетвореността на обучените.

Данни за обученията са необходими при оценките, при които се изпълняват дейности за обучение за повишаване капацитета на администрацията и работещите в съдебната система. Това са оценки 3, 5, 6, 7 и 9.

Други данни от системата за мониторинг

Вид на данните	Количествени и качествени
Обхват	Количествени (различни от индикаторите) и качествени резултати, отчетени в годишните и окончателните доклади на бенефициентите, включително по отношение на дейностите по информация и комуникация и прилагането на хоризонталните принципи. Данни от проверки на място по отношение на използване на реализираните продукти и устойчивост на подкрепата. Информация за брой участници в операциите в разбивка по пол и уязвими групи; Информация за партньорски проекти; Информация за междурегионални и транснационални проекти.
Период, за който данните трябва да бъдат събирани	През цялото време на изпълнение на програмата
Периодичност на събиране	Годишно и при приключване на проектите
Източници	Годишни и окончателни доклади на бенефициентите; Система за мониторинг

Отговорност за набиране на данните	УО
Формат на предоставяне на данните от УО на оценителите	Електронна таблици (Excel) относно постигнати резултати, посочени от бенефициентите в техните годишни и окончателни доклади, включително по отношение на дейностите по информация и комуникация и прилагането на хоризонталните принципи. Обобщени данни от проверки на място относно използване на реализираните продукти и устойчивост с отбелязани проблеми.
	Електронна таблица с обобщена информация за брой участници в операциите в разбивка по пол и уязвими групи;
	Електронна таблица с информация за партньорски проекти;
	Електронна таблица с информация за междурегионални и транснационални проекти.

В годишните и окончателните доклади на бенефициентите се съдържа информация, която дава допълнителна представа за вида и естеството на продуктите и резултатите, които са постигнати при изпълнението на проектите.

Оценителите имат достъп до тази информация чрез докладите на бенефициентите, но при голям брой проекти и кратки срокове за изпълнение на оценката, прегледът на всички доклади е значително затруднен. В този случай оценителите ще трябва да подберат извадка от проекти. От друга страна, УО е възможно чрез системата за мониторинг да предостави на оценителите обобщена информация относно количествени и качествени резултати, отчетени в годишните или в окончателните доклади на бенефициентите, различни от индикаторите. Това може да стане като се изработи електронна база данни, в която периодично за всеки проект, на база на подадените от бенефициентите технически доклади, се отбелязват постигнатите резултати. Примерна информация, съдържаща се в базата данни, би била:

- Процедура;
- Проект;
- Реализирани продукти, свързани с целта на проекта;
- Отчетени резултати, свързани с целта на проекта;
- Прилагани хоризонтални принципи;
- Докладвани ефекти по всеки от принципите (ако има такива).

По отношение на данните от бенефициентите относно изпълнението на дейностите по информация и комуникация, такива данни евентуално ще са необходими при оценка 3. В зависимост от обхвата на оценката (т.е. дали ще се разглеждат дейностите по информация и комуникация, изпълнени от

бенефициентите) би трябвало да се предвиди или не набирането и предоставянето на данни за:

- Реализирани продукти по информация и комуникация (проведени информационни събития, информационни и рекламни материали, публикации, интернет сайтове, информационни табели и др.);
- Отчетени резултати по информация и комуникация (участници в информационните събития, брой посещения на сайтовете, отразяване в медиите и др.);

В допълнение, при анализите за прилагане на хоризонталните принципи ще е необходима информация относно разбивка на участниците по пол и уязвими групи, изпълнението на партньорски и междурегионални и транснационални проекти, която е препоръчително също да бъде предоставена на оценителите в електронен формат.

Системата за мониторинг може да предостави и данни от проверки на място по проекти, при които са идентифицирани проблеми с устойчивостта.

Допълнителни данни за информация и комуникация са необходими при Оценка 3. При същата оценка са необходими и данни от идентифицирани проблеми при проверките на място, свързани с устойчивостта на подкрепата. Данни за устойчивостта на подкрепата могат да се ползват както индиректен показател при оценка на въздействието. Ако не се очаква резултатите да бъдат устойчиви, съответно и няма как да оказват въздействие.

Данни за постигнати резултати по проектите и за прилагане на хоризонталните принципи са необходими при оценки 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9. Такива данни може да са необходими и при непредвидените оценки.

6.2.2.2 Първични данни, набирани от оценителите чрез проучвания и преглед и анализ на статистически, административни и аналитични данни

Обхватът на **първичната информация**, която се очаква да бъде набрана от оценителите, зависи от целите на оценката, оценителните въпроси и обхвата, съдържанието и полезността на информацията, която вече е налична от други източници, включително от системата за наблюдение. Поради това, специфицирането на тази информация зависи от конкретната оценка и от методологията, която оценителите ще предложат за изпълнение на оценката.

Допълнителната информация, която се набира, касае елементи от оценката, за които не са налични достатъчно данни от системата за наблюдение поради самото ѝ естество. Елементите на оценките, които обикновено не се наблюдават или са по-слабо застъпени в процеса на наблюдение, са *уместност, ефекти, въздействие и устойчивост*. Поради това, в зависимост от темата и обхвата на оценките, както и от оценителните въпроси, може да се очаква, че данните, които ще бъдат набирани от оценителите, ще са фокусирани основно върху тези елементи на оценката.

Предвидената процесна оценка (оценка 3) разглежда въпроси относно уместност, ефективност и устойчивост на резултатите. Оценка на въздействие (оценки 4, 5, 6, 7, 8 и 9) са фокусирани основно върху ефективността и въздействието. Предварителната оценка (оценка 10) разглежда основно уместността на подкрепата. Устойчивостта на резултатите е трудно да бъде оценена преди проектите да бъдат приключени и голяма част от продуктите и резултатите да са налице. Поради това е препоръчително оценката за устойчивост да бъде включена в обхвата на оценките на въздействие и извадена от процесната оценка 3. От друга страна анализите за устойчивост са логически свързани с анализите за въздействие и биха дали допълнителна информация относно наблюдаваните или очаквани въздействия.

За целите на оценките се предполага, че ще бъдат използвани множество **статистически, административни и аналитични данни** в зависимост от целите и обхвата на оценките. Основните източници на такива данни са:

- ОПДУ и промени в програмата;
- Работни текстове на новата оперативна програма;
- Европейски и национални нормативни документи;
- Наръчници, методологии и указания за изпълнение на програмата;
- Национални и европейски стратегически документи и пътни карти към тях;
- Доклади по изпълнението на стратегически документи и пътните карти към тях;
- Протоколи от заседанията на Комитета за наблюдение;
- Доклади за състоянието на администрацията;
- Доклади, анализи, проучвания, методики и оценки, изготвени по финансираните от ОПДУ проекти, подпомагащи развитието на електронно управление и административното обслужване;
- Решения и протоколи на Съвета за електронно управление;
- Отчет за състоянието и Годишен план за развитието и обновяването на информационните ресурси в администрацията и ресурсите на Единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на държавната администрация и за нуждите на националната сигурност;
- Решения и протоколи на Съвета за административна реформа;
- Решения, протоколи и доклади на Висшия съдебен съвет;
- Предходни оценки;
- Външни доклади, анализи и оценки (посочени са при съответните оценки):

- Статистически данни – НСИ, Евростат, Статистически данни от Европейския съд по правата на човека относно брой съдебни решения, за които се чака привеждане в изпълнение.
- Регистрови данни от съществуващи и новосъздадения регистри в областта на администрацията, съдебната система и електронното управление.

Необходимите за оценките първични данни, които се очаква да бъдат набрани от оценителите, както и необходимите за анализите статистически, административни и аналитични данни, които ще бъдат разгледани и анализирани от оценителите в процеса на осъществяване на оценките са представени по-долу.

Данни за оценка на уместността

Вид на данните	Качествени и количествени
Обхват	<p><i>При процесната оценка:</i> данни относно промени в нормативната и стратегическата среда, настъпили след програмирането на програмата; данни за нуждите на целевите групи по време на програмиране на програмата и към момента на оценка; мнение на бенефициенти относно уместност на подкрепата.</p> <p><i>При предварителната оценка:</i> данни за идентифицираните нужди и очаквания на целевите групи; данни относно нужди и очаквания на потенциални бенефициенти; данни относно виждания на бенефициентите относно подходите за предоставяне на подкрепа и намаляване на административната тежест; мнение на основните заинтересовани страни относно стратегически цели на програмата, подходи за предоставяне на подкрепа, капацитет и административна тежест.</p>
Период, за който данните трябва да бъдат събирани	По време на програмиране на ОПДУ и към момента на оценка
Периодичност на събиране	Еднократно - по време на оценката
Източници	<p>Кабинетно проучване на документи:</p> <p><i>При процесната оценка:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • ОПДУ и промени в програмата; • Доклади, анализи, проучвания, методики и оценки, изготвени по финансираните от ОПДУ проекти; • Стратегически документи и пътни карти към тях; • Доклади по изпълнението на стратегически документи и пътните карти към тях; • Нормативни документи и промени в тях; • Външни анализи и оценки; • Статистически и административни данни. <p><i>При предварителната оценка:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Работен текст на новата програма; • Европейски и национални стратегически документи за новия програмен период, имащи отношение към програмата; • Доклади и анализи по изпълнението на национални стратегически документи в обхвата на програмата;

Отговорност за набиране на данните	<ul style="list-style-type: none"> • Доклади за администрацията и съдебната система; • Данни за изпълнението на ОПДУ; • Външни анализи и оценки; • Статистически и административни данни. Срещи-интервюта. Анкетни. Фокус групи. Оценителите
--	--

Оценката на уместността на програмата е ключова при оценка 10 и до определена степен може да бъде засегната в оценка 3.

При *междинната процесна оценка* (оценка 3) анализите за потвърждаване на уместността на програмираните интервенции се базират основно върху данни за нуждите и приоритетите на целевите групи и бенефициентите по време на програмиране на програмата и към момента на оценката, които определят необходимостта от запазване или промяна в приоритетите или подходите за осъществяване на мерките.

Основни източници на данни са съществуващи анализи, документи и оценки, статистически данни и промени в стратегически и нормативни документи, както и промени в самата програма. Допълнително е необходимо да бъде сондирано мнението на заинтересованите страни и бенефициентите чрез срещи-интервюта и където е уместно – анкети.

Уместността може да бъде разглеждана и при оценките за въздействие, дотолкова доколкото е пряко свързана с логиката на интервенция и моделите и хипотезите, които се изграждат за теоритична оценка на въздействието. Необходимите данни за тези оценки, относно уместност са същите както при процесната оценка.

При *предварителната оценка* на новата оперативна програма (Оценка 10), основна задача по отношение на събирането на допълнителни данни от страна на оценителите е отразяването на мнението и интересите на всички заинтересовани страни, бенефициенти и целеви групи относно уместността на програмираните интервенции. За тази цел оценителите ще трябва да проведат допитвания до потенциални бенефициенти, служители на УО и заинтересовани страни (както са идентифицирани по време на оценката- основно членовете на Комитета за наблюдение на ОПДУ и Работната група за подготовка на новата оперативна програма). Допитванията ще касаят нуждите на целевите групи, нуждите и очакванията на потенциалните бенефициенти, както и мнението на основните заинтересовани страни относно начините на изпълнение и управление на програмата, осигуряване на капацитет и намаляване на административната тежест. Основни източници и методи за набиране на данните се очаква да бъдат проведените анкетни проучвания, фокус групи и интервюта.

За оценка на уместността на планираните интервенции по отношение на национални и европейски стратегически документи и нормативни изисквания, както и по отношение на реалистичност на целите и ефикасност на изпълнение ще са необходими данни, набавени и анализирани на базата на кабинетно проучване на документи, открояващи основните приоритети за новия програмен период и научените уроци от изпълнението на ОПДУ.

Данни за оценка на постигане на целите

Вид на данните	Количествени и качествени
Обхват	Реално постигнати и наблюдавани резултати; Очаквани ефекти; Фактори, оказващи влияние върху постигане на резултатите/целите; Ползи от обученията и как и къде се прилага наученото.
Период, за който данните трябва да бъдат събирани	По време на оценката
Периодичност на събиране	Еднократно - по време на провеждане на оценката
Източници	Кабинетно проучване на документи: <ul style="list-style-type: none"> • ОПДУ и промени в програмата; • Нормативни документи; • Годишни доклади по програмата; • Стратегически документи и пътни карти към тях; • Доклади по изпълнението на стратегически документи и пътните карти към тях; • Външни доклади и оценки; • Протоколи от заседанията на Комитета за наблюдение; • Доклади, анализи, проучвания, методики и оценки, изготвени по финансираните от ОПДУ проекти. Информация на интернет страниците на бенефициентите. Проверка като потребител на създадените електронни системи (когато това е възможно) или създадените електронни услуги. Интервюта. Фокус групи. Казуси. Анкетни.
Отговорност за набиране на данните	Оценителите

По отношение на постигане на целите, освен данните от системата за мониторинг са необходими данни, които да могат да отразят ефекти, които не могат да се представят чрез системата от индикатори или не се докладват чрез докладите на бенефициентите.

Оценителите е необходимо да наберат допълнителна информация относно наблюдаваните и очаквани ефекти от мерките, процедурите и проектите. Подходящи методи за набиране на допълнителна информация са кабинетно проучване и преглед на съществуващи доклади и информация, срещи и интервюта, фокус групи, проучване на казуси, набиране на допълнителна информация от бенефициентите или целевите групи чрез анкети, преглед на интернет страници и разработени портали, наблюдения на място.

Допълнителни данни за оценка на постигане на целите са необходими при всички оценки с изключение на предварителната оценка на новата оперативна програма (Оценка 10).

Данни за наблюдавани/очаквани въздействия, включително върху целевите групи

Вид на данните	Качествени и количествени
Обхват	<p>Данни относно състоянието и наблюдавани промени преди и след интервенциите по ОПДУ.</p> <p>Данни за състоянието на целевите групи преди и след интервенциите по ОПДУ.</p> <p>Мнение на бенефициентите/целевите групи относно наблюдаваните, очакваните въздействия.</p> <p>Данни, относно интервенции, сходни на ОПДУ, по други проекти и програми</p>
Период, за който данните трябва да бъдат събирани	Преди интервенциите по ОПДУ и след тях
Периодичност на събиране	Еднократно - по време на оценката
Източници	<p>Кабинетно проучване на документи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ОПДУ и промени в програмата; • Доклади, анализи, проучвания, методики и оценки, изготвени по финансираните от ОПДУ проекти; • Доклади и анализи за интервенции, сходни на оценяваните, подкрепени по други програми; • Стратегически документи и пътни карти към тях; • Доклади по изпълнението на стратегически документи и пътните карти към тях; • Нормативни документи; • Външни анализи и оценки; • Статистически данни. <p>Срещи-интервюта. Фокус групи. Казуси. Анкети. Контрафактологичен анализ.</p>
Отговорност за набиране на данните	Оценителите

Въздействията трудно се наблюдават и оценяват. Особена трудност представлява определянето на директните въздействия от интервенциите и отделянето им от въздействието на други фактори. Това е така, тъй като програмата не действа самостоятелно в изолирана среда, а обектите на интервенция, могат да бъдат подкрепяни и чрез други източници или да се променят под въздействието на други фактори. В тази връзка е важно до колкото е възможно да се набере също така информация за фактори извън програмата, които оказват въздействие. Тази информация може да осветли въпроса „Доколко наблюдаваните въздействия се дължат на инветревнциите по програмата“.

Данните които ще се набират във връзка с оценка на въздействието зависят от подходите за оценка. При определяне на въздействието обикновено се прибегва до теоретични модели и рядко до количествени анализи. Съгласно Плана за оценка на ОПДУ, оценките на въздействието ще се базират основно на подхода на теоретична оценка на въздействието (theory-based impact evaluations). Контрафактологичен анализ е планиран само в оценка 7 „Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за обученията в администрацията и в съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ“.

Теоретичните подходи за оценка ползват различни методи като „теория на промяната“, „анализ на приноса“, „сравнителен анализ“, комбинирани с „анализ на логиката на интервенция“ и анализи на причинно-следствени връзки¹⁵. Идеята на теоретичните подходи за оценка на въздействието е да се проследи какви са били първоначално идентифицираните нужди и цели, как те са адресирани (посредством интервенциите по програмата), доколко успешно са изпълнени и какви са наблюдаваните продукти и резултати. Въздействията ще зависят както от успеха (ефективността) на изпълнение на програмата така и на други (външни) за програмата фактори.

Контрафактологичните анализи са количествен вид анализи и имат за цел да отговорят на въпроса „Има ли промяна?“. Тези анализи се базират на оценка на разликите в определени, предварително подбрани показатели между две групи – едната от обучени (група на въздействието) и друга със същите характеристики (контролна група), с тази разлика, че не са получили обучение. Възможностите за провеждане на контрафактологичен анализ са коментирани при оценка 7 по-долу.

За определяне на въздействието на базата на теоритичен подход на оценка ще е необходимо да се наберат данни, относно състоянието и наблюдавани промени преди и след интервенциите по ОПДУ, данни за състоянието на целевите групи преди и след интервенциите по ОПДУ и мнение на целевите групи/бенефициентите относно наблюдаваните и очакваните въздействия. Данни за състоянието преди интервенциите, обикновено се набавят на базата на кабинетно проучване на документи (като проучвания, оценки, стратегически документи и анализи към началото на програмата) и на базата на срещи-

¹⁵ EVALSED Sourcebook, Mthetod and Tecniques

интервюта с ключови заинтересовани страни и бенефициенти, които могат да опишат промяната. Могат да се ползват и статистически данни, особено такива от съществуващи регистри в областта на администрацията, електронното управление и съдебната система.

След идентифициране на наблюдаваните промени, последните е необходимо да бъдат съотнесени към интервенциите по ОПДУ, за да се определи конкретният принос на програмата. На този етап е необходимо и да се съпоставят наблюдаваните въздействия с очакваните или планирани такива от други интервенции, както и да се изследват факторите, които способстват или пречат постигането на въздействията.

Въздействията могат да се разглеждат като въздействия както за институциите и системите (административна и съдебна), така и за целевите групи или под-групи от целевите групи (например служители в централната администрация и служители в общинската администрация).

Оценките на въздействието при оценки 3, 4, 5, 6, 8 и 9 ще използват теоретичните модели на оценка. Това предполага прилагане на качествен сравнителен анализ (сравнение на определени показатели за функциониране на електронното управление, администрацията и съдебната система преди интервенциите по ОПДУ и след тяхното приключване) и чрез анализ на приноса на програмата към наблюдаваните промени. За целите на тези оценки, ще бъдат използвани различни източници на информация, с цел както допълване, така и триангулация на данните. Най-подходящи методи за набиране на необходимата информация и съответно източници на информация са кабинетно проучване на документи, срещи-интервюта с ключови заинтересовани страни, фокус групи с представители на целевите групи, казуси и анкетни проучвания.

Първични данни за оценка на въздействията ще са необходими за процесната оценка (оценка 3), където основно ще се дискутират очаквани въздействия и оценки 4, 5, 6, 7, 8 и 9, които са планирани като оценки за определяне на постигане на целите и наблюдаваните въздействия по основните приоритети на програмата. По-долу са представени специфики относно обхвата на първичните данни, източници за тяхното набавяне и наличните документи и анализи, необходими при оценките на въздействието при оценки 4, 5, 6, 7, 8 и 9.

Оценка 4. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на електронното управление по Приоритетна ос 1 на ОПДУ

Необходимо е да бъде набрана допълнителна информация за промяната преди и след програмата по отношение на следните елементи от електронното управление:

- Държавен хибриден частен облак и мигрирали към него електронни системи и услуги;
- Цифровизирани регистри и архиви в администрацията;

- Оперативна съвместимост и автоматичен обмен на данни между информационни системи;
- Достъп на широката общественост до регистри и информация в машинно-четим формат;
- Наличие на механизми за оказване на помощ при ползване на електронни услуги;
- Наличие на Единен системен интегратор;
- Функциониране на системата за електронни обществени поръчки;
- Система за електронни митници;
- Националната здравна информационна система (НЗИС).

Данните могат да бъдат набрани чрез кабинетно проучване на доклади и анализи за състоянието на електронното управление в България или разглеждане на специфични случаи (казуси). Съществен принос биха имали доклади, които разглеждат идентифицираните нужди (преди интервенциите по ОПДУ) и постигнатите резултати и ефекти (след завършване на интервенциите по ОПДУ). Някои от тези доклади и документи са:

- ОПДУ и промени в програмата;
- Законодателни промени;
- Анализите при подготовката на ОПДУ;
- Проекти, финансирани по ОПАК и имащи отношение на електронното управление;
- Предходни оценителни доклади;
- Анализите по проект на АМС „Трансформация на административното обслужване“;
- Доклад на ИПА „Отворени данни и прозрачно управление“, 2015 г.
- Стратегия за развитие на електронното управление и пътна карта към нея;
- Доклади и протоколи от засаданията на съвета за електронно управление и съвета за административна реформа;
- Доклади и анализи на ДАЕУ;
- Оценка на електронното управление, Институт по публична администрация, 2014 г.
- Доклади, материали от конференции и презентации, свързани с електронното управление;
- Отчет за състоянието и Годишен план за развитието и обновяването на информационните ресурси в администрацията и ресурсите на Единната

електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на държавната администрация и за нуждите на националната сигурност;

- Доклади и анализи на ключовите бенефициенти, вътрешни или такива използвани при разработката на проектните предложения за финансиране по ОПДУ – Агенция митници, Национален осигурителен институт, Министерство на здравеопазването; Агенция за обществени поръчки; Министерство на вътрешните работи.

Относно вътрешни анализи и доклади на ключовите бенефициенти, УО на ОПДУ би могло да улесни процеса на събиране на тези документи, като ги изиска от бенефициентите при подаване на проектите им предложения.

В по-ограничен обхват, поради голямата времева разлика в изготвянето на докладите и данните, които се ползват в тях, могат да се използват и доклади, изготвени от европейски и международни институции (например ЕК, ООН, Световна банка¹⁶), които позволяват сравнение във времето на състоянието на електронното управление в България, както и сравнение с промените в други страни.

Значителна част от данните може да бъде набрана от оценителите чрез срещи-интервюта със стратегически бенефициенти по проекти от ПО 1, насочени към развитие на електронното управление.

За определяне въздействието върху целевите групи важен източник на данни ще бъдат анкетни проучвания и/или фокус групи с представители на администрацията, гражданското общество и бизнеса, тъй като те са пряко повлияни от настъпилите промени в електронното управление и административното обслужване.

Много полезни биха били статистически данни от регистри, но към момента тези данни са твърде ограничени. За оценка на развитието на електронното управление полезно би било администрациите да предоставят следните данни, които да бъдат набрани в служебни регистри за администрацията (например ИИСДА):

- Брой и естество на предоставяните електронни административни услуги от всяка администрация;
- Поддържани и използвани цифровизирани регистри;
- Поддържани и използвани цифровизирани архиви;
- Обмен на данни с информационни системи на други администрации;

¹⁶ Доклад на ООН за състоянието на електронното управление по света (E-Government Survey 2016); Доклад на ЕК: Бенчмарк в електронното управление за 2017 г. (eGovernment Benchmark 2017). [Глобален отворен индекс](#); [Барометър за отворени данни](#); [Индекс за развитие на публичния сектор в ЕС](#); Портал за отворени данни на Европейския съюз; [Платформа Монитор на Отворени данни на ЕС](#) и др.

- Електронен достъп до обществена информация;
- Поддържане на отворени данни.

Оценка 5. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на административното обслужване и административния капацитет по Приоритетни оси 1 и 2 на ОПДУ

Ще е необходимо набиране на допълнителна информация, най-вече по отношение на:

- Промените в административното обслужване:
  - Оптимизирани регулаторни режими;
  - Реформирана регистрова система;
  - Въведено комплексно административно обслужване;
  - Унифицирани административни услуги на общинско ниво;
  - Подобро административно обслужване на хора от уязвими групи;
- Промените в административния капацитет:
  - Механизми за управление на качеството на дейностите на административните структури;
  - Децентрализация и деконцентрация;
  - Интегрирана информационна система за нуждите на държавната администрация;
  - Подобрени методи за подбор на служители в администрацията;
  - Развити механизми за управление на кариерата;
  - Укрепен капацитет на обучителните институции (ИПА, Академията на МВР, Института по психология-МВР, Дипломатическия институт към Министъра на външните работи, НСОРБ);
  - Подобен капацитет на служителите от администрацията на всички нива;

Данните могат да бъдат набрани чрез кабинетно проучване на доклади и анализи за състоянието на административното обслужване и административния капацитет в България преди и след осъществените интервенции по програмата. Такива документи, например са:

- ОПДУ и промени в програмата;
- Законодателни промени;
- Анализите при подготовката на ОПДУ;

- Проекти, финансирани по ОПАК и имащи отношение към развитие на администрацията;
- Резултатите от проект "Въвеждане на комплексно административно обслужване за предоставяне на качествени услуги на гражданите и бизнеса"
- Анализите по проект на АМС „Трансформация на административното обслужване“;
- Доклад на ИПА, Системи за управление на качеството в държавната администрация, 2015
- Стратегия за развитие на държавната администрация 2014-2020 г. и Пътна карта за изпълнението ѝ.
- Стратегия за децентрализация 2016-2025 г.
- Доклади по изпълнението на стратегическите документи и пътните карти към тях.
- Доклади за състояние на администрацията;
- Решения и протоколи на Съвета за административна реформа;
- Доклади от подкрепени по ОПДУ проекти;
- Предходни оценителни доклади.

Част от данните може да бъде набрана чрез срещи-интервюта със стратегически бенефициенти по проекти от ПО 1 и ПО 2.

Данни за въздействията на ОПДУ върху целевите групи (1) администрациите на всички нива (съгласно чл. 38 от Закона за администрацията); (2) служители, заети по служебно и по трудово правоотношение в администрациите; (3) граждани; и (4) бизнес, ще бъдат набирани чрез анкетни проучвания и/или фокус групи с представители на администрацията, гражданското общество и бизнеса или чрез разглеждане на специфични случаи (казуси).

Полезни за оценката биха били и регистрирани данни от ИИСДА към различни периоди (преди и след интервенциите). Полезно за оценката би било ИИСДА да може да предоставя следните регистрирани данни:

- Административни структури;
- Численост в административните структури;
- Вързарстов разрез на администрацията;
- Текучество в администрацията – по тип позиция и възраст;
- Брой ръководни позиции, специализирани позиции и обща администрация;

- Брой администрации прилагачи системи за управление на качеството;
- Брой служители, преминали обучения – по тип обучения, позиция на служителите, продължителност и източник на финансиране;
- Резултати от проучвания на администрациите за определяне на степента на удовлетвореност на потребителите – граждани и бизнес;
- Предоставяне услуги от типа „унифицирани общински услуги“;
- Предоставяне на услуги от типа „комплексни административни услуги“;
- Прилагане на механизми за управление на кариерата – брой и тип.

По отношение определяне на въздействието на обученията върху административните служители могат да се ползват резултатите от оценка 7 „Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за обучения в администрацията и в съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ“.

Оценка 6. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за съдебна реформа по Приоритетна ос 3 на ОПДУ

Необходимо е набиране на допълнителна информация за дефиниране на промяната преди и след осъществените интервенции по програмата относно:

- Структура на съдебната власт;
- Съдебна статистика;
- Нормативна уредба;
- Въвеждане на програмно бюджетирание;
- Разпределение на делата и натовареност на съдилищата и магистратите;
- Детско правосъдие;
- Правна помощ;
- Бързина и ефикасност на правораздаването;
- Използване на алтернативните способности за решаване на правни спорове;
- Управление на човешките ресурси;
- Капацитет за предоставяне на обучение;
- Координация между институциите в съдебната система и с други институции извън съдебната система;
- Използване на електронни системи и въвеждане на е-управление;
- Независимост на съдебната система.

Данните могат да бъдат набрани чрез кабинетно проучване на доклади и анализи, разглеждане на казуси и чрез срещи-интервюта със стратегически бенефициенти по ПОЗ. Примерни документи и анализи, които могат да се ползват за целите на оценката са:

- ОПДУ и промени в програмата;
- Законодателни промени;
- Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и пътна карта към нея;
- Стратегия за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014-2020 г.
- Доклади по изпълнението на стратегически документи и пътните карти към тях;
- Доклади, анализи, проучвания, методики и оценки, изготвени по финансираните от ОПДУ проекти по отношение на сектор правосъдие;
- Решения, протоколи и доклади на Висшия съдебен съвет;
- Предходни оценки;
- Доклади по Механизма за сътрудничество и проверка;
- Доклади на Българския институт за правни инициативи.
- Данни и анализи от Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието.
- Доклади на Световния икономически форум - The Global Competitiveness Report (относно показателя за независимост на съдебната система)
- Статистически данни – НСИ, Евростат, Статистически данни от Европейския съд по правата на човека относно брой съдебни решения, за които се чака привеждане в изпълнение.

Въздействието върху целевите групи може да бъде проследено чрез анкети сред участници в проектите от целевите групи и чрез анализ на данни, които насочват към възможни въздействия като: натовареност на магистратите; управление на човешките ресурси; използване на електронни системи. За целите на определяне на въздействието на обученията върху целевите групи може да се използват и резултатите от Оценка 7.

Провеждането на анкетни проучвания сред гражданите и бизнеса в рамките на самата оценка не е препоръчително, тъй като не всички граждани и всички компании могат да коментират работата на съдебната система на базата на преки наблюдения. В повечето случаи резултатите ще бъдат от типа на сондиране на общественото мнение. В този случай подобни данни могат да се получат от вече провеждани национални или европейски проучвания като:

- Граждани, клиенти и съдии за съдебната реформа, качеството на предоставяните услуги и правораздаването в България, Алфа рисирч, 2012;
- Обществени нагласи, 2015, Алфа рисирч;
- Реформа в съдебната власт, Институт за модерна политика, 2015;
- Проучване на АФИС за доверието в съдебната власт, 2017 г.;
- Flash Eurobarometer доклади, свързани с теми на съдебната система.

Полезни за оценката биха били и регистрови данни, които да бъдат систематизирани в системите на ВСС относно :

- Структури в съдебната власт
- Численост в структурите на съдебната власт – магистрати, младши съдии, досъдебни изпълнители; служители ;
- Използвани информационни системи във всяка структура на съдебната власт;
- Предоставяне на електронни услуги за гражданите и бизнеса;
- Електронен обмен на данни с други структури на съдебната власт;
- Обмен на електронна информация със структури извън съдебната власт;
- Брой служители, преминали обучения – по тип обучения, позиция на служителите, продължителност и източник на финансиране;
- Съдебна статистика;
- Натовареност на магистратите и служителите.

Оценка 7. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за обучения в администрацията и в съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ

Въздействията от обученията обикновено е трудно да бъдат оценени. Могат да се разглеждат въздействия както за целевите групи, така и за институциите и системите (административна и съдебна – приложимо за предходните две оценки).

Що се касае до институциите, въздействието на обученията може да се търси по отношение на повишаване на качеството на работа и предоставяне на услуги и повишаване на ефективността и ефикасността на системите. Оценката на въздействието върху институциите и системите зависи в голяма степен от наличието на достатъчно информация и данни от предходни специализирани анализи и оценки, касаещи работата на институциите и функционирането на системите. Информация може да се ползва от следните източници:

- Устойствени правилници или документи относно устойчивото на основните институции, предоставящи обучение - ИПА и НИП, Академия на МВР, Дипломатически институт към министъра на външните работи Институт по психология; НСОРБ;
- Концепция за развитие, стратегии или управленски планове и цели на институциите;
- Годишни отчети на институциите;
- Проект по ОПАК на ИПА „Изграждане на капацитет на ИПА за изследвания, обучение и приложение на иновативни европейски практики в доброто управление“;
- Каталози за предоставяне на обучение;
- Предходни оценки (включително по ОПАК).

В рамките на самата оценка е възможно набирането предимно на качествени данни и мнения чрез провеждане на срещи-интервюта и фокус групи.

За настоящата оценка, в Плана за оценка на ОПДУ е предвидено провеждане на количествени проучвания във вид на контрафакталогичен анализ (оценка с контролни групи) за оценка на въздействието от обученията върху индивидуалните участници.

Възможността за провеждане на контрафакталогичен анализ зависи от редица условия¹⁷, като:

- Областта на интервенция и групата на въздействие да е ясно определима и хомогенна.
- Да съществува смислена възможност за сравнение, така че да се определи въздействието.
- Изследваната група да е достатъчно голяма.
- Да съществува логическа връзка между интервенцията и очакваната промяна (въздействие).
- Да няма други съществени фактори, които въздействат върху очакваната промяна.
- Да може да се наберат достатъчно данни за контролната група.

Във връзка с горните условия, е спорно доколко планираната оценка може да ги покрие, дори ако приемем, че е възможно набирането на необходимите данни. Областта на интервенция е ясно определима – това са обученията, но не е хомогенна – обученията са на различна тематика са насочени към различни

¹⁷ Design and commissioning of counterfactual impact evaluations, A practical guidance for ESF Managing Authorities, EC, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, Unit 3, October 2012

целеве групи (служители в държавната администрация и в общините, магистрати, служители в съдебната система).

Допълнителни ефекти от обученията за индивидуалните участниците могат да се търсят относно повишаване на компетенциите, по-голяма самостоятелност на работа, по-голяма увереност при изпълнение на служебните задължения, повишаване в длъжност, преминаване на нова длъжност, мобилност към друга администрация, повишаване на възнаграждението и други. Много трудно би било да се определят такива критерии, които да дадат възможност за сравнение между групата на въздействие и контролната група така, че да се определи въздействието от обученията. Това е така, защото не съществува пряка връзка между обученията и очакваната промяна - било то повишаване в длъжност, придобиване на компетенции, по-ефективно и ефикасно изпълнение на служебните задължения, по-голяма увереност при работа, подобри възможности за кариерно развитие и др. Върху тези резултати, значително въздействие оказват външни фактори, включително самообучение (много характерно при магистратите), обучение от други източници и фактори, свързани с работната среда.

Определянето на контролната група зависи от въпросите за оценка (обхвата на оценката) и от наличните данни. В много случаи, контролната група се определя от индивиди, които не са били включени в интервенции (не само изследваната интервенция, но и други подобни). Когато това, обаче не е възможно, контролната група се формира от индивиди, които не са били включени в обхвата на изследваната интервенция, но са били обект на подобна интервенция. Вероятно това ще бъде и случаят с планирания контрафактологичен анализ по ОПДУ. В контролната група ще бъдат включени служители и магистрати, които не са били обучени по програмата, но вероятно ще са преминали обучение, финансирано от друг източник. В този случай се сравняват промените/ефектите на двете обучения - това по ОПДУ и обучения, финансирани от други източници.

В случая на ОПДУ, формирането на група на въздействие и контролна група на чист стохастичен принцип е невъзможно, тъй като това предполага, че от една хомогенна група са подбрани участници, които ще се обучат и такива, които няма да се обучат. Поради това анализите се предполага, че ще се базират на псевдо-експериментален принцип.

При формирането на контролната и целевата група на въздействие има няколко основни правила, които трябва да бъдат спазени. Участниците в двете групи трябва да имат максимално сходни характеристики по отношение на вероятността да подлежат на съответното обучение, служебен и професионален статус, както и всички други характеристики, които биха били значими за конкретното обучение, с тази разлика, че лицата в контролната група не трябва да са преминали обучение. Това предполага наличието на данни, чрез които да може да се направи такъв подбор.

Звената, които провеждат обучението, обикновено разполагат с данни за участниците в обучението и резултатите от обучението. Поради това не би трябвало да се очакват големи затруднения при формирането на целевата група.

За определяне на контролната група са необходими данни за служители в администрацията или съдебната система и магистрати, които имат сходни характеристики като целевата група, но не са участвали в обучение. Налице са служители, които са кандидатствали за обучение, но не са преминали такова. Те представляват най-добрата възможност за определяне на участниците в контролната група. Информация за кандидати, заявили участие, но не преминали обучение в обхват и обем както тези, участвали в обучение, е налична само при НИП (виж въпрос 6.4).

Точността на контрафактологичния анализ зависи в изключително голяма степен от качеството на данните, на които се базира. В тази връзка, в идеалния случай е необходимо набирането на данни за оценка на въздействието да се планира и започне още преди осъществяване на интервенциите, за да може да се набере информация за двете групи (контролната група и групата, върху която се въздейства) преди осъществяване на обученията -неприложимо в случая на ОПДУ, тъй като такава информация не е набирана. Това не е толкова съществен пропуск при анализи, при които се знае началният статус и след това се търси изследваната промяна – например начален статус „безработни“ и изследване на промяна „включване в заетост“. В случая на обученията, обаче, няма обективни характеристики, данни за които да съществуват и за двете групи към началото на интервенциите и при които се очаква да настъпи промяна в резултат на обученията. За да се търсят ефекти по отношение на повишаване на компетенциите или по-голяма самостоятелност на работа е необходимо да са налични данни (самооценка или оценка от пряк ръководител) за тези два показателя преди провеждането на обученията. Тъй като такива данни не са набирани, контрафактологичният анализ, ако въпреки гореизброените ограничения все пак се възложи, е препоръчително да се базира на самооценка (или оценка от пряк ръководител) на участниците в интервенциите и на контролната група относно промяна във времето по отношение на разглежданите показатели. За групата на въздействие промяната се проследява преди и след интервенциите, а за контролната група, за два момента във времето –2015 и 2020 г.

Възможно е контрафактологичният анализ да бъде комбиниран, или да използва данни от проучването сред участниците в обучение, което ще има за цел да събере данни, за следния общ показател за дългосрочен резултат: *Участници, чието положение на пазара на труда в рамките на шест месеца след напускане на операцията е по-добро.*

Оценка 8. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на гражданския контрол върху дейността на администрацията и съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ

Целта на оценката на въздействието е да определи директните въздействия от ОПДУ върху развитието на гражданския контрол върху дейността на администрацията и съдебната система. Това може да стане чрез прилагане на качествен сравнителен анализ и изолиране на фактори извън ОПДУ, които са повлияли върху стойността на показателите. Такива фактори са например промени в законодателството, регламентиращо отношенията на НПО с администрацията и финансиране за структурите на гражданското общество, предоставяно от други източници като:

- Фонд за реформи, свързани с участието на гражданското общество на Българо-Швейцарската програма за сътрудничество;
- Фонд за активни граждани и Фонд за регионално сътрудничество на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) и Норвежкия финансов механизъм 2014–2021 г.;
- Проекти, подкрепени от Фондация „Америка за България“.

Оценката на въздействието ще се базира на информацията, която вече е набрана в рамките на оценка на ефективността и ефикасността в рамките на същата оценка. Допълнителна информация може да бъде набрана чрез прегледа на външни анализи, доклади и оценки и чрез провеждане на срещи-интервюта, фокус групи по определени теми и разглеждане на казуси. Анализи и оценки могат да дадат информация за състоянието на гражданското общество към определен момент във времето, като и да очертаят проблеми и пререспективи за адресирането им. Такива доклади и анализи са:

- Анализите при изработване на ОПДУ;
- Резултати, доклади и анализи от проекти, в областта на гражданското общество;
- Индекс на гражданското общество (Институт Отворено общество);
- Индекс на гражданско участие (Форум за гражданско участие);
- Документи и анализи по създаването на Съвет за развитие на гражданското общество и документи на съвета (ако и когато бъде създаден)¹⁸

Въздействие е възможно да се търси по отношение на:

- Промяна в използването на отворените данни от гражданите и представителите на гражданското общество;
- Степен на участие на гражданското общество при формиране на политики;

¹⁸ На дискуссионна среща в Министерски съвет в края на 2017 г. е взето решение Работна група от 22-ма представители на неправителствени организации и мрежи да изработи Правила за избор на бъдещия Съвет за развитие на гражданското общество и Правилник за неговата дейност.

- Степен на участие на гражданското общество при контрол на изпълнението на политики;
- Политики, където се наблюдава участие на представители на гражданското общество и ефекти от това участие;
- Възможност за влияние на гражданското общество.

Оценка 9. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на системата за управление на ЕСИФ по Приоритетни оси 4 и 5 на ОПДУ

Въздействието от подкрепата по ПО4 и ПО5 може да се търси отново по отношение върху системите и върху човешките ресурси. Основните направления на въздействие могат да се търсят във връзка с:

- Промяната във функционирането на системата за управление на ЕСИФ преди и след интервенциите;
- Данни за нуждите на целевите групи преди и след интервенциите по ОПДУ;
- Наблюдавани промени по отношение на ефективност на усвояване на средствата и постигане на целите на Споразумението за партньорство;
- Мнение на бенефициентите/целевите групи относно наблюдаваните/очакваните въздействия;
- Наблюдавани промени по отношение на административната тежест;
- Промяна в компетенциите/статута на индивидуалните участници.

Данните за оценка на въздействието могат да се търсят както в съществуващи вече документи и доклади, така и чрез набиране на данни от бенефициентите и целевите групи чрез срещи-интервюта, анкетни проучвания и фокус групи. Документи и доклади, които могат да предоставят информация за оценката са:

- Данни за изпълнение на ОПДУ и съответните индикатори;
- Промени в нормативни документи, свързани с ЕСИФ;
- Данни от ИСУН за изпълнение на оперативните програми;
- Годишни доклади за изпълнение на оперативните програми;
- Доклади за изпълнение на Националната комуникационна стратегия;
- Анализи и доклади по изпълнение на предварителните условия и споразумението за партньорство;
- Доклади от оценки.

Допълнителни данни за оценка на устойчивостта

Вид на данните	Качествени
Обхват	Информация относно полезността на подкрепата за бенефициентите; Данни относно използването на продуктите/резултатите; Данни относно функциониране или очаквани проблеми при работата със създадените електронни системи и услуги; Данни относно бъдещи планове (стратегически и финансови) за продължаване на подкрепата; Данни относно настъпили или очаквани нормативни или институционални промени.
Период, за който данните трябва да бъдат събирани	По време на изпълнение на програмата и след приключване на интервенциите
Периодичност на събиране	Еднократно - по време на оценката
Източници	Кабинетно проучване на документи: <ul style="list-style-type: none"> • ОПДУ и промени в програмата; • Доклади, анализи, проучвания, методики и оценки, изготвени по финансираните от ОПДУ проекти; • Стратегически документи и пътни карти към тях; • Доклади по изпълнението на стратегически документи и пътните карти към тях; • Нормативни документи и помени в тях; • Външни анализи и оценки; • Данни УО от посещения на място. Среци-интервюта. Фокус групи. Анкетни проучвания.
Отговорност за набиране на данните	Оценителите

За оценка на устойчивостта рядко са налични данни от системата за мониторинг, с изключение информация в доклади от проверки на място. В случая на ОПДУ, поради естеството на проектите, докладите от проверки на място могат да предоставят само ограничена информация и е необходимо да се разчита основно на информация, която се набира от оценителите по време на осъществяване на оценките.

Устойчивостта трудно се наблюдава и оценява пряко по време на осъществяване на интервенциите. Оценката прави предположение за бъдеща устойчивост на интервенциите и се осъществява обикновено на база на косвени признаци като:

- Ползена ли е била подкрепата за цели и нужди на бенефициентите или не? Ако подкрепата е била полезна, прогнозите за устойчивост са по-добри отколкото в противния случай.

- Функционират ли и ползват ли се непосредствените продукти и резултати от проектите?
- Съществува ли информация за бъдеща подкрепа, действия в същата посока за надграждане на постигнатите резултати?
- Настъпили ли са или се очакват политически, стратегически, институционални и нормативни промени и как се очаква да се отразят на резултатите от проектите.

Информация по горните признаци може да се набави от оценителите по време на оценката чрез преглед на документи, ползване на информация от вече осъществени анализи, анкетни проучвания сред бенефициенти и качествени изследвания като срещи-интервюта или фокус групи.

Данните за оценка на устойчивостта са необходими за оценка 3. Такава информация ще е необходима при оценките за въздействие (оценки 4, 5, 6, 7, 8 и 9), ако УО на ОПДУ, съобразно отправения по-горе коментар в началото на т.б.2.2.2, реши да включи въпроси, свързани с устойчивост в оценките за въздействие и извади тази тема от обхвата на оценка 3, където устойчивостта е много по трудна за анализиране.

6.2.2.3 Приложимост на данните към всяка от оценките

Приложимостта на данните към всяка от оценките е представена схематично в таблиците по-долу.

Таблица 3. Приложимост на видовете данни от мониторинг към планираните оценки

Оценка	Данни за процедури и сключени договори	Данни за бенефициенти и ключови заинтересовани страни	Дани за индикаторите (за изпълнение, резултат и специфични индикатори)	Данни за индикаторите по информация и комуникация	Финансови данни	Данни за индивидуални участници	Данни за обученията	Други данни от системата за мониторинг*
3	√	√	√	√	√	√	√	√
4	√	√	√		√			√
5	√	√	√		√	√	√	√
6	√	√	√		√	√	√	√
7	√	√	√		√	√	√	√
8	√	√	√		√			√
9	√	√	√		√		√	√
10		√**	√***		√****			
11	√	√	√		√			√

* Данни за напредъка на изпълнение на проектите; реализиране на продуктите и целите; данни за прилагане на хоризонталните принципи; евентуално данни за изпълнение на дейностите по информация и комуникация на бенефициентите **потенциални бенефициенти и ключови заинтересовани страни; ***обобщена информация за изпълнението на индикаторите по ОПДУ; планирани индикатори в новата оперативна програма. ****финансово планиране за новата програма; обобщени данни за финансовото изпълнение по ОПДУ

Таблица 4. Приложимост на първичните данни, набрани от оценителите, към планираните оценки

Оценка	Данни за оценка на уместността	Допълнителни данни за оценка на постигане на целите	Данни за наблюдавани/очаквани въздействия, включително върху целевите групи	Допълнителни данни за оценка на устойчивостта
3	√	√	√	√*
4	√	√	√	√
5	√	√	√	√
6	√	√	√	√
7	√	√	√	√
8	√	√	√	√
9	√	√	√	√
10	√			
11		√		

√ - Предложение на консултанта; * предлага се да отпадне от процесната оценка

Статистически, административни и аналитични данни ще бъдат използвани във всяка от планираните оценки.

Оценителен въпрос 6.3 Какви добри практики от други оперативни програми в Република България и други-държави-членки на ЕС за програмен период 2014-2020 г. по отношение на подготовката на информация и данни за провеждане на оценки, особено оценки на въздействието, са приложими към ОПДУ?

В тази част на доклада са разгледани добри практики от други оперативни програми в България и други страни-членки, които са съфинансирани от Европейския социален фонд (ЕСФ) и подкрепят мерки, сходни с тези на ОПДУ.

България: Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020г.

В плана за оценка на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014–2020 г. (ОПРЧР)¹⁹ са включени общо 13 оценки. Четири оценки касаят предходния програмен период, а останалите девет - настоящия програмен период. Както при ОПДУ, Планът за оценка на ОПРЧР включва два типа оценки – три оценки, които проследяват изпълнението и шест оценки на въздействието.

Планираните данни и за двата типа оценки включват както данни от системата за мониторинг на програмата така и административни данни от Национална база

¹⁹ [file:///D:/Users/SEE/Downloads/Evaluation%20plan-HRD%20OP%202014-2020 %D0%9A%D0%9D11115_Final.pdf](file:///D:/Users/SEE/Downloads/Evaluation%20plan-HRD%20OP%202014-2020%20%D0%9A%D0%9D11115_Final.pdf)

данни за пазара на труда и ЕСФ на Агенцията по заетостта. Предвидено е и набиране на първични данни по време на изпълнение на оценките. При пет от оценките на въздействие се предвижда използване на квази-експериментални методи и са предвидени данни за невключени в операция лица, чиито характеристики са сходни с тези на участниците (контролна група).

Към момента по програмата има една приключена оценка от типа оценка на изпълнението – „Оценка на мерките по Инициативата за младежка заетост в рамките на приоритетна ос 1“. В рамките на тази оценка е извършен контрафактологичен анализ сред представители на целевата група (младежи на възраст 15-29 г., участвали в схемата „Младежка заетост“ и контролна група от потенциални участници (неактивни младежи на възраст 15-29 г., които не са нито в образование, нито в заетост). Контролната група е подбрана сред младежи, които са регистрирани в бюрата по труда, но не са били подкрепени. Информацията е предоставена от базата данни на Агенцията по заетостта. Допълнително анкетно проучване е осъществено сред работодатели. Дизайнът на извадката е на база на случаен подбор в рамките на предоставената база данни с участвали в схемата младежи и типологичен подбор на контролната група младежи.

Използван е комбиниран метод от телефонни интервюта, онлайн въпросници с телефонно информиране за проучването с цел повишаване на дела на отзовалите се и преки стандартизирани интервюта по метода лице-в-лице с контролната група младежи.

Ползвани са и качествени методи за набиране на информация като дълбочинни интервюта с представители на заинтересованите страни; дълбочинни интервюта с лица, приключили участието си в схемите и/или участници и/или потенциални участници; групови дискусии с представители на заинтересованите страни и експерти; групови дискусии с лица, приключили участието си в схемите и/или участници и/или потенциални участници.

Като добра практика от ОПРЧР се откроява прилагането на комбиниран подход при събирането на първични данни, чрез съчетаване на качествени и количествени методи. Този подход би бил уместен и при подготовката на информация и данни за провеждане на оценки на ОПДУ, включително оценки на въздействието.

България: Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г.

В Плана за оценка на програмата²⁰ са предвидени поддържането от УО на следните видове данни за целите на оценките:

- Административни данни от ситемата за мониторинг;
- Данни за фактори с външен произход, които могат да повлияят на резултатите, които са обект на изследването (например допълнителни

²⁰ [file:///D:/Users/SEE/Downloads/Evaluation_Plan_BG_final%20\(1\).pdf](file:///D:/Users/SEE/Downloads/Evaluation_Plan_BG_final%20(1).pdf)

индикатори). Това ще спомогне за осъществяването на контрол върху външните влияния.

Предвижда се използването на данни от регистрите на Министерство на образованието и науката (като регистър на средните училища и детски градини, регистър на всички действащи и прекъснали студенти и докторанти, регистър на научната дейност в Република България, Admin RS, Admin M и др.) Предвидено е данните по всички показатели да се събират от началото на изпълнение на процедурите с оглед определяне на базовите сравнителни стойности на индикаторите и за изчисляване на динамиката на изпълнение на поставените цели.

Използването на данни, набрани в системата на Министерството на образованието и науката е добра практика, предвид осигуряването на структурирана информация за оценките. Добра практика е и осигуряването на данни към два времеви периода: в началото на операциите и по време на оценките.

Към момента по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 (ОПНОИР) не е провеждана оценка.

Италия: Национална оперативна програма по управление и институционален капацитет

Италия е една от страните, които имат оперативна програма, насочена към управлението и административния капацитет за програмния период 2014-2020²¹. Това прави страната подходяща за изследване на подхода и практиките, които прилага по отношение на събиране и обобщаване на информацията и данни за целите на провеждане на оценки.

Още на ниво оперативна програма е заложена координация между различните административни звена и заинтересовани страни относно подготовката на примерни/хипотетични оценъчни въпроси с посочване на условията, на които оценката трябва да отговаря. Въпросите за оценка се избират въз основа на критерии за осъществимост, измеримост и действителната им използваемост за аналитична работа.

Данните, включени в системата за мониторинг на програмата, са основната информационна база за оценка на изпълнението.

За целите на обмена на данни между страните, участващи в изпълнението на програмата (управляващ орган, сертифициращ орган, одитен орган, междинни звена и бенефициенти), Италия е внедрила системата DELFI²² (Integrated Financial Electronic Dataset). Това е информационна система с отворен код, която може да се използва за въвеждане, проверка и одобряване на икономическия, финансовия, физическия и процедурния напредък на проектите, финансирани по програмата. Тя позволява контрол на данните и качеството на информацията

²¹ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/italy/2014it05m2op002

²² <http://www.pongovernance1420.gov.it/it/programma/gestione-controllo/sistema-informativo-delfi/>

благодарение на връзката си с IGRUE, единната база данни на националната система за мониторинг. Системата осигурява информативно качество, проследимост на данните, сигурност, цифровизация на документи и обмен с основните бази данни в сектора.

В рамките на Плана за оценка на Национална оперативна програма по управление и институционален капацитет в Италия не е планирано провеждането на контрафактологичен анализ.

Унгария

За целите на мониторинга и провеждането на оценки УО на Оперативна програма „Развитие на публичната администрация и услуги“ има разработен наръчник за набиране на информация за индикатори за резултат за интервенции, финансирани от ЕСФ²³. Документът, освен информация за индикаторите дава и общи насоки при избора на методите и извадките за провеждане на оценки на въздействието (в това число и контрафактологични оценки).

Към момента в Унгария има една приключила текуща оценка за периода 2014-2020 на Инициативата за младежка заетост (ИМЗ)²⁴.

Добри практики от други страни-членки по отношение на провеждане на контрафактологични анализи

Контрафактологичните анализи, в допълнение на теоретичните модели за оценка, все повече се използват при оценки на въздействие на политиките, съфинансирани от ЕСФ. Допълнителна предпоставка е събирането на микро-данни за индивидуалните участници, които предоставят възможност за анализи на базата на тези данни. Основните характеристики на проведените към момента контрафактологични анализи са както следва²⁵:

По отношение на обхвата:

Проведените контрафактологични анализи в страните-членки основно са фокусирани върху интервенциите на пазара на труда. Контрафактологичните оценки, свързани с обучение, са за изследване на ефекти, които могат пряко да бъдат измерени - например и най-често обученията за безработни и как това се отразява на статуса им на пазара на труда. Провеждани са и изследвания на ефектите от обученията върху заети в частни компании, във връзка с повишаване на продуктивността на компаниите и тяхната конкурентоспособност. Тези изследвания са близки до планираното такова по ОПДУ с тази разлика, че изследват въздействията не за индивидуалните лица, а за компаниите, в които работят. Изследванията на така наречените „меки ефекти“ върху индивидуалните участници - ефектите по отношение на промяна в самочувствие, преодоляване

²³ <https://www.palyazat.gov.hu/esza-monitoring-s-rtkelsi-tmutatk>

²⁴ Analysis of the Youth Employment Initiative

²⁵ Design and commissioning of counterfactual impact evaluations, A practical guidance for ESF Managing Authorities, EC, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, Unit 3, October 2012; [CRIE – counterfactual evaluation archive](#)

на съществуващи преди това пречки, по-добро разбиране също са правени, но отново целевата група на изследване са били безработни, включени в обучение.

По отношение на измерваната промяна:

Най-често контрафактологичните анализи са имали за цел да проследят промяната в статуса на пазара на труда в резултат от интервенциите. В някои анализи е проследявана и промяна в заплащането. Много малко са контрафактологичните проучвания, които са изследвали други ефекти, включително „меки ефекти“ – като подобрени умения за намиране на работа, по-добро самочувствие, по-добро разбиране на информация и др.²⁶

По отношение на използваните данни:

Използваните данни са основно следните групи: (1) административни данни от съществуващи регистри извън управляващите органи; (2) данни, налични при управляващите органи или бенефициентите, набирани в процеса на мониторинг; и (3) първични данни – набирани чрез проучвания. Много често е ползвана комбинация от горните видове данни. Това е добра практика за попълване на липсваща информация и най-пълно използване на набраната такава. Например при липсата на достатъчно данни за определяне на контролна група, която да е със сходни характеристики на групата на въздействие е проведено допълнително проучване²⁷.

Изводите от осъществените контрафактологични проучвания са, че успешното прилагане на контрафактологичния метод за оценка на въздействието зависи от:

- *ранно планиране на контрафактологичния анализ* – в идеалния случай е добре още при обсъждането на политиките или проектите (преди тяхното изпълнение), да се обсъди идеята за провеждане на контрафактологичен анализ и съответно това да се вземе предвид при разработването на мерките;
- *наличие на качествени данни за групите на въздействие и контрол* – тук се включва преодоляването на проблеми като липсващи данни, проблеми с качеството на крайния обем от информация при комбиниране на няколко масива данни от различни източници и липсващи параметри, важни за оценката;
- *правилна преценка на времето*, което е необходимо за обединяване и последващо изчистване (за целите на оценката) на масивите от данни, получени от различни административни звена и източници;
- *тясно сътрудничество* между всички заинтересовани страни (тези, които определят политиките, оценителите и мениджърите на данни) и *изграждане на капацитет*.

²⁶ В Полша (Assessment of achieving main and details objectives of OP HR and impact of ESF resources on results achieved in Programme's particular intervention areas.) и Белгия (Impact evaluation of actions for jobseekers under the current OP 2007-2013 ESF- Flemish Community)

²⁷ Training and employment vouchers in Lombardy

Оценителен въпрос 6.4 Настоящата система за събиране на данни и мониторинг адекватна ли е съобразно необходимата за бъдещите оценки информация? Какви промени/подобрения биха били необходими?

Основните типове данни, които се очаква, че ще бъдат набавяни чрез системата за мониторинг на програмата са както следва:

6.4.1 Данни за процедури и сключени договори по тях

Тези данни се набират от системата за мониторинг. Ако е необходимо, УО допълнително трябва да оптимизира формата на таблиците, така че да има готовност да предостави необходимата информация при стартиране на оценките. Таблиците трябва да дават възможност за филтриране на информацията по процедури, така че да е възможно да се извлича информация само за тези процедури и проекти, които са релевантни за съответната оценка. Данни за процедурите са необходими за всички оценки с изключение на предварителната оценка.

6.4.2 Данни за бенефициенти и ключови заинтересовани страни

Данни за бенефициентите и ключови заинтересовани страни са налични от системата за мониторинг. Необходими са за всички оценки, включени в плана за оценка.

6.4.3 Данни за индивидуалните участници в обученията

Данните за индивидуалните участници в обученията се набират от бенефициентите, предоставящи обучение.

Данни за индивидуалните участници се подават към УО и се поддържат в ИСУН що се отнася до данните, необходими за наблюдение и отчитане на дългосрочния индикатор за резултат: „Участници, чието положение на пазара на труда в рамките на шест месеца след напускане на операцията е по-добро“ и общите индикатори за продукт. Тези данни, обаче, съдържат само част от информацията, която потенциално би била уместна и необходима за оценка. В тази база данни не се съдържа подробна информация за принадлежност към целева група; институция, в която работи лицето; длъжност. Информацията за участниците в ИСУН е проект по проект и по този начин може да се получи информация за проектите и процедурите, по които са подкрепени участниците.

Към момента съществуват различни практики при бенефициентите за събиране и обработване на информация по отношение на участниците в обучение и подадените заявки за обучение, а именно:

НСОРБ не поддържа информацията в електронен вид. При тях са налични само списъци с подадени заявки за участие в обучение. Данните в тези заявки осигуряват необходимата информация за целите на оценките (както е посочено в т. 6.2.2.1 (данни за индивидуални участници). Събират се данни за идентификация на участниците, от коя община са, пол, възраст, образование,

длъжност и данни за контакт. В електронен вид е само тази част от информацията, която се попълва във връзка с микро-данните за отчитане на дългосрочния индикатор за резултат, а именно: идентификация, пол, възраст, образование и данни за контакт.

ИПА има собствена информационна система за участниците в обученията. Тази система предполага попълването на информационна карта за всеки участник в обучението. В процеса на обучение чрез анкетна карта се събира цялата информация, посочена в т. 6.2.2.1 (данни за индивидуални участници) като необходима за анализите и оценките: идентификация на участника (име и ЕГН); принадлежност към целева група (централна администрация или общинска администрация); пол; възраст, образование; институция, в която работи служителят, длъжност и данни за контакт. Системата обаче не дава възможност за автоматично търсене и подбор по определени критерии сред участниците в обучените. За да се направи това трябва да се преглеждат информационните карти една по една. Данни за заявители участие се набират само по отношение на име, от коя администрация е заявителят участие и длъжност. Тези данни също са във вид на индивидуални информационни карти и при тях не е възможно да се правят справки.

НИП, с малки изключения²⁸, набира една и съща информация за участниците и кандидатите за участие в обучение. Обхватът на тази информация се припокрива с данните, посочени в т. 6.2.2.1 (данни за индивидуални участници) като необходими за осъществяване на анализи и оценки. Данните се съхраняват електронно и при тях има възможност да се правят справки по зададени критерии.

За целите на осъществяване на контрафактологичен анализ на обучените служители от администрацията и съдебната система и магистрати, освен данни за индивидуалните участници в обученията, са необходими данни за служители и магистрати, които имат сходни характеристики на тези, които са обучени, но не са взели участие в обучение.

Интегрираната информационна система за държавната администрация (ИИСДА) поддържа агрегирана информация относно участници в обучение и общия брой служители в дадена администрация (включително общинска). От ИИСДА може да се получи информация колко служители от дадена администрация са преминали определен вид обучение и колко не са, на база на информацията за общия брой служители в администрацията и тези преминали съответните обучения. Т.е информацията може да се ползва по определен вид обучение. В същото време участниците, както и тези, които не са преминали обучение не могат да бъдат идентифицирани. Не може да се получи информация и за източника на финансиране – дали това е ОПДУ или друг източник. Поради това системата може да се използва само за първоначални разчети за определяне на контролната група при осъществяване на контрафактологичен анализ, но за да се получат

²⁸ Например при регионалните обучения.

контактите или информация за контролната група, информацията трябва да бъде изисквана от съответните администрации.

Единната информационна система за управление на човешките ресурси в държавната администрация (ЕИСУЧРДА) съдържа данни, които позволяват идентификация на служителите, както и данни за контакт, но тя няма задължителен характер и поради това се ползва от ограничен брой администрации.

Сегашната ситуация предполага, че данни за индивидуалните участници с цел анализ и осъществяване на контрафактологично проучване е възможно да бъдат предоставени само по отношение на данните, събирани от НИП.

Набирането на данните не е толкова голям проблем, колкото тяхната обработка и съхранение в подходящ електронен вид. Без съответните софтуерни системи това е невъзможно. В допълнение, обработката на данните изисква заделянето на допълнителен ресурс и капацитет в организациите, предоставящи обучение.

С цел осигуряване на подходящи данни за индивидуалните участници в обученията е необходимо основните институции, предоставящи обучение – ИПА, НИП и НСОРБ да имат унифициран подход по отношение на данните, които събират както и да имат възможност да обработват и съхраняват данните в подходящ формат, така че да бъдат предоставяни и използвани за анализи и оценки. Това предполага изработването на подходящи софтуерни системи и заделянето на ресурс за обработка на данните. В краткосрочен план не може да се очаква, че ИПА и НСОРБ ще създадат такива системи, така че най-вероятно за целите на оценките от тези две институции ще е възможно предоставяне само на агрегирана информация за индивидуалните участници. НИП планира надграждане и усъвършенстване на съществуващата система.

За целите на осъществяване на контрафактологичен анализ, ИПА и НСОРБ е необходимо да набират от кандидатите за обучение, същата информация както от обучените.

Практиката в НИП показва, че систематичното набиране на информация от всички заявили участие не създава допълнителна тежест. Набирането на информация от всички заявили желание за участие в обучение позволява по-голяма гъвкавост при промени в списъците с обучаемите (не се налага в последния момент да се търсят данни). При повторно участие в ново обучение на един и същ обучаем не се налага ново набиране и обработване на неговите данни, а се ползват тези, които вече са в системата. Затруднения се изпитват само за осигуряване на ресурси (човешки и времеви) за обработване на информацията.

6.4.4 Данни за индикаторите

Данните за индикаторите включват както данни за индикаторите от системата с индикатори на ОПДУ (индикатори за изпълнение и резултат), така и специфични индикатори, залагани по някои процедури и проекти.

Системата за мониторинг на ОПДУ дава възможност за предоставяне на необходимите данни за индикаторите в необходимия формат – по проекти и процедури.

6.4.5 Данни за дейностите по обучение

Данните за дейностите по обучение, които не са свързани с индивидуалните участници като анализи на нужди от обучение, целеви групи, видове обучения и т.н са налични в УО чрез системата за мониторинг, включително в насоките за кандидатстване, проектните предложения и отчетите на бенефициентите и могат да бъдат предоставени на оценителите. Наличните анализи на нуждите от обучение и анализите на удовлетвореност на обучените също могат да бъдат предоставени.

6.4.6 Финансови данни, необходими за оценка на ефикасността

За целите на извършване на оценка на ефикасността е необходима финансова информация за направените разходи по тип разходи (например услуги, материали, строителство, управление на проектите, оборудване).

Тази информация е налична в системата за мониторинг на програмата. УО трябва да осигури нейната обработка и предоставянето на данните на изпълнителя в необходимата разбивка, която е специфична за всяка оценка. Това е възможно да стане в сравнително кратки срокове (1-2 седмици), така че да послужи за целите на оценките.

6.4.7 Допълнителни данни, необходими за оценка на постигане на целите

Системата за мониторинг може да предостави информация за постигнатите резултати чрез годишните доклади за изпълнение на програмата и годишните и окончателните доклади на бенефициентите.

При голям брой проекти, обаче, анализът на тази информация ще бъде значително затруднен. Поради това би било добре ако УО предоставя систематизирана информация относно постигнатите резултати по всеки проект на база на годишните и окончателните доклади. Към момента, обаче, не е възможно автоматично извличане на информацията от докладите на бенефициентите в ИСУН. Това може да стане само чрез ръчна обработка от страна на съответния мониторингов експерт.

Предоставянето на систематизирана информация е препоръчително, тъй като ще позволи преглед на цялата информация, а не извадка от проекти/доклади, което ще повиши надеждността на данните и съответно точността на анализите.

Друга допълнителна информация, която е необходима за оценките, са анализи и доклади, проучвания, методики и оценки, изготвени по финансираните от ОПДУ проекти, които са налични като част от системата за мониторинг и могат да бъдат предоставени на оценителите.

6.4.8 Данни за оценка на прилагането на хоризонталните принципи

За оценка на прилагането на хоризонталните принципи е възможно предоставяне на информация от системата за мониторинг на програмата, която като цяло е налична при УО. Това са данни относно прилагането на принципите от бенефициентите, отчитано в техническите доклади на бенефициентите, данни относно участници в операции в разбивка по пол и уязвими групи, данни относно индикатори, чрез които се отчита прилагането на хоризонталните принципи и данни относно партньорски и транснационални и междурегионални проекти.

Основно затруднение представлява подаването на информация за отчитането на прилагането на хоризонталните принципи в годишните/окончателните доклади на бенефициентите. За целта УО ще трябва, както при информацията за постигане на целите, ръчно да обработи информацията като посочи кои принципи се спазват при всеки проект и да отбележи там, където са посочени специфични резултати от прилагането на принципите.

6.4.9 Данни за оценка на дейностите по информация и комуникация

За оценка на дейностите по информация и комуникация, системата за мониторинг може да предостави данни за индикаторите по информация и комуникация, които се залагат в Годишните планове за действие за информация и комуникация и се отчитат периодично при провеждане на информационните събития.

В допълнение, ако в обхвата на оценка 3 се заложат въпроси за оценка на дейностите по информация и комуникация, осъществявани от бенефициентите, е необходимо бъде предоставена такава информация на база на годишните и окончателните доклади на бенефициентите. Тази информация, обаче, не е обработена, което налага оценителите да преглеждат всички или извадка от доклади. Проблемът е същият, както при останалите данни, налични в годишните и окончателните доклади на бенефициентите. За да се предостави обобщена информация на оценителите без да се налага те да преглеждат доклад по доклад, е необходима или ръчна обработка на данните от страна на УО, или електронно попълване на докладите в ИСУН и възможност за експорт на данните от специфични полета в електронни таблици.

Оценителен въпрос 6.5 Адекватно ли е времето планиране в Плана за оценка?

Планът за оценка на ОПДУ включва общо 11 оценки (виж таблицата по-долу), от които две са процесни оценки с фокус основно върху напредъка на изпълнение на програмата и ефективността и ефикасността на програмирането, мониторинга и управлението. Тези оценки са необходими в началото на изпълнение на програмата, за да подпомогнат установяването на ефективна и ефикасна рамка за програмиране, мониторинг и управление. Изпълнението на първата оценка е планирано от декември 2016 до април 2017, а на втората от декември 2018 до

април 2019. Оценката имат за цел и да предоставят и анализи и информация за целите на годишните доклади за изпълнение през 2017 и 2019 г. От тази гледна точка планирането на оценките е адекватно.

Таблица 5. Планирани оценки в плана за оценка на ОПДУ

№	Наименование	Планиран период на провеждане	Взаимна свързаност между оценките	Ново предложение за период на провеждане
1	Анализ на ОПАК и ОПТП във връзка с изготвянето на окончателните доклади по двете програми	ноември 2016 г.- януари 2017 г.	-	
2	Оценка на изпълнението на ОПДУ в периода 2015-2016 г. и проучвания, подпомагащи изготвянето на Годишния доклад за изпълнението, който трябва да бъде представен през 2017 г.	декември 2016 г.- април 2017 г.	Ползва оценка 1	
3	Междинна оценка и проучвания, подпомагащи изготвянето на Годишния доклад за изпълнението, който трябва да бъде представен през 2019 г.	декември 2018 г.- април 2019 г.	Ползва оценки 1 и 2	
4	Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на електронното управление по Приоритетна ос 1 на ОПДУ	април - ноември 2021 г.	Ползва оценки 1, 2 и 3	юли 2020 г.- март 2021 г.
5	Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на административното обслужване и административния капацитет по Приоритетни оси 1 и 2 на ОПДУ	април - ноември 2021 г.	Ползва оценки 1, 2, 3, 4 и 7	
6	Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за съдебна реформа по Приоритетна ос 3 на ОПДУ	юли 2020 г.- март 2021 г.	Ползва оценки 1, 2, 3, и 7	април - ноември 2021 г.
7	Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за обучения в администрацията и в съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ	юли 2020 г.- март 2021 г.	Ползва оценки 1, 2 и 3	
8	Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на гражданския контрол върху дейността на администрацията и	април 2022 г.- септември 2022 г.	Ползва оценки 1, 2 и 3	

съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ		
9	Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на системата за управление на ЕСИФ по Приоритетни оси 4 и 5 на ОПДУ	април 2022 г.- септември 2022 г. Ползва оценки 1, 2 и 3
10	Предварителна оценка на оперативна програма за административен капацитет и съдебна реформа за програмен период 2021-2027 г.	април 2020 г.-август 2021 г. Ползва оценки 4, 5, 6, 7, 8 и 9.
11	Ad-hoc оценки, анализи и проучвания	- - -

Източник: План за оценка на ОПДУ, 2016 г. Оценките в сиво и с наклонен шрифт са осъществени (оценка 1) или са в процес на осъществяване (оценка 2).

Оценки от 4 до 9 са с фокус върху ефективността, ефикасността и въздействието и са класифицирани като оценки на въздействието. Три от тях са насочени към основни приоритети на програмата: електронно управление (оценка 4); административно обслужване и административен капацитет (оценка 5) и реформа в съдебната система (оценка 6). В допълнение, две оценки проследяват ефективност, ефикасност и въздействие на дейностите по обучение в администрацията и съдебната система (оценка 7) и на дейностите за развитие на гражданския контрол върху администрацията и съдебната система (оценка 8). Една оценка от същия вид – за определяне на ефективността, ефикасността и въздействието, е насочена към дейностите и мерките, финансирани по двете оси за техническа помощ ПО4 и ПО5 (оценка 9).

Провеждането на оценките за въздействие е предвидено към края на програмния период.

Тъй като електронното управление има пряк ефект върху ефективността и ефикасността на административното обслужване, би било полезно оценка 4 да предхожда оценка 5, докато в настоящия план за оценка последните са планирани по едно и също време.

Оценката за дейностите по обучение (оценка 7) би било полезно да предшества оценките относно целите за административно обслужване и административен капацитет (оценка 5) и тази за съдебната система (оценка 6), за да може резултатите от нея да се използват в двете оценки. В плана за оценка това е така по отношение за оценка 5. За да може оценка 7 да се използва и за целите на оценка 6 е добре оценка 6 да бъде отложена също за април- ноември 2021 г.

Предварителната оценка е планирана за април 2020 до август 2021, което съвпада с очаквания период на програмиране. Добре би било предварителната оценка да използва резултатите на колкото се може повече оценки за въздействие на ОПДУ. Предвид на плана за изпълнение това е вероятно да се случи за всички оценки с изключение на оценки 8 и 9, които са планирани за

2022 г. Предвид, обаче, че основните типове мерки, които ще бъдат подкрепени в областта на гражданското общество и техническата помощ като цяло ще се запазят, като е възможно да има промени само в подходите за осъществяване на мерките, оценките не са от съществена важност при програмирането на новата програма. Те ще бъдат съществени при програмиране на процедурите за предоставяне на подкрепа. В тази връзка времето им планиране е адекватно.

Задача 7: Анализ на отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати (Приложение I на Регламент (ЕС) № 1304/2013)

За да се отговори на поставените оценителни въпроси са анализирани методите за събиране и обработване на данни във връзка с общите показатели за инвестициите (за изпълнение и за резултат), които се отчитат в рамките на ОПДУ.

VII.1 Общи показатели за инвестициите, осъществявани посредством Европейския социален фонд (ЕСФ) - същност и приложимост за ОП „Добро управление“ 2014-2020.

Общите показатели на ЕСФ са ограничен набор от показатели за **изпълнение и резултати**. Те са изброени в Приложение I към Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година (ЕСФ-регламент). Събирането на данни (микро-данни) за тези показатели, както и тяхното отчитане, се осъществява прилагайки „Ръководството за мониторинг и оценка на европейската политика по сближаване – Европейски социален фонд“ на Европейската комисия²⁹.

Въвеждането на „общи индикатори“ в програмен период 2014-2020 г. е обусловено от необходимостта да се събират обобщени данни и респ. да се докладват постиженията от инвестициите, финансирани от ЕСФ, **на равнище ЕС**. В тази връзка, всяка страна-членка е задължена³⁰ да отчита данни за „общите индикатори“, като такива се събират, съхраняват и отчитат за всяка приоритетна ос в оперативните програми, финансирани от ЕСФ. Броят на тези показатели е сведен до минимум, съдържайки най-важната информация необходима за отчитане на основния обхват на подкрепата от ЕСФ в контекста на стратегията "Европа 2020".

В съответствие с Регламент 1304/2013, програмите, подкрепяни от ЕСФ, съдържат комбинация от два вида интервенции: такива за подпомагане на **физически лица** и такива в помощ на **организации** (единични институции или система от такива). При общите показатели е въведена идентична класификация, отчитаща приноса на ЕСФ към физически лица и организации.

Предвид спецификата на програмата, **не всички общи показатели са релевантни за отчитане по ОПДУ**. В този случай се прилагат и т.нар.

²⁹ ESF Monitoring and Evaluation Guidance of European Cohesion Policy for Programming period 2014-2020 („ЕСФ - Ръководство за мониторинг“)

³⁰ Регламентите на ЕС изискват от Управляващия орган на всяка оперативна програма да изготвя годишен доклад за изпълнението (AIR). Тези отчети съдържат подробности както за физическия, така и за финансовия напредък, настъпил през годината, за която се отнася докладът. УО е задължен да предоставя информация по изпълнение на „общите индикатори“ за всеки инвестиционен приоритет на ЕСФ – ако няма данни (или такива не се събират поради спецификата на програмата) за определен общ показател, то данните за него се докладват като „нулеви“.

„специфични показатели“, посредством които се следи изпълнението и постиженията на интервенциите, финансирани от ЕСФ.

VII.1.1 Общи показатели за изпълнение

Общите показатели за изпълнение се отнасят както за **участниците** (физически лица), така и за **субектите** (организации), които се възползват пряко от интервенции, финансирани от ЕСФ. Те се отчитат ежегодно, като се започне от Годишен доклад за изпълнение, който трябва да се предостави през м. май 2016 г. (т.е. годишният доклад за 2014 и 2015).

Таблица 6. Общи показатели за изпълнение, приложими по ОПДУ

Аспект	Общи показатели
Относно участниците	CO-05 Заети, включително самостоятелно заети
	CO-06 Под 25 години
	CO-07 Над 54 години
	CO-10 Със средно образование (ISCED 3) или образование след средното образование (ISCED 4)
	CO-11 С висше образование (ISCED 5 до 8)
	CO-14 Участници, които живеят в едночленно домакинство с деца на издръжка
	CO-16 Участници с увреждания
Относно субектите	CO-19 Лица, които живеят в селските райони ³¹
	CO-20 Брой проекти, изцяло или частично изпълнявани от социални партньори или НПО
	CO-22 Брой проекти, насочени към публичните администрации или публичните услуги на национално, регионално или местно равнище

Източник: Приложение I към Регламент (ЕС) № 1304/2013, „ЕСФ - Ръководство за мониторинг“, ОПДУ, национално законодателство

За целите на настоящата оценка е необходимо да се обърне специално внимание на термина "участници":

- В Приложение I към Регламента за ЕСФ, както и Анекс D³² към „ЕСФ - Ръководство за мониторинг“, се уточнява, че "участниците се отнасят до лица, които се **възползват пряко от интервенция от ЕСФ**".
- Само лице, което **може да бъде идентифицирано** (т.е. за него могат да бъдат събрани лични данни, като: пол, статус на заетост, възраст, образователно равнище, положение в домакинството), и **за което са предназначени специфични разходи**, се отчита като един участник.
- Лицата, които се **възползват непряко от интервенции, финансирани от ЕСФ, не се отчитат като „участници“**.

Предвид спецификата на ОПДУ, единствените „участници“ (физически лица), които се възползват пряко от интервенции, финансирани от ЕСФ, това е

³¹ Приблизителната оценка се основава на представителна извадка. Държавите членки разполагат с две възможности за докладване: Вариант 1: Минималното изискване е за еднократно предоставяне на данни в годишния доклад за изпълнението за 2017 г. При този вариант кумулативната стойност се отчита в колоната „Кумулативна стойност“ в годишния доклад за изпълнението за 2017 г. Вариант 2: За всяка година се предоставят годишни стойности.

³² [Annex D - Practical guidance on data collection and validation \(стр. 20-22\)](#)

целевата група, включена в различни форми на обучение по програмата. На практика, обаче, не всички „обучаеми“ по ОПДУ би следвало да се отчитат като „участници“ по смисъла на Приложение I към Регламент 1304/2013. Т.е. необходимо е да се прави разлика между обученията, насочени към подобряване на специализираните **знания и умения на служителите** в администрацията и съдебната система, и такива, насочени към **укрепване на „ресурсите“ в една организация**, с цел по-доброто ѝ функциониране и предоставяне на публични услуги. В първия случай имаме пряко въздействие върху „участниците“ (физически лица), докато във втория – въздействието е непряко, т.е. целта на разходваните средства е укрепване капацитета на организацията посредством човешките ресурси в нея. Съгласно Анекс Е към „ЕСФ - Ръководство за мониторинг“, определящо за това дали подкрепата е насочена към категорията „участници“ или „организации/институции“ са **специфичните цели и търсени резултати** от операциите. В случая с ОПДУ, подкрепа за „участници“ е предвидена единствено по СЦ 2.2 и СЦ 3.3. Всички останали специфични цели на ОПДУ визират подкрепа за категорията „организации/институции“.

Предвид горното, **единствените „участници“ в ОПДУ**, за които би следвало да се събират, съхраняват и отчитат данни по отношение на „общите показатели“ са **тези, участващи в интервенции, финансирани за постигането на СЦ-2.2 и СЦ-3.3.**

VII.1.2 Общи показатели за резултат

Общите показатели за резултат се отчитат **единствено по отношение на участниците** (физически лица), които се възползват пряко от интервенцията, финансирана от ЕСФ.

Таблица 7. Общи показатели за резултати, приложими по ОПДУ

Аспект	Общи показатели
За непосредствени резултати	СО-26 Участници, които при напускане на операцията получават квалификация
	СО-28 Участници в неравностойно положение, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа, са ангажирани с образование/обучение, са получили квалификация, имат работа, включително като самостоятелно заети лица
За дългосрочни резултати	СО-30 Участници, чието положение на пазара на труда в рамките на шест месеца след напускане на операцията е по-добро

Източник: Приложение I към Регламент (ЕС) № 1303/2013, „ЕСФ - Ръководство за мониторинг“, ОПДУ, национално законодателство

Общите показатели за **непосредствени резултати** се отчитат ежегодно, като се започне от годишния доклад за 2015. Те би следвало да улавят ефектите, които се случват, когато участник напусне дадена операция, финансирана от ЕСФ. Т.е. промяната се записва в деня, в който лицето напусне поддържаната операция („дата на излизане“) или най-късно 4 седмици, след това събитие. **Резултати, които се проявяват, например пет седмици след напускане не**

трябва да се записват в базата данни за съответния общ показател за непосредствен резултат.

Тъй като едно лице може да вземе участие в няколко обучения в рамките на една операция (проект) по ОПДУ, за „дата на влизане“ в операцията се взема датата, на която той за първи път е влязъл в обучение, а за „дата на излизане“ от операцията – датата, на която е завършил последното си обучение. Т.е. **в базата данни за съответния „участник“ би следвало да има само един единствен запис в рамките на една операция (проект).**

Събирането на данни за **дългосрочни резултати** се подчинява на същите изисквания като при данните за изпълнение и непосредствени резултати. Единствената разлика е, че показателите за дългосрочни резултати би следвало да уловят ефекти, които се случват **до 6 месеца след като един участник напусне операция**, финансирана от ЕСФ. Промяната в ситуацията, в която се отбелязва съответния резултат, може да настъпи по всяко време между напускането на операцията и шест месеца след напускането ѝ, стига тя да продължи до шест месеца след като участникът напусне операцията. За да се гарантира това, **данните за дългосрочния резултат се събират и въвеждат само 6 месеца след приключване на подкрепата за конкретния участник** (т.е. в рамките на един проект).

VII.2 Методи за събиране и обработване на данни при общите показатели за дългосрочен резултат

Общите показатели за дългосрочен резултат (в случая с ОПДУ – общ показател СО-30) се отчитат само в представения **през 2019 г.** годишен доклад (годишен доклад за 2018) и в окончателния доклад (**през 2025 г.**). Те се събират въз основа на **представителна извадка** от участниците в рамките на всеки инвестиционен приоритет. За двата отчета се изготвят **две отделни представителни извадки с неприпокриващи се участници**. Освен това, всички данни трябва да се представят в разбивка по пол (включително по образователен статус и вид домакинство³³).

³³ Съгласно Анекс В към „Ръководството за мониторинг и оценка на европейската политика по обличаване – Европейски социален фонд“ на Европейската комисия. (стр. 34).

СТЪПКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ ПРЕДСТАВИТЕЛНОСТ НА ИЗВАДКАТА

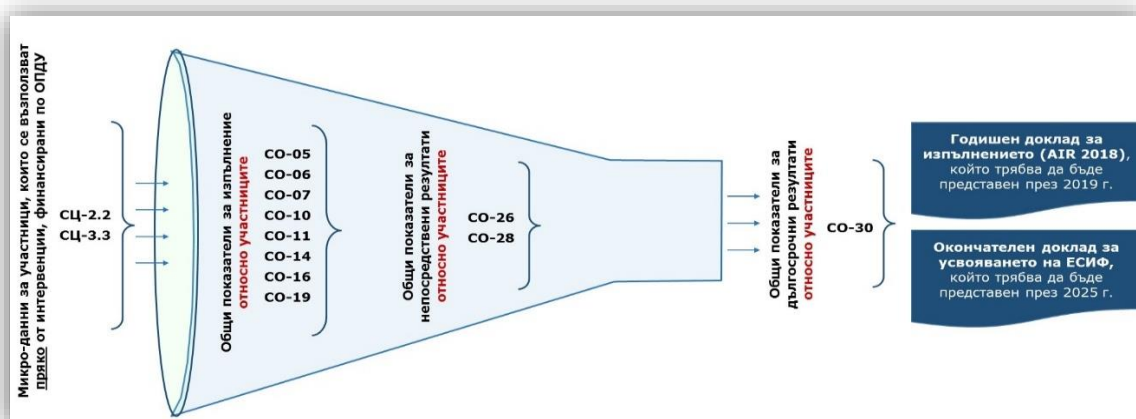
За да се гарантира, че извадката е статистически представителна, тя трябва да отговаря на следните критерии:

- (1) **Да отразява съответната популация от участници.** За да бъде представителна извадката, тя трябва да бъде изведена от цялата популация от участници, която е от значение за съответния общ индикатор, и да отразява характеристиките на тази популация по множество променливи (т.е. тези, свързани със статуса на заетост, възрастта, образованието и положението на домакинствата).
- (2) **Приложимост на извадката за съответния общ показател.** Използваната извадка трябва винаги да е представителна за популацията, обхваната от индикатора. Например, индикаторът, свързан с подобрената ситуация на пазара на труда (СО-30), се прилага само за участниците, които са били „заети“ преди да се включат в дадена операция. Добра практика е представителността да включва и регионалното измерение. Като насока, извадките могат да бъдат направени за съвкупност от участници, живеещи в региони едно ниво по-ниско от това, на което е организирана самата програмата.
- (3) **Дизайнът и методите за подбор на извадките** трябва да бъдат разработени преди да започне събирането на данни, а всички етапи от процеса по събиране на данни (от първоначалния подбор до окончателната оценка на резултатите) трябва да бъдат напълно документирани, като се обръща специално внимание на качеството на данните³⁴. Документацията трябва да описва стъпките за свеждане до минимум на общата грешка в изследването, включително грешки, свързани с определянето на целевата популация, грешката на покритие, грешката при липса на отговор и грешката при измерването.
- (4) **Трябва да се осигури вътрешна валидност на извадката.** Това означава, че отклоненията, приписвани на събирането на данни, следва да бъдат ограничени и коригирани доколкото е възможно, така че данните за общите индикатори да могат надеждно да се обобщят на нивото на инвестиционния приоритет.
- (5) **Размерът на извадката трябва да бъде достатъчно голям**, за да се гарантират надеждни резултати. За да бъдат считани за напълно надеждни, стойностите на общите индикатори, изведени на база представителна извадка, следва да се отчитат с пределно допустима грешка от 2% при гаранционна вероятност от 95% (т.е. доверителен интервал с дължина от 4 процентни пункта).
- (6) **Безпристрастност на извадката.** Представителните извадки трябва да направени на „случаен“ принцип и следователно трябва да е възможно да се свържат с всяко произволно избрано лице, което е ползвало ЕСФ-подкрепа. Т.е. задачата по разработване на представителна извадка предполага достъп

до (или създаване, ако съществуващия административен регистър не е пълен) на единен набор от данни, който включва всички записи за индивидуално участие в програмата. Данните могат да бъдат „анонимизирани“, но трябва да има механизъм за идентифициране на избраните за последващи действия лица. Нивото, на което се съхраняват личните данни, може да бъде определено на ниво държава-членка, и изпълнявано в съответствие със съответното законодателство за защита на данните. За да се осигури статистически стабилна и безпристрастна извадка, която точно отразява съответната референтна популация в рамките на инвестиционния приоритет, е препоръчително задачата по изготвяне на извадката, въпросите за проучването, самото проучване и анализиране на резултатите от него, да се повери на експерти в тази област (за предпочитане външни/независими експерти).

Източник: Guidance document Annex D - Practical guidance on data collection and validation May 2016 (Based on the June 2015 version of the Guidance document on Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy, European Social Fund).

Фигура 1. Процес по събиране и отчитане на данни за общия показател (CO-30) за дългосрочни резултати по ОПДУ

Следва да се обърне внимание, че Регламент (ЕС) 1304/2013³⁵ изисква, но не задължава събирането на данни за отчитане на общите индикатори за дългосрочен резултат да се осъществява единствено на база „извадка“. Събирането на данни за всички участници също се счита за извадка, обхващаща 100% от участниците, и е напълно представителна.

³⁴ Насоки за изготвяне на извадките и методология на самото изследване може да бъде намерено в „Eurostat sampling reference guidelines - Introduction to sample design and estimation techniques“ - <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-RA-08-003>

³⁵ Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 на Съвета.

VII.2.1 Обхват, обект, предмет и методи за събиране на данни

В практиката, изучаването на определена съвкупност от единици може да се осъществи по два начина:

- **Изчерпателно** – когато в изследването се включват всички единици на изучаваната съвкупност, наричана генерална съвкупност.
- **Извадково** – когато изследването се провежда на база наблюдение на ограничен брой единици (т.е. извадка от дадена съвкупност), а получените резултати се обобщават за цялата съвкупност. Изводите, получени на база на представителните извадки се приема, че са валидни за цялата съвкупност, която е обект на изследване.

В случая, касаещ събирането и отчитането на общи показатели за дългосрочен резултат по ОПДУ, дали ще се избере изчерпателна или извадкова форма на проучване зависи най-вече от: **(1)** Целевата група, която ще бъде обследвана; **(2)** Изследователските методи; **(3)** Обемът на генералната съвкупност от респонденти в изследването; **(4)** Обемът на представителната извадка.

(1) Целева група

Целевата група от „участници“ в ОПДУ, които следва да бъдат обхванати в набирането на данни за общия показател за дългосрочен резултат (СО-30) са: **(а)** служители, заети по служебно и по трудово правоотношение в администрациите на всички нива, и **(б)** - магистрати, съдебни служители, разследващи органи съгласно НПК.

Предвид горното, може да се обобщи следната обща характеристика за потенциалните респонденти в проучването: всички те са лица, работещи в **публични институции**, с преобладаващо **висше образование** (съгласно съответните нормативни изисквания), имащи постоянен **Интернет-достъп** на работното си място, и притежаващи достатъчни **умения за работа с компютърни приложения**.

Ясното дефиниране на целевата група дава допълнителна насока какви методи биха били най-подходящи при извършване на проучването.

(2) Изследователски методи

Изследователските методи се делят на две големи групи – качествени и количествени. Тези две групи са взаимнодопълващи се – т.е. силните страни на едната група компенсират слабите страни на другата.

- Силните страни на **качествените методи** (кабинетно проучване, наблюдение, дълбочинно интервю, фокус-групова дискусия и др.) са в това, че те дават възможност да се разбере предметът на изследването; да бъде декомпозирано на съставните му части и да се разберат връзките между тях; да се разбере какви фактори са му влияели и какви са механизмите на влияние. Слабите страни на качествените методи са в това, че не дават количествено описание, и не позволяват да се използват

съотношения, пропорции и коефициенти.

- Силните страни на **количествените методи** (вторичен анализ на данни, анкета/структурирано интервю, експеримент и квази-експеримент) са в това, че те позволяват да се измерват количества, да се ползват съотношения, пропорции и коефициенти, и да се изграждат модели. Слабите страни на количествените методи са в това, че за да може да се измерва, първо трябва да се знае какво се мери, т.е. предварително трябва да се знае какъв е предметът, какви са неговите съставни части, какви са връзките между тях, какви са факторите и т.н.

В конкретния случай, за събиране на количествени данни по отчитане на общия индикатор за дългосрочен резултат (СО-30) по ОПДУ, най-подходящият метод е „анкета/структурирано интервю“.

При този метод, според формата на общуване с респондентите, допитването се разделя на два големи вида – **анкета**³⁶ (когато лицето само чете и отговаря в писмена форма на въпросите в анкетната карта) и **интервю**³⁷ (когато въпросите се четат и отговорите се регистрират от анкетатор). При избора между анкета и интервю трябва внимателно да се преценят множество фактори: какво е най-ниското образователно ниво в интересуващата ни съвкупност, каква е дължината и сложността на въпросника, присъстват ли в него лични и “неудобни” теми, и т.н. Анкетата и интервюто са алтернативи при събирането на количествени данни. Изборът трябва да е съобразен с предимствата и недостатъците им.

Таблица 8. Предимства и недостатъци на различните форми на допитване

Критерии		Е-проучване (онлайн)	Проучване по пощата (вкл. е-майл)	Телефонно проучване	Интервю „лице в лице“
Предимства	• Голям обхват от респонденти за кратко време	•••••	••••	•••	•
	• Лесен достъп до респондента	•••••	••••	•••	••
	• Удобство за респондента	•••••	••••	•••	•••
	• Лесно администриране и контрол на проучването	•••••	•••	•••	•
	• Улеснения при обработката и анализа на данните	•••••	••••	••	••
	• Динамичност на организирането, провеждането и анализирането	•••••	•••	••	•

³⁶ Допитване чрез „анкета“ може да се осъществи онлайн или по пощата.

³⁷ Допитване чрез „интервю“ може да се осъществи по телефона или в пряка среща с респондента („лице в лице“).

Недостатъци	• Непълна възвръщаемост на въпросниците	●●●● [30%]	●●● [50%]	●● [80%]	●● [80%]
	• Ниско ниво на конфиденциалност	●	●●●	●●●●	●●●●
	• Ограничения в броя на въпросите	●●	●	●●●●	●●●●
	• Възможност от повлияване на отговорите от трети лица	●	●●	●●●●	●●●●
	• Изисква допълнителни организационно-технически усилия (помещения, време, консумативи, анкетьори и т.н.)	●	●●●	●●●●	●●●●
	• Високи разходи за събиране и обработване на данните	●	●●	●●●●	●●●●

Броят на точките указва степента на предимство или недостатък. Колкото повече са точките толкова формата на допитване е по-удачна или съответно по-неудачна към съответния критерий

Предвид горната сравнителна характеристика за различните форми на допитване, **най-ефективната, ефикасна и икономична форма за набирание на количествени данни е онлайн анкетата**. За повечето проучвания, обаче, специалистите препоръчват прилагането на комбиниран подход (най-често анкетно онлайн проучване комбинирано с телефонно интервю), като по този начин се гарантира вътрешна валидност на получените резултати.

(3) Обем на генералната съвкупност

Важен момент при планиране и провеждане на допитване за събиране на данни по отчета на общия индикатор за дългосрочен резултат (СО-30) е **ясното дефиниране на обекта и предмета на изследване**.

В случая, обект на изследване ще бъдат всички „участници“, които са се възползвали пряко от интервенции, финансирани по ОПДУ, а именно:

- обучаеми по операции на ОПДУ, финансирани за постигането на СЦ-2.2 и СЦ-3.3;
- обучаеми, за които са събрани пълен набор от микро-данни, съгласно приложимите за ОПДУ общи индикатори за изпълнение;
- обучаеми, които успешно са завършили участието си в съответните операции по ОПДУ, и за които са отчетени общи индикатори за непосредствен резултат.

Предвид заложените етапни и крайни целеви стойности за „специфични индикатори“ **О2-6** („Обучени служители от администрацията“) и **О3-8** („Обучени магистрати, съдебни служители, служители на разследващи органи съгласно НПК“), **максималният възможен обем** на „участниците“ по ОПДУ, за които би следвало да се събират микро-данни **за определяне на общите индикатори за изпълнение**, е около 30 000 лица към годишен доклад за изпълнение 2018 г., и около 170 000 лица към датата за изготвяне на окончателен доклад по ОПДУ (за него се приспадат вече отчетените бройки към 2018 г.).

Идентично на горното, и вземайки предвид заложените етапни и крайни целеви стойности по „специфични индикатори“ **R2-2** („Служители от администрацията, успешно преминали обучения с получаване на сертификат“) и **R3-3** („Магистрати, съдебни служители и служители на и разследващите органи по НПК, успешно преминали обучения с получаване на сертификат“), **максималният възможен обем** на „участниците“ по ОПДУ, за които се събират микро-данни **за определяне на общите индикатори за непосредствен резултат** би следвало да е около 24 600 лица към годишен доклад за 2018 г. и около 144 500 лица към датата за изготвяне на окончателен доклад по ОПДУ.

Предвид горното, и в съответствие с изискването на Регламент (ЕС) 1304/2013 отчитането (междинно и окончателно) на индикатора за дългосрочен резултат да е базирано на две отделни представителни извадки с неприпокриващи се участници, максимално възможният **обем на генералната съвкупност**³⁸ от „участници“ по ОПДУ би следвало да бъде:

- За отчитане на CO-30 в AIR-2018 (т.е. през 2019 г.) – **около 24 600 лица.**
- За отчитане на CO-30 в окончателния доклад (т.е. през 2025 г.) – **около 144 500 лица.**

На практика, обаче, генералната съвкупност би включвала по-малко „участници“, тъй като при отчитането на общите индикатори един „участник“ се брои само веднъж независимо в колко обучения е взел участие в рамките на една операция (проект). По първоначални данни (към 2017 г.) тази разлика достига до 30% - т.е. генералната съвкупност би била с поне 30% по-малка от това, което се отчита като брой „обучени“, съгласно специфичните индикатори по ОПДУ. Допълнително, в рамките на т.нар. специфични индикатори за обучения се отчитат и „участници“ получили индиректна подкрепа (т.е. обучението при тях е финансирано в рамките на операции насочени към укрепване капацитета на „организации“), и които също следва да се изключат от генералната съвкупност при отчитането на общия индикатор за дългосрочен резултат.

(4) Обем на представителната извадка

Принципно, целта на всяко изследване е да характеризира състоянието на изучаваното явление в генералната съвкупност. Получаването на достоверни изводи за генералната съвкупност по информацията от извадката е възможно само ако извадката репликира типичните данни на генералната съвкупност, т.е. ако тя съдържа приблизително всички особености на генералната съвкупност и възпроизвежда нейната структура. Това свойство на извадката се нарича **представителност** (или репрезентативност).

Условията една извадка да е представителна са:

- Единиците в извадката *да бъдат избрани чрез случаен избор*, т.е. на всяка единица от генералната съвкупност да се осигури еднаква вероятност

³⁸ Съгласно окончателно изготвените списъци свързани с „вход“ и „изход“ от операцията

(еднакъв шанс) да попадне в извадката;

- Извадката да съдържа *достатъчен брой единици*, което ще осигури достатъчно малка случайна грешка.

За нуждите на настоящия доклад, и по-специално за изчисляване на **ориентировъчен обем на представителната извадка** за отчитане на общите индикатори за дългосрочен резултат по ОПДУ, е използван онлайн-инструментът³⁹, предоставен от Центъра за изследване на оценките на въздействие (CRIE)⁴⁰, съгласно който той е:

- За отчитане на CO-30 в годишния доклад за 2018 (т.е. през 2019 г.) – **около 2 188 лица.**
- За отчитане на CO-30 в окончателния доклад (т.е. през 2025 г.) – **около 2 362 лица.**

На долните две фигури е демонстриран начина за извеждане на горните данни, ползвайки онлайн инструмента на Интернет-страницата на CRIE.

ESF Sample Size Tool:

LTRI Simple

Gender	Region	Size of Stratum	Sample Size
Female	MR	Stratum 1 =	Required sample size: 0
Female	TR	Stratum 2 =	Required sample size: 0
Female	LR	Stratum 3 = 12300	Required sample size: 1094
Male	MR	Stratum 4 =	Required sample size: 0
Male	TR	Stratum 5 =	Required sample size: 0
Male	LR	Stratum 6 = 12300	Required sample size: 1094

Total Sample Size: 2188

Strata ME: 0.05; Population ME: 0.02; CL: 0.95

ESF Sample Size Tool:

LTRI Simple

Gender	Region	Size of Stratum	Sample Size
Female	MR	Stratum 1 =	Required sample size: 0
Female	TR	Stratum 2 =	Required sample size: 0
Female	LR	Stratum 3 = 72250	Required sample size: 1181
Male	MR	Stratum 4 =	Required sample size: 0
Male	TR	Stratum 5 =	Required sample size: 0
Male	LR	Stratum 6 = 72250	Required sample size: 1181

Total Sample Size: 2362

Strata ME: 0.05; Population ME: 0.02; CL: 0.95

Фигура 2.
Ориентировъчна извадка за общ индикатор (CO-30) по ОПДУ, необходима за изготвяне на годишния доклад през 2019 г.

Фигура 3.
Ориентировъчна извадка за общ индикатор (CO-30) по ОПДУ, необходима за изготвяне на окончателния доклад през 2025 г.

³⁹ <https://crie.jrc.ec.europa.eu/sampleSize/samplesize.php>. Този инструмент е подкрепен от два илюстративни (видео-)урока: <https://www.youtube.com/channel/UCMYLDrEvUpBZ9m8dN-LeRzw>. Първият показва как работи онлайн платформата за изчисление на извадката, а втория - описва процедурите по събиране на данни, достъп до данни и обработване на данни за нуждите на контрафактологичните оценки на въздействие.

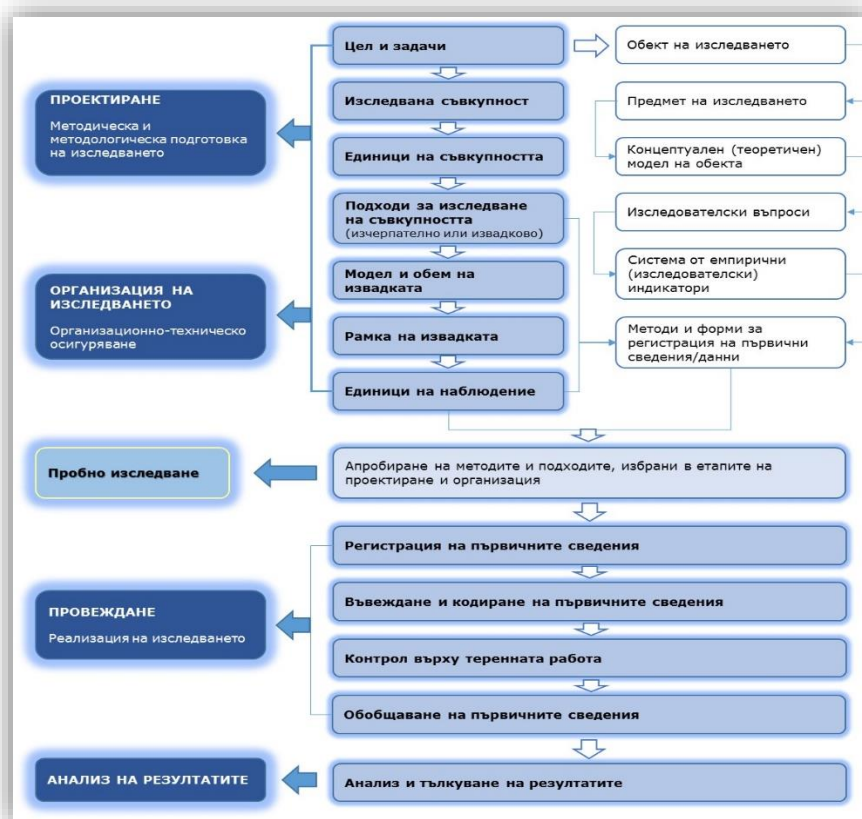
⁴⁰ Centre for Research on Impact Evaluation (CRIE) - предоставя научна експертиза и методологическа подкрепа на ГД "Заетост, социални въпроси и приобщаване" (ЕК) и държавите-членки при осъществяване на оценки на въздействието на интервенциите, финансирани от ЕСФ.

Съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 1304/2013, **цялостният процес по изготвяне на представителната извадка следва да бъдат документиран**, включително изборът на метод за определяне на извадката, както и всички етапи на процеса по събиране, обработване, анализиране и отчитане на данните (виж **Приложение 6**).

VII.2.2 Класификация на проблемите/грешките при провеждане на съвкупностното изследване (изчерпателно или извадково)

Под **проблем** при изследването се разбира „всяка трудност, неяснота, невъзможност или препятствие, възникнали по време на целия процес на провеждане на изследването, които водят до повишаване на грешката при събиране и обобщаване на данните и, като цяло, водят до влошаване на качеството на изследването”⁴¹ Понятието проблем се разглежда и в по-широк смисъл, като **необходимост от взимане на определено решение** с цел постигане на баланс между теоретико-методологически изисквания и практико-приложни възможности на изследването.

Най-общо етапите на всяко съвкупностно изследване могат да се представят схематично по следния начин:

Фигура 4. Схема⁴² на етапите на съвкупностното изследване

⁴¹ Съйкова Ив., А.Стойкова-Къналиева и С.Съйкова - Статистическо изследване на зависимости, Стопанство, С., 2002

⁴² Адаптирана от Съйкова, Ив., С. Тодорова (2000) - Статистическото изследване.

Всеки проблем при планирането, подготовката и реализацията на едно изследване води до набор от грешки в получената оценка на дадена характеристика на генералната съвкупност. Обратно, всяко изместване⁴³ в оценката на дадена характеристика спрямо истинската ѝ стойност е предизвикано от набор от несъвършенства по целия път от проектирането до оценъчната процедура. Факторите, които пораждат възникването на проблем, са основно: **невъзможност за спазване на някои условия** и изисквания на модела, **обектът** на изследване, **моментът на провеждане**, **наличните ресурси**, **степената на съответствие** между изискванията на ползвателите на данните, разбирането на изследователите и възможностите за реализация на поставените цели.

Грешките, обаче, не са единственият проблем, а са само част от една по-мощна концепция, основаваща се на „*годността за използване*“ на получените данни⁴⁴. В случая става въпрос за **качество на изследването** едновременно през призмата на изследователите (УО на ОПДУ) и на ползвателите му (Европейската комисия). Високото качество предполага постигането на баланс между тези две перспективи. Както при всеки процес, контролът на качеството на изследването трябва да е неделима част от процеса на планиране и реализация като се провежда във всеки негов етап. Следователно, **контролът на качеството** може да се разглежда като процес на поетапно и последователно идентифициране на проблемите, съпътстващи всяко решение, систематичното им изучаване и класифициране според определен набор от критерии за качество.

Поради факта, че в статистическата литература няма единна система от критерии за качество на изследванията, няма и единна система от правила за контрол на качеството, то в случая с изследванията по ОПДУ във връзка с отчитане на данни за общите индикатори за дългосрочен резултат по ЕСФ най-приемливо би било да се разглеждат критериите, приети от Евростат и от НСИ, а именно: **Относителност**, **Точност**⁴⁵, **Актуалност**, **Навременност**, **Достъпност и яснота**, **Съпоставимост** и **Съгласуваност** (Регламент №223/2009 на Европейския парламент и на Съвета). По-детайлна класификация на проблемите и грешките, които съответстват на етапите от процеса, както и основните решения, които се взимат в него, може да се намерят в **Приложение 3**.

В зависимост от етапа, в който се появява един проблем, може или да се търси решение, или да се оцени влиянието му върху размера на грешката на оценките и върху качеството на получените резултати. Ако се идентифицира проблем при

⁴³ Изместване, отклонение на оценката: т.е. разлика между оценката (резултат от представително извадково изследване) и параметъра на генералната съвкупност, при което същата е извън интервала на доверителност. В англоезичната литература се използва терминът „bias/bias of estimator“.

⁴⁴ J.M. Juran, Frank M. Gryna - Quality Planning and Analysis: From Product Development Through Use, 1980; Paul P. Biemer, Total Survey Error: Design, Implementation, and Evaluation, 2010.

⁴⁵ Критерият „точност“ трябва да се разбира в смисъл на степен, в която получените от изследването оценки се отличават от истинските стойности (параметри) на генералната съвкупност. Когато се говори за точност на статистическите оценки, винаги трябва да се има предвид, че оценката никога не е напълно точна, т.е. тя се отличава повече или по-малко от параметъра, който оценява.

проектирането и организацията на изследването, добрата практика е да се търси решение или вариант за преодоляването му чрез промяна в изработената методология. **Пробното изследване**, само по себе си, представлява тестване на избраната методика и методология на изпълнение, и се прави с цел идентифициране на слабите страни и връщане към предходните етапи за промяна. В етапа на реализация на изследването, появата на проблеми може да се свърже с опит за локално решение в рамките на вече разработената методология, но и оценка на влиянието на проблема върху качеството и, най-вече, върху размера на грешките.

Направеният анализ показва, че всеки етап от изследването по събиране и обработване на данни по отчитане на общия индикатор за дългосрочен резултат по ОПДУ, би бил съпроводен от редица трудности, а получените данни **винаги ще се различават от съответните им „истински“ значения (параметри)** и тази разлика трябва да се свързва с повече от един компонент на грешката. Още повече, дори и данните, получени при представително извадково изследване, са натоварени с грешка, и това трябва да се има предвид, независимо от прецизността на изпълнение на заложената методика.

VII.2.3 Особенности на компонента „точност“ по видове изследвания

Осигуряването на качество на съвкупностното изследване зависи от няколко основни фактора:

- а. актуалност на прилаганата методология,
- б. представителност на извадките,
- в. организация на изследователския процес,
- г. мащаб и ефективност на контрола,
- д. прилагани информационни и комуникационни технологии,
- е. квалификация и умения на изследователския екип.

В конкретния случай, а именно събиране и обработване на данни за отчитане на общия индикатор за дългосрочен резултат по ОПДУ, влиянието на компонента **„Точност“** изисква специално внимание. Точността се възприема като традиционен аспект при оценка на качеството на изследванията.

Методиката на **извадковите изследвания** включва получаване на информация за генералната съвкупност от наблюдавани единици чрез измерване на една част от тях (извадка). Традиционно, тези изследвания са придружени с оценка на размера на извадковата грешка, съдържаща различията породени от факта, че е изследвана част от генералната съвкупност. Най-голямо значение за оценка на точността има изчисляването на извадковите грешки, грешките поради неотговаряне, грешките при измерването и при обработката.

Характерна особеност за **изчерпателните изследвания** е, че най-голямо значение за точността имат грешките при неотговарянето, измерването и обработката на първичните данни. За оценка на точността на изследванията,

които се базират на **административни източници** се прилагат различни подходи като се имат предвид главно грешките в източниците на данни и обхвата.

Таблица 9. Особеностите при измерване на компонента „Точност“ по видове изследвания

Грешки		Изследвания		Използване на административни източници	Съчетаване на данни от различни източници
		Извадкови	Изчерпателни		
	Извадкови грешки	XXX			X
Неизвадкови грешки	Оценка на източниците на данни	X	X	XXX	XXX
	Обхват	X	X	XXX	XXX
	Неотговорили	XXX	XXX	X	X
	Грешки при измерването	XXX	XXX		X
	Грешки при обработката	XXX	XXX	X	X
XXX - много високо значение XX - високо X - средно					

Източник: Насоки за оценка на качеството в НСИ

VII.3 Предимства и недостатъци на изчерпателното и извадковото изследване

За извеждане предимствата и недостатъците на двата основни вида изследване (изчерпателно и извадково) са използвани добре познатите в теорията въпроси⁴⁶, които се поставят при планиране и провеждане на всяко емпирично изследване. В англоезичната литература те са познати като 5W1H, а на български могат да се обозначат като 5K13. Това са въпросите: **Кой? Какво? Къде? Кога? Защо? и Как?**

Отговорът на тези въпроси по принцип подпомага процеса по планиране и организиране на изследването. Те, също така, дават яснота относно ресурсите и целите, и как най-добре да бъдат постигнати целите на изследването с разполагаемите ресурси. Детайли относно въпросите и отговорите по 5K13 може да бъдат намерени в **Приложение 4**.

Тук трябва да се направи уточнението, че когато говорим за цена на емпиричното изследване или за цена на управленското решение, никога не се има предвид само и единствено паричното изражение на тази цена. Обикновено в цената/ресурсите на изследването се включват:

⁴⁶ Калоян Харалампиев, Ангел Марчев – „Емпирични методи за събиране (и анализиране) на данни“, 2017

- **Хора:** броят, съставът и структурата на екипа, който ще участва;
- **Време:** сроковете за изпълнение;
- **Пари:** всичко, което се купува с пари – материали, консумативи, компютри, командировъчни разходи (пътни, дневни и квартирни) и т.н.

Тези три групи ресурси са взаимнозаменяеми, но само до известна степен. Например, по-малък екип означава по-дълъг срок, и обратно, нуждата едно емпирично изследване да бъде проведено бързо означава, че екипът трябва да е по-голям. Обаче нито един от тези ресурси не може да бъде компенсиран напълно. Липсата на който и да е от тези ресурси, прави невъзможно провеждането на самото изследване.

Базирайки се на описаните в Приложение 4 5К13 въпроси, комбинирайки отговорите както на ниво планиране и организиране на емпиричното изследване, така и тези, които самото изследване би следвало да даде, са изведени следните **изводи относно предимствата и недостатъците на двата вида изследване** (изчерпателно и извадково).

Таблица 9. Предимства и недостатъци на изчерпателното и извадковото изследване

5К13 въпроси	Етап от изследователския процес	Критерии за качество		Предимства и недостатъци	
		Компоненти на качеството	Хипотеза	Извадкови	Изчерпателни
Кой? / Какво? - Кои са интересуващите ни съвкупности/целови групи, за които трябва да получим информация? - Какво искаме да разберем/научим за интересуващите ни съвкупности/целови групи? - Какви методи могат/ще бъдат ползвани?	Определяне на обекта, предмета и концептуалния модел на обекта на изследването	Относимост / Приложимост	Степен на съответствие на данните на текущите и потенциалните нужди на потребителите (т.е. ЕК).	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Правилно определяне на обекта на изследването (т.е. професионално и научно обосновано изготвяне на теоретичния модел на обекта). ➤ Познаване на границите на полето на интерес на потребителите (т.е. ЕК) ➤ Добро сътрудничество между възложител (т.е. УО на ОПДУ) и изпълнител на изследването. 	☹
	Дефиниране на генералната съвкупност (ГС) и характера на единиците в нея	Относимост / Приложимост	Степен на съответствие на данните с текущите и потенциалните нужди на потребителите (т.е. ЕК).	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Правилно и целесъобразно определяне на състава на генералната съвкупност. ➤ Съпоставимост с аналогични данни за други държави, поради факта, че са получени по идентична (аналогична) измервателна процедура. 	☹
		Съгласуваност	Степен, до която данните са сравними във времето и между статистическите области (географски / негеографски).		☹
		Съпоставимост	Степен, до която данните за едно и също събитие или явление са еднакви, когато са получени от различни източници или методи (вкл. за отчитане на ЕСФ-приноса към Стратегия „Европа 2020“).		☹
	Осигуряване на	Относимост /	Степен на съответствие на	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Правилно определяне на извадковите 	☹

5K13 въпроси	Етап от изследователския процес	Критерии за качество		Предимства и недостатъци		
		Компоненти на качеството	Хипотеза	Извадкови	Изчерпателни	
	условията за излъчване на представителна извадка	Приложимост	данните с текущите и потенциалните нужди на потребителите (т.е. ЕК).	единици. ➤ Подходящ избор на модел и определяне на обема на извадката.	☹	☺
		Точност	Степен на близост на изчисленията или оценките до точните или действителните стойности (извадкови и неизвадкови грешки)	➤ Осигуряване на изискванията за представителност.		
	Изготвянето на рамката на извадката	Навременност и точност на представяне	Лаг във времето между края на отчетния период (6 месеца след приключване на операция по ОПДУ) и датата на първите/предварителните резултати.	➤ Изготвяне на списък, позволяващ излъчване на представителна извадка (вкл. 100%-на), отговарящ на всички условия за това – т.е. съставяне на адресен списък на единиците; пълни и актуални списъци; дублиращи се статистически единици.	☹	
Кой? /Кого? – Колко хора са нужни за провеждане на изследването? С каква квалификация? С какъв опит?	Осигуряване на условията за излъчване на представителна извадка			➤ Достатъчно предвидени ресурси (финансови, времеви или кадрови) за осигуряване на условията за изпълнение на избрания модел.	☺	☹
	Регистрация на първичните сведения Въвеждане, кодиране и обработка на данните	Точност	Степен на близост на изчисленията или оценките до точните или действителните стойности (нестохастичният компонент на грешката)	➤ По-голямата извадка (вкл. 100%-на) означава повече необходими време и средства за реализация. ➤ Респ. при по-големи по обем извадки нестохастичният компонент на грешката нараства поради възможност за повече грешки при наблюдението, измерването, регистрацията, обработката и т.н. на единиците в извадката.	☺	☹

5К13 въпроси	Етап от изследователския процес	Критерии за качество		Предимства и недостатъци		
		Компоненти на качеството	Хипотеза	Извадкови	Изчерпателни	
	Методи и форми за регистрация на първичните данни	Навременност и точност на представяне	Лаг във времето между края на отчетния период (6 месеца след приключване на подкрепата по съответната операция по ОПДУ) и датата на първите/предварителните резултати.	<u>Методи, предполагащи участието на посредник (анкетър или интервюер):</u> ➤ Липса на бюджетни ограничения; ➤ Навременно осигуряване на необходимия набор от анкетьори; ➤ Своевременно планиране на обучение на анкетьори; ➤ Адекватен на контрол на анкетьори.	😊	☹️
		Точност	Степен на близост на изчисленията или оценките до точните или действителните стойности (извадкови и неизвадкови грешки)	<u>Методи без участието на анкетър (саморегистрация):</u> ➤ Правилно планиране на графика на изследването; ➤ Правилна оценка на възможностите за самопопълване на целевата група; ➤ Оптимално ниво на отзовалите се.	☹️	😊
Къде? – Какво е мястото на провеждане на изследването? – Какъв е териториалният обхват на изследването?	Методическа и методологическа подготовка на изследването	Навременност и точност на представяне	Лаг във времето между края на отчетния период (6 месеца след приключване на подкрепата по съответната операция по ОПДУ) и датата на първите/предварителните резултати.	➤ Достатъчно предвидени ресурси (финансови, времеви или кадрови) за осигуряване на условията за изпълнение на избрания модел.	😊	
Кога? – Колко време е нужно за провеждане на изследването? С какво време се	Организационно-техническо осигуряване				😊	☹️

5К13 въпроси	Етап от изследователския процес	Критерии за качество		Предимства и недостатъци	
		Компоненти на качеството	Хипотеза	Извадкови	Изчерпателни
разполага за получаване на резултатите?					
Защо? - Какво е нужно да се разбере/научи от това емпирично изследване? - На какви въпроси се търсят отговори?	Изработване на системата от емпирични индикатори	Относимост / Приложимост	Степен на съответствие на данните с текущите и потенциалните нужди на потребителите (т.е. ЕК).	➤ Съответствието между изследователските въпроси и емпиричните индикатори. ➤ Липса на излишни индикатори. ➤ Съответствието между емпиричните индикатори и модела на оценяване.	☹
Как? - Какъв е алгоритъмът на изследването? - Какви са факторите, които влияят? Какви са механизмите на влияние?	Методи и форми за регистрация на първичните данни	Точност	Степен на близост на изчисленията или оценките до точните или действителните стойности (нестохастичният компонент на грешката)	➤ Оптимален дизайн на регистрационната форма (анкетна карта) – т.е. шрифт, обем, инструкции, формулировки и т.н.; ➤ Правилно формулирани въпроси, които служат за измерване на изследваните характеристики.	☹
	Регистрация на първичните сведения			➤ Нисък % на неотговорилите/частично отговорили. ➤ Висока степен на достоверност на регистрираните данни.	☹
	Въвеждане, кодиране и обработка на данните	Относимост / Приложимост	Степен на съответствие на данните с текущите и потенциалните нужди на потребителите (т.е. ЕК).	➤ Оптимално ниво на ресурсна обеспеченост (бюджет, хора, ИКТ).	☺
Навременност и точност на представяне	Лаг във времето между края на отчетния период (6 месеца след приключване на подкрепата по съответната операция по ОПДУ) и датата				

БК13 въпроси	Етап от изследователския процес	Критерии за качество		Предимства и недостатъци	
		Компоненти на качеството	Хипотеза	Извадкови	Изчерпателни
			на първите/предварителните резултати.		
		Точност	Степен на близост на изчисленията или оценките до точните или действителните стойности (извадкови и неизвадкови грешки)	➤ Ограничена необходимост от допълнителна „импутация на данни“ (при наличието на множество липсващи единични данни), и респ. изчисляване на тегла, които да коригират несъвършенства на извадката.	☹
	Анализ на резултатите от изследването	Относимост / Приложимост	Степен на съответствие на данните с текущите и потенциалните нужди на потребителите (т.е. ЕК).	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Избор на подходящи обобщаващи числови характеристики и методи за статистически анализ на разглежданите социални феномени. ➤ Висока степен на съответствие между поставените в началото цел и задачи и получените в края на изследването резултати. ➤ Разработен подробен анализ на компонентите и източниците на грешка. 	☹

Отговорите на въпроси 7.1 и 7.2 (по-долу) са базирани на сравнението между двата подхода.

Оценителен въпрос 7.1 Какви са предимствата и недостатъците на събирането на информацията и отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати относно участниците в проекти по ОПДУ въз основа на представителна извадка?

Предимствата и недостатъците на събирането на информация и отчитане на общия индикатор за дългосрочен резултат относно „участниците“ в проекти по ОПДУ въз основа на представителна извадка са систематизирани в таблицата по-долу. Като цяло предимството е, че за извадковото изследване са необходими сравнително по-малко ресурси. За сметка на това, при извадковото изследване може да се очакват по-ниски нива на точност.

Таблица 11. Предимства и недостатъци на извадковото изследване

😊	<ul style="list-style-type: none"> • По-малко ресурси (финансови, времеви или кадрови), необходими за осигуряване на изследването, включително при избор на методи за регистрация на първичните данни с участието на посредник (анкетър или интервюер).
☹️	<ul style="list-style-type: none"> • Наличие на предпоставки за пряко и/или косвено нарушаване на условията за равновероятностен подбор, респективно до понижаване на качеството (точността) на данните. • Изборът на обем на извадката оказва пряко влияние върху стохастичната грешка и косвено върху нестохастичния компонент. • При методи за регистрация на първичните данни без участието на анкетър (саморегистрация) има риск от постигането на нисък дял на отзовалите се, и респ. компрометиране на представителността на извадката. • В процеса по обработка на данните често се налага „импутация на данни“ (при наличието на множество липсващи единични данни), а то е свързано с необходимостта от изчисляване на тегла, които да коригират някакви несъвършенства на извадката. При извадковите изследвания това е съществен риск - влияе пряко и косвено на точността на данните.

Оценителен въпрос 7.2 Какви са предимствата и недостатъците на събирането на информацията и отчитането на общите показатели за дългосрочен резултат относно участниците в проекти по ОПДУ въз основа на допитване до всеки от тях?

Аналогично на предходния въпрос, предимствата и недостатъците на събирането на информация и отчитането на общия индикатор за дългосрочен резултат

относно „участниците“ в проекти по ОПДУ въз основа на допитване до всеки от тях са систематизирани в таблицата по-долу. Предимствата на изчерпателното изследване са, че не се налага формиране на извадка и съответно избор на модел за извадка. Недостатъци са необходимостта от сравнително повече ресурс за осъществяване на такова изследване, включително времеви, което може да повлияе върху актуалността на информацията. При по-големи проучвания нараства и нестохастичния компонент на грешката, което може да удължи допълнително времето за осъществяване на проучването поради необходимостта от корекции на допуснатите механични грешки.

Таблица 10. Предимства и недостатъци на изчерпателното изследване

😊	<ul style="list-style-type: none"> • Няма необходимост от избор на модел и определяне обем на извадката – в случая говорим за 100%-на извадка, т.е. имаме гарантирано осигуряване на изискванията за представителност.
☹️	<ul style="list-style-type: none"> • По-голямата извадка (вкл. 100%-на) означава повече необходими време и средства за реализация. От друга страна при по-големи по обем извадки нестохастичният компонент на грешката нараства поради възможност за повече грешки при наблюдението, измерването, регистрацията, обработката и т.н. на единиците в извадката. • Потенциални възможности за влошаване на актуалността и навременността на данните поради повишаване на времето за реализация. • Възможни проблеми при методите с участието на посредник (анкетър/интервюер) поради бюджетни ограничения, необходимостта от осигуряване на набор от високо-квалифицирани и съвестни анкетъри, планиране и провеждане на тяхното обучение, както и подsigуряване контрол върху тяхната дейност.

Оценителен въпрос 7.3 Кой от двата подхода е по-целесъобразен предвид спецификите на ОПДУ?

Отговорът на оценителен въпрос 7.3 е в пряка връзка с въпроса кой ще извърши проучването, както и какви са времевите и финансови ресурси, необходими за извършването му.

- *Кой ще осъществи самото изследване – УО на ОПДУ или външен изпълнител?*

За определяне на извадката се изискват специализирани експертни познания, поради което ЕК препоръчва ползването на експерти в тази област (за предпочитане независими външни експерти)⁴⁷. Също така, практиката при провеждане на подобни проучвания сочи, че най-често прилаганите методи са

⁴⁷ „ЕСФ – Ръководство за мониторинг“ (2015) – Section 3.4.2. Representative sampling, p. 20

онлайн анкетно проучване, комбинирано с телефонни интервюта. И докато за провеждане на онлайн анкета, предвид новите технологични възможности (посредством Интернет-базираните платформи за анкетни проучвания) не се изискват особени умения, то за телефонните интервюта са необходими екип от квалифицирани анкетъори, с каквито УО на ОПДУ не разполага. Не трябва да се забравя и изискването на Регламент (ЕС) 1304/2013, цялостният процес по изготвяне на представителната извадка (това включва и 100%-на – т.е. изчерпателно изследване), включително изборът на метод за определяне на извадката, както и всички етапи на процеса по събиране, обработване, анализиране и отчитане на данните да бъдат документирани.

Предвид горното, препоръката на Оценителя се припокрива с тази на Комисията, а именно – **ползване на външен изпълнител с необходимите експертни познания в областта.**

➤ *Колко време е нужно за провеждане на изследването?*

Разликата между двата подхода (извадково или изчерпателно) по отношение на ресурса „време“ идва на етапа на проектиране на изследването, където за извадковото проучване ще е необходимо да се предвиди повече време във връзка с изготвяне на модела, обема и рамката на самата извадка. Това (донякъде) се компенсират от значително по-големите времеви ресурси необходими за изчерпателното проучване на етапа „въвеждане, кодиране, обработване и обобщаване“ на данните (поради значително по-големия им обем).

Естествено, най-съществената разлика по отношение ресурса „време“ би възникнала на етапа на „полевото изследване“, и то във връзка с избора на метод за провеждането му. При провеждане на „онлайн анкета“ няма съществена разлика в това дали тя ще бъде направена на извадков или изчерпателен принцип – т.е. времето за изпращане на анкетите е еднакво, а получаването им зависи от респондентите. Разлика във „времево“ отношение, обаче, има при провеждане на „телефонно интервю“. Например, ако то се прави на „изчерпателен принцип“, то това означава да се провери всяка една единица от генералната съвкупност (напр. 24 600 / 144 500 лица), а ако интервюто се провежда на „извадков“ принцип – проверката би обхванала съответно 2 188 / 2 362 лица. Предвид обема и вида на въпросите в „анкетата“ (вж. примерна анкетна карта в **Приложение 5** към доклада), 1 интервю би отнело от порядъка на 15 мин – т.е. 1 интервюер би обхванал по около 30 лица на работен ден. Или напр при 20 интервюера едно извадково телефонно проучване ще отнеме около 4-5 дни, докато при изчерпателното – от 40 до 240 дни (при 20 интервюера).

Предвид горното, може да се обобщи, че **при провеждане на онлайн анкетно проучване препоръчителен е „изчерпателния“ подход, докато при телефонни интервюта – „извадковия“ подход.**

➤ *Какви финансови средства са необходими за провеждане на изследването?*

Данните за дългосрочни резултати (в случая с ОПДУ – показател СО-30) се представят в годишните доклади за изпълнението, посочени в член 50, параграф 5 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, а именно: **в AIR-2018** (през 2019 г.), обхващащ данните от старта на ОПДУ до 2018 г. вкл., и **в окончателния доклад** по ОПДУ (през 2025 г.) – с данни за периода след AIR-2018 до окончателно прекратяване действието на програмата.

Същевременно, индивидуалните данни за дългосрочни резултати се отнасят **само за периода от 6 месеца след приключване на подкрепата по съответната операция (проект)** по ОПДУ. Т.е. ако процесът по събиране на данни ще се осъществява само в рамките на периодите за изготвяне на докладите по ОПДУ, за всеки „участник“ следва да бъде гарантирано, че отговорът който той подава се отнася именно до въпросните 6 месеца след приключване на участието му в операция по ОПДУ. Предвид това, УО на ОПДУ може да обмисли възможността от провеждане на „регулярни“ проучвания (напр. ежегодно) в периода 2019-2024 г. като по този начин се осигури административно валидиране на „6-месечното“ изискване.

В практически аспект, горното означава да се изпълнят следните основни стъпки:

- (1) Да се изготви методика на изследването - в началото на 2019 г., и която методика ще бъде следвана за всички последващи изследвания.
- (2) Да се изготви списък на „генералната съвкупност“, а именно: валидирани индивидуални списъци с „микро-данни“ по отделните проекти (т.е. всеки „участник“ в рамките на един проект фигурира с един единствен запис в системата, като за него има пълен набор от данни по параметри); впоследствие всички тези списъци трябва да са обобщени в една обща база-данни. Отделно, от общата база данни, чрез филтриране, следва да се изготвят списъци по социални характеристики на „участниците“ (т.е. пол, възраст, образование, регион) – същите ще са необходими за „стратифицирано“ изследване на съвкупността.
- (3) Да се изготви „въпросник“ на изследването (примерен такъв е посочен в Приложение 5).
- (4) Да се проведе пилотно проучване, с цел изчистване на въпросите в анкетата, и цялостната методика (ако се налага).
- (5) На 6-ия месец след приключване на първите проекти по ОПДУ (това зависи от датата, на която е регистриран „изход“ на участниците от операция към края на 2018 г.) се извършва същинското проучване за всички „участници“ в ОПДУ за периода от началото на програмата до 31/12/2018 г. - препоръчително е ползването комбиниран метод (т.е. онлайн проучване + телефонно интервю).
- (6) Регистриране и обработване на резултатите; анализ и изготвяне на

доклад за резултатите за периода към 31/12/2018 г.

- (7) През следващите години (2020, 2021, 2022, 2023, 2024 г.), изследователят провежда полево проучване само за „участниците“ получили подкрепа от ОПДУ през предходната година. Т.е. повтарят се стъпки (2), (5) и (6).

Предвид горното, и при положение че изследването се извършва от външен изпълнител при комбинирано прилагане на анкетно онлайн проучване + телефонни интервюта, **финансовият ресурс необходим за отчитане на данни по общия индикатор за дългосрочен резултат по ОПДУ би бил в порядъка на 220 000 – 250 000 лв.**

В заключение, и в отговор на поставения оценителен въпрос, може да се заключи, че при провеждане на онлайн анкетно проучване препоръчителен е „изчерпателния“ подход, докато при телефонни интервюта – „извадковия“ подход. Най-добре е да се приложи комбиниран подход, тъй като дава възможности за засичане на информацията и установяване и елиминиране на грешки и невярна информация.

Оценителен въпрос 7.4 Какви добри практики от други оперативни програми в Република България и други-държави-членки на ЕС за програмен период 2014-2020 г. са приложими към ОПДУ по отношение отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати?

Съгласно Регламент (ЕС) 1304/2013, отчитането на дългосрочни резултати се извършва на два етапа в рамките на програмния период, а именно в годишния доклад за 2018, който ще се представи **през 2019 г.** и в окончателния доклад през **2025 г.**

Предвид времевата рамка, посочена по-горе, към момента на изготвяне на настоящия оценителен доклад, единствените данни по изпълнение на общи показатели за дългосрочен резултат за интервенции, финансирани по ЕСФ, са налични за програмите, изпълняващи операции в рамките на „Инициативата за младежка заетост“ (ИМЗ).

- *България: Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г.*

Във връзка с Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година, чл. 125, параграф 2, б. „г“, УО на ОПРЧР набира информация за участниците в интервенциите в началото при започване на участието им, както и при приключване на участието им.

Във връзка с коректното отчитане на данните за участниците, информацията за лицата, обхванати от интервенциите, се събира чрез Приложение „Карта за участие“ към ръководствата за бенефициенти за изпълнение на проектите по отделните схеми за предоставяне на безвъзмездна помощ. Картата е разработена с цел събиране на информация за всеки отделен участник (от целевата група) по договор, сключен в рамките на схемите от ОПРЧР. В случаите, когато лицето

участва в дейности по няколко договора, то попълва Карта за участието си във всеки един от тях. В случай, че едно лице участва в няколко дейности по един проект, то попълва само една Карта за участие. Данните се предоставят както от самите участници, така и от бенефициентите, като в случаи, при които участникът не е в състояние да попълни сам Картата за участие, той следва да бъде подпомогнат от представител на бенефициента или от законен представител на участника. Картите за участие се събират от бенефициента и се обобщават в стандартната таблица от ИСУН „Микро-данни участници (ЕСФ).

Събирането на информацията се осъществява на два етапа: при първоначално влизане на участника в дейността и при напускането му на дейността. Важно е да се подчертае, че събирането на информацията за участниците се осъществява на индивидуално равнище, т.е. бенефициентът предоставя за попълване Картата за участие на всеки отделен участник в деня, в който последният е постъпил при него. Същото се отнася и за момента на напускане на дейността, т.е. последният ден, в който лицето участва в дейности по проекта.

Системата за мониторинг по ОПРЧР включва и набиране на информация за трудовия статус на участниците 12 или 18 месеца след приключването на интервенцията (които могат да бъдат използвани за оценка на въздействието). Информацията се събира чрез проучване, което се възлага на външен изпълнител. Две такива проучвания, свързани с трудовия статус 6 месеца след интервенциите, вече се извършват от УО, като предстои и проучване през 2018 г.

Име на проекта: Оценка на мерките по Инициативата за младежка заетост в рамките на приоритетна ос 1 на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014–2020. [България]

Период на изпълнение: м. януари 2016 г. – м. април 2016 г.

Цел: Да бъде измерена и определена степента на ефективност на мерките по отношение на участниците, както и приноса им към постигането на целите на националните и европейски стратегически документи.

Методи и инструменти: Събиране и обработка на първична информация посредством разработване и провеждане на качествено и количествено изследване:

- **Качествено изследване** – дълбочинни интервюта и/или фокус групи сред участници, работодатели и заинтересовани страни.
- **Количествено изследване** – анкетно проучване сред лица, приключили участието си в схемите и/или (потенциални) участници, както и сред работодатели.
- **Статистически анализ:** дескриптивен анализ; корелационен анализ; клъстърен анализ; регресионен анализ; анализ на двумерните и тримерните разпределения; анализ на нетипичните случаи (outliers); непараметрични тестове; и др.

Характеристиките на количественото изследване след индивидуалните участници са както следва:

Тип проучване

Представително за участвалите в схемата младежи

Целева група:

Младежи на възраст 15-29 г., участвали в схемата „Младежка заетост“ преди периода на оценката, и контролна група от потенциални участници (неактивни младежи на възраст 15-29 г.,

	които не са нито в образование, нито в заетост).
<i>Извадка:</i>	527 ефективно изпълнени интервюта
<i>Дизайн на извадката:</i>	Случаен подбор в рамките на предоставената база данни с участвали в схемата младежи/типологичен подбор на контролната група младежи.
<i>Метод за контакт и регистрация на информацията:</i>	Комбиниран метод от телефонни интервюта, онлайн въпросници с телефонно информиране за проучването с цел повишаване на дела на отзовалите се и преки стандартизирани интервюта по метода лице-в-лице с контролната група младежи.
<i>Въпросник:</i>	Анкетна карта, състояща се от 60 въпроса (общо 167 променливи)
<i>Продължителност на интервюта:</i>	30-40 минути

Източник: <http://esf.bg/otsenka/#>

➤ *Унгария: ОП „Развитие на публичната администрация и услуги“ 2014-2020 г.*

Унгария не отчита данни за индивидуални участници по ОП „Развитие на публичната администрация и услуги“ 2014-2020 г⁴⁸. Такива данни се отчитат само за останалите две програми, съфинансирани от ЕСФ в страната. Информацията, която е представена по-долу се отнася за отчитането на данните за индивидуални участници по тези две програми.

В Унгария като част от проект, насочен към разработване на методология за измерване на резултатите от интервенции, финансирани от ЕСФ, е създаден **наръчник за набиране на информация за постигнатите резултати**⁴⁹. Той е фокусиран върху общите показатели за дългосрочни резултати и предлага широк набор от извадки за проучвания при събиране на данни. Наръчникът дава общи насоки при избора на методите и извадките за провеждане на оценки на въздействието (в това число и контрафактологични оценки). Съгласно този наръчник се извършват **проучвания на извадков принцип** по отношение на показателите за дългосрочни резултати 6 месеца след приключване на интервенцията за индивидуалните участници. При участници, които влизат и излизат в интервенции няколко пъти се прави сравнение между последния им измерен статус и предходния отчетен такъв, в резултат от предходно проучване.

В Наръчника е посочено, че проучвания, използващи неслучайни извадки (non-probability sampling), не са подходящи за целите на събиране на информация за общите показатели за дългосрочни резултати. Докато проучванията с неслучайни извадки са полезен инструмент при събирането на дълбочинна качествена информация и причинно-следствени връзки, то случайните извадки (probability sampling) се използват предимно за изчерпателно събиране на информация, т.е. те могат да бъдат статистически представителни и да предоставят изводи за цялото население в рамките на стандартната грешка. Именно проучванията със случайни извадки са препоръчани в наръчника като подходящи при събирането на информация за общите показатели за дългосрочни

⁴⁸ ЕК, [Study on the Monitoring and Evaluation Systems of the ESE](#), май 2018

⁴⁹ <https://www.palyazat.gov.hu/esza-monitoring-s-rtkelsi-tmutatk>

резултати, като е уточнено, че надеждността на получените данни може да бъде увеличена чрез увеличаване на размера на извадката.

В съответствие с изискването на Регламент (ЕС) 1304/2013 отчитането на дългосрочни резултати в Унгария ще се извърши на два етапа в рамките на програмния период, а именно: в годишния доклад през 2019 г. и в окончателния доклад през 2025 г. И двата периода на докладване обхващат по няколко години, като съвкупността от лица, включени в препоръчаните извадки, е разпръсната през годините, което поражда практически въпроси, свързани със събирането на данни. За да се запазят качеството и достоверността на информацията, в наръчника се препоръчва периодът на докладване да се разделя на няколко части, като данните се събират на няколко пъти в рамките на периода или да се провеждат ежегодни проучвания с извадки. В публично достъпните документи не е налична информация кой от двата подхода е избран в Унгария.

И в двата доклада (през 2019 г. и 2025 г.) показателите следва да бъдат отчетени по специфичен начин спрямо инвестиционния приоритет, към който се отнасят. Ако на даден инвестиционен приоритет съответстват повече от един общ показател за дългосрочен резултат с различни базови стойности, в наръчника се препоръчва да бъде формирана различна извадка при събирането на данни за всеки показател в рамките на инвестиционния приоритет.

Оценителен въпрос 7.5 Необходими ли са промени и какви в настоящата система за събиране на данни с оглед препоръчания подход за събирането на информацията и отчитането на общите показатели за дългосрочен резултат?

Предвид осъществения по-горе анализ по отношение процеса по събиране на данни за отчитане на общите показатели за резултат по ОПДУ, бяха идентифицирани следните слабости:

(1) В пакета документи, описващи системата за управление и контрол на програмата (т.нар. „Наръчник за изпълнение на Оперативна програма „Добро управление“), не е предвидена отделна секция, описваща процеса по събиране на данни по отчитане на общи резултати за изпълнение и резултат по ОПДУ. **Препоръчва се** да се изготви подробна документация в системата за управление и контрол на ОПДУ, описваща цялостния процес, съгласно изискванията на ЕСФ-Регламентa и насоките за неговото прилагане.

(2) В документа „Указания за е-отчитане чрез ИСУН на проекти и финансови планове по Оперативна програма „Добро управление“, в секция 1.2.4 „Въвеждане на микро-данни за участниците“ (стр. 40), е записана противоречива информация, а именно:

Съгласно Приложение I към Регламент (ЕС) № 1304/2013 участниците са лица, които се ползват **пряко** от интервенция на ЕСФ, могат да бъдат идентифицирани и от тях може да бъде поискана информация за характеристиките им, и за които са определени конкретни разходи. – **Вярно!**

и

По ОПДУ за участници се считат лицата (представители на съответните целеви групи), взели участие в обученията по проекти/ФП, **по които е заложен програмен индикатор за брой обучени лица** по приоритетни оси 2 „Ефективно и професионално управление в партньорство с гражданското общество и бизнеса“, 3 „Прозрачна и ефективна съдебна система“, 4 „Техническа помощ за управлението на ЕСИФ“ и 5 „Техническа помощ“. – **Невярно!**

Не би трябвало да се прави пряка връзка между общите ЕСФ показатели относно „участниците“, от една страна, и специфичните индикатори, заложили в системата от индикатори по програмата, от друга страна. На практика, в програмните специфични индикатори (R2-2, O2-6, R3-3, O3-8, O4-1, O5-1) се отчитат както лица, получаващи пряка подкрепа от ЕСФ, така и лица, получаващи косвена подкрепа (т.е. в рамките на операции целящи укрепване капацитета на „организациите“). Също така, следва да се отбележи, че съгласно „ЕСФ - Ръководство за мониторинг“ общи индикатори за резултат по приоритети за „Техническа помощ“⁵⁰ не се отчитат, следователно не би трябвало и да се събират микро-данни за „участници“ по операции, финансирани от тези приоритетни оси на ОПДУ.

Препоръчва се да се коригират съответните текстове в горепосочения документ.

(3) Електронния XLS-файл „microdata_ESF“ е излишно подробен и с потенциален риск от генериране на допълнителни грешки при регистрирането на данни в него. Принципно, той е създаден с идеята за „единен“ формат по всички ЕСФ-финансирани програми. Но информацията в него, която е нерелевантна за ОПДУ, създава ненужно административно натоварване у бенефициентите, които следва да го ползват и отчитат. Впоследствие, административната тежест се прехвърля и върху служителите в УО на ОПДУ, които следва да верифицират и коригират информацията.

Препоръчва се изготвяне на индивидуален Въпросник⁵¹ за ОПДУ, като в същият се премахнат нерелевантните за програмата полета. Препоръчително е и да се изготви отделен електронен XLS-файл „microdata_OPDU“, в който данните под формата на „падащо меню“ да включват само това, което изрично е приложимо за ОПДУ (т.е. в съответствие с общите ЕСФ показатели за изпълнение и резултат, приложими за ОПДУ).

Оценителен въпрос 7.6 Наличните ресурси на УО достатъчни ли са за осигуряване на безпроблемно събиране и отчитане на информацията в зависимост от препоръчания подход?

Наличните човешки ресурси на УО са достатъчни, за да администратират цялостния

⁵⁰ „Technical assistance priorities are not required to report data on common ESF indicators.“ – p. 8

⁵¹ Въпросник за участие в проект/финансов план по ОПДУ, Приложение №8 към указанията за е-отчитане чрез ИСУН на проекти и финансови планове по ОПДУ

процес по събиране на данни за отчитане на Общите показатели на ЕСФ за ограничен набор от показатели за изпълнение и резултат, съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 1304/2013.

Що се касае до това УО на ОПДУ сам да осъществи процеса по събиране и обработване на информацията, оценителят счита това за амбициозно и рисково. Изследователският процес изисква наличието на специализирани експертни познания (статистически, иконометрични, социологични, ИТ и др.), поради което е препоръчително ползването на външен изпълнител.

V. Изводи и препоръки

Този раздел обобщава основните изводи и препоръки от доклада и анализите по Задача 6 и Задача 7. Изводите и препоръките са представени паралелно като препоръките са в наклонен шрифт и оградени, с цел открояването им в текста.

Относно данните за планираните бъдещи оценки, посочени в Плана за оценка на ОПДУ.

Данните, които са необходими за всяка от оценките, включени в Плана за оценка на ОПДУ могат да бъдат групирани в три групи: (1) данни от системата за мониторинг, чието събиране е отговорност на УО; (2) първични данни, които трябва да бъдат набрани от оценителите по време на оценките; и (3) налични и достъпни данни (административни, статистически и аналитични).

Данните, набрани от **системата за мониторинг на ОПДУ**, необходими за целите на оценките са **налични в УО**. Повечето се набират в електронен формат и могат веднага да бъдат предоставени за целите на оценките. Такива са данните по отношение на: процедури и проекти; данни за бенефициенти и ключови заинтересовани страни; данни за индикатори; данни за дейностите по обучение.

Данните за **финансовото изпълнение** като цяло са налични от системата за мониторинг, но е необходимо да бъдат обработени по заявка на оценителите предвид на различните типове разходи спрямо подкрепените дейности. Това е възможно да стане в сравнително кратки срокове по време на оценките, и за тези данни не е необходимо УО да предприема действия към момента.

Системата за мониторинг набира **данни от бенефициентите** за осъществените по проектите дейности (включително по информация и комуникация) и постигнати резултати, както и за прилагането на хоризонталните принципи. Тази информация, обаче не може да се предостави в обобщен вид за целите на оценките. За да бъде използвана, оценителите трябва да преглеждат годишните/окончателните доклади на бенефициентите.

Възможните решения са или информацията да бъде обработвана ръчно от експертите по мониторинг, или да се създаде възможност годишните/техническите доклади да бъдат попълвани електронно в ИСУН като системата предостави възможност за автоматично извличане на данни. В дългосрочен план е препоръчително да се върви към електронизиране и автоматизиране на операциите.

Предоставянето на данни за **индивидуалните участници** в обученията като цяло е проблем, тъй като УО разполага само с т.нар. „микро-данни“ за участниците, необходими за отчитане на общите индикатори съгласно Приложение I към Регламент (ЕС) 1304/2013. Същите не съдържат цялата необходима информация за целите на оценките относно ефективността и

въздействието от дейностите за укрепване на капацитета на работещите в администрацията и в съдебната система.

Данни за индивидуалните участници в обученията са налични при обучителните институции и бенефициентите в обхват, който е достатъчен за целите на оценките, а именно: идентификация на участника; проект по който е подкрепен, принадлежност към целева група; пол; възраст; образование, длъжност, институция, в която работи подкрепеният участник и данни за контакт.

Практиките за набиране и обработване на такива данни, обаче, при основните бенефициенти се различават. Единствено НИП към момента може да предостави обработени данни за индивидуални участници в електронен вид, както за целите на анализи и анкетни проучвания, така и за осъществяване на контрафактологична оценка. Данните за участниците в обученията при другите основни обучителни организации (ИПА и НСОРБ) не са във вид, който позволява използването им за целите на оценките. При ИПА данните за всеки участник са във вид на електронна карта и не могат да се осъществяват автоматизирани търсения, а при НСОРБ в електронен вид се поддържа само информацията, която се предоставя във връзка с дългосрочните индикатори за резултат.

Препоръчително е в бъдеще, основните обучителни институции да уеднаквят начините на набиране и обработване на информацията за обучените, за да е възможно да се предоставя хомогенна информация за целите на оценките.

Този процес предполага изработване на информационни системи, ще отнеме време и вероятно такава информация няма да е налична за целите на оценките по ОПДУ.

Възможни са сериозни **трудности** при провеждане на планирания **контрафактологичен анализ** в рамките на Оценка 7⁵². Една от причините е **липсата на данни**. Данни за групата върху която се въздейства, поне по отношение на следните характеристики – пол, възраст и образование, е възможно да се предоставят. Но подборът на участници в така наречената „контролна група“ (участници със сходни характеристики, но непреминали обучение) ще е силно затруднен. Това е така, тъй като данни за индивидуални участници, кандидатствали за обучение, но непремиални такова, са налични само при НИП. Възможно е целевата група да бъде подбрана и на база на информация от институциите, чиито служители са сред целевите групи, но това предполага директни контакти със съответните институции без гаранции, че тези институции ще предоставят данни, особено предвид на разпоредбите на влезлия в сила през май 2015 Регламент за защита на личните данни⁵³.

Друга трудност пред осъществяване на контрафактологичното изследване е самото естество на изследването – **определяне на въздействията от**

⁵² Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за обученията в администрацията и в съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ

⁵³ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 година относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО

обученията. Това изследване предполага наличие на информация относно определени показатели, които ще са обект на изследването преди и след интервенциите – например оценка относно компетенции, увереност на изпълнение на задълженията, възможности за кариерно израстване и др. Такава информация, обаче не е събирана и няма как да бъде набавена към момента. В същото време не могат да се ползват показатели, чиято стойност в началото на операцията е известна както е в случая с изследване на въздействието на мерките по отношение на повишаване на трудовата заетост – например изходна стойност „безработни“ и целева - „в заетост“.

Практиките в други страни-членки по отношение на провеждане на контрафактологични анализи показват, че такива анализи при изследване на ефектите от обучения са много малко и са осъществявани във връзка с политиките на пазара на труда и конкурентоспособността на подкрепени малки и средни предприятия. Не ни е известно, до сега, да е правен контрафактологичен анализ за оценка на въздействието от обученията за държавната администрация и съдебната система.

Анализите на възможностите за осъществената на контрафактологичен анализ в рамките на оценка 7, показват, че резултатите от такъв анализ не биха били надеждни, поради невъзможност за установяване на пряка връзка между обученията и изследваната промяна.

В рамките на Оценка 7, в най-добрия случай, ще е възможно осъществяването на частично контрафактологично проучване, насочено към определени целеви групи, за които е възможно съставяне на контролна група от неучаствали в обучение (данните на НИП), и то при така подбрани критерии и въпроси, които да дават възможност за набиране на информация за настъпила промяна (статус преди и след интервенциите) и отчитане влиянието на външни фактори.

Препоръчително е УО да ревизира очакванията си относно обхвата на контрафактологичния анализ в рамките на Оценка 7 и да планира оценката основно около теоретичните подходи за оценка, като изключи контрафактологичен анализ или значително ограничи обхвата на контрафактологично проучване. УО може да обмисли възможността контрафактологичният анализ да бъде комбиниран, или да използва данни, от проучването сред участниците в обучение, което ще има за цел да събере данни за следния общ показател за дългосрочен резултат: СО-30 „Участници, чието положение на пазара на труда в рамките на шест месеца след напускане на операцията е по- добро“.

Практиките при други оперативни програми показват, че данните от системата за мониторинг обикновено не са достатъчни за осъществяване на оценките и особено за провеждане на проучвания сред индивидуалните участници. Там където е възможно се ползват данни от съществуващи административни регистри. Например, за оценка на въздействието върху участниците в пазара на труда в България се ползват данни от регистрите на Агенцията по заетостта. В рамките на оценките на ОПНОИР е планирано използването на административни

данни от регистрите на Министерството на образованието и науката. За целите на оценките на ОПДУ също могат да се използват данни от съществуващи регистри относно администрацията, административното обслужване и съдебната система⁵⁴. С напредъка по въвеждане на електронното управление се очаква, че ще бъдат налични все повече данни от такива регистри. От регистрите на НИП, ИПА, ИИСДА⁵⁵, за целите на оценките по ОПДУ могат да бъдат ползвани ограничено количество данни. Съществуват възможности за оптимизация на тези регистри, така че те да предоставят данни, които могат да бъдат използвани за анализи и оценки.

Препоръчително е УО да възложи преглед на данните относно администрацията и съдебната система, които се събират в съществуващи регистри и системи като регистрите в НИП, ИПА, ВСС, ИИСДА и ЕИСУЧРА, за да се планира оптимизация на тези системи както по отношение на данните, които са набират, така и по отношение на функционалностите на регистрите и системите, с цел предоставяне на данни, които могат да са полезни за проследяване на напредъка в административното обслужване, електронното управление и реформата в съдебната система.

Защитата на данните, които се предоставят за целите на оценките трябва да бъде съобразено с естеството на данните и изискванията на европейското и националното законодателство.

При предоставянето на служебна и административна информация е препоръчително да се заложат клаузи в договора с оценителите, които ограничават използването на данните само за целите на оценката и задължават оценителите да не предоставят данни и информация на трети страни, станали им известни по време на осъществяване на оценката. В случай на лични данни, УО е препоръчително да проучи възможностите за предоставяне на оценителите на анонимизирани или псевдономизирани данни, което значително увеличава защитата на личните данни и намалява рисковете от злоупотреби с тях.

Времето планиране на оценките в Плана за оценка е адекватно на нуждите на УО на ОПДУ и целите на оценките. Възможна е оптимизация по отношение на промяна във времевия период на осъществяването на две оценки.

Оценка 4 „Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на електронното управление по Приоритетна ос 1 на ОПДУ“ се препоръчва да бъде изтеглена по-рано (юли 2020 г. - март 2021 г., вместо април - ноември 2021 г.) с цел, осъществените по нея анализи да бъдат използвани за Оценка 5. Оценка 6 „Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за съдебна реформа по Приоритетна ос 3 на ОПДУ“ се препоръчва да бъде отложена за април - ноември 2021 г., с цел да използва резултатите на оценка 7, която се предвижда да бъде осъществена през юли 2020 г.- март 2021 г.

⁵⁴ Като данни от ИИСДА, данни събирани от ИПА, НИП и ВСС

⁵⁵ Включително данни за човешки ресурси чрез ЕИСУЧРА, която е част от ИИСДА.

Относно отчитането на общите показатели за дългосрочни резултати (Приложение I на Регламент (ЕС) № 1304/ 2013)

Не би трябвало да се прави пряка връзка между **общите ЕСФ показатели** относно участниците, от една страна, и **специфичните индикатори**, заложили в системата от индикатори по програмата, от друга страна. На практика, в програмните специфични индикатори (R2-2, O2-6, R3-3, O3-8, O4-1, O5-1) се отчитат както лица получаващи пряка подкрепа от ЕСФ, така и лица получаващи косвена подкрепа (т.е. в рамките на операции целящи укрепване капацитета на организациите, в които те работят).

Препоръчва се да се коригират съответните текстове в „Указания за е-отчитане чрез ИСУН на проекти и финансови планове по ОПДУ“, в секция 1.2.4 „Въвеждане на микроданни за участниците“.

В Наръчника за изпълнение на ОПДУ, **не е описан процесът по събиране на данни по отчитане на общи индикатори за изпълнение и резултат** по ОПДУ.

Препоръчва се да се изготви подробна документация в системата за управление и контрол на ОПДУ, описваща цялостния процес, съгласно изискванията Регламент (ЕС) 1304/2013 и насоките за неговото прилагане.

Електронният XLS-файл „microdata_ESF“ е излишно подробен за целите на ОПДУ. Форматът обслужва всички ЕСФ-финансирани програми, но поради спецификите на ОПДУ голяма част от информацията е нерелевантна за програмата. Това създава ненужно административно натоварване у бенефициентите, от една страна, които следва да го ползват и отчитат, и дразни индивидуалните участници, от друга страна, които трябва да отговарят на въпроси относно статусът им на пазара на труда, при положение, че всички са служители на администрацията или работят в съдебната система. Впоследствие, административната тежест се прехвърля и върху служителите в УО на ОПДУ, които следва да верифицират и коригират информацията.

Препоръчва се при ОПДУ да се опрости „Въпросникът за участие в проект или финансов план по ОПДУ“⁵⁶, като се премахнат нерелевантните за програмата полета. Препоръчително е и да се изготви отделен електронен XLS-файл „microdata_OPDU“, в който данните под формата на „падащо меню“ да включват само това, което изрично е приложимо за ОПДУ (т.е. в съответствие с общите ЕСФ показатели за изпълнение и резултат, приложими за ОПДУ).

Относно **подходите за осъществяване на изследването**, целевата група, която ще бъде изследвана (служители в администрацията и съдебната система и магистрати) предполага възможност индивидуалните участници да бъдат допитвани посредством различни методи - при провеждане на онлайн анкетно проучване препоръчителен е „изчерпателния“ подход, докато при телефонни

⁵⁶ Приложение № 8 към указанията за е-отчитане чрез ИСУН на проекти и финансови планове по ОПДУ

интервюта – „извадковия“ подход. Възможен е и комбиниран подход, който като цяло се предпочита при тези изследвания тъй като дава възможности за засичане на информацията и установяване и елиминиране на грешки и невярна информация.

Наличните ресурси на УО са достатъчни, за да административат цялостния процес по събиране на данни за отчитане на Общите показатели на ЕСФ за ограничен набор от показатели за изпълнение и резултат, съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 1304/2013. В същото време, Регламентът поставя изискване **цялостния процес по изготвяне на представителната извадка** (това включва и 100%-на – т.е. изчерпателно изследване), включително изборът на метод за определяне на извадката, както и всички етапи на процеса по събиране, обработване, анализиране и отчитане на данните да бъдат **документирани**. Освен това изследователският процес изисква наличието на специализирани експертни познания (статистически, иконометрични, социологични, ИТ и др.).

Поради горните съображения, за осъществяване на проучванията, е препоръчително ползване на външен изпълнител с необходимите експертни познания в областта.

Съгласно Регламент (ЕС) 1304/2013 е предвидено изготвянето на двата отчета за общите показатели за дългосрочен резултат - през 2019 г. (годишен доклад за 2018) и в окончателния доклад (през 2025 г.). В същото време, набирането на данните е възможно чрез **серия от проучвания, например на годишна база**. По този начин се цели да се осигури качеството и достоверността на информацията, както и плавно разпределение на работата през годините.

Междинните данни, които ще бъдат набрани ще способстват предоставянето на допълнителна информация, която може да бъде използвана за управленски цели или за анализи и оценки.

Периодите на набиране на данните ще определят и начините за възлагане на дейностите. При периодично набиране на данни на годишна база е препоръчително сключване на **дългосрочен договор с един изпълнител**. Това би оптимизирало процесите и ще доведе до по-добра ефективност и осигуряване на хомогенни подходи и качество на работа.

При осъществяване само на две проучвания за целите на двата доклада ще са необходими отделни обществени поръчки.

Предвид на горното, въпреки че отчитането на общите показатели за дългосрочен резултат се очаква в два времеви периода (2019 и 2025) препоръчително е набирането на данни на годишна база за осигуряване на плавно натоварване, ефективно използване на ресурсите и набиране на информация, която може да се използва за управленски цели или за анализи и оценки.

Приложения

Приложение 1. Основни характеристики на оценките

Оценка 3. Междинна оценка и проучвания, подпомагащи изготвянето на Годишния доклад за изпълнението, който трябва да бъде представен през 2019 г.

Планиран период на осъществяване	декември 2018 г.- април 2019 г.
Прогнозен бюджет	350 000 лв.
Основна цел на оценката	Цялостна оценка на напредъка в изпълнението на програмата в периода 2015-2018 г.
Обхват на оценката	Всички приоритетни оси на ОПДУ. Изпълнение на дейностите по информация и комуникация.
Основни оценителни въпроси (съгласно плана за оценка)	<ul style="list-style-type: none"> • Какъв е напредъкът в постигането на целите и приоритетите на ОПДУ към края на 2018 г.? Какво е изпълнението на ОПДУ по отношение на финансови данни, общи и специфични индикатори? Какви са промените в стойностите на индикаторите за резултат? До каква степен заложените индикатори обхващат резултатите и ефекта от реализираните процедури? Може ли да се идентифицира напредък в изпълнението на целите на ОПДУ, който не е отразен с индикаторите по програмата? • Правилно ли са приоритизирани и програмирани процедурите за БФП по ОПДУ по отношение на постигане на специфичните цели на програмата, изпълнение на политиките и стратегиите на национално и европейско ниво в сферата на административната и съдебната реформи и електронното управление и правосъдие, нуждите на целевите групи, спецификите на конкретната област на интервенция? До каква степен процесът на избор на проекти е насочен към насърчаването на иновативни подходи и социални иновации? • По кои специфични цели на кои приоритетни оси е реализиран най-голям напредък и защо? Как се отразява отбелязания напредък при международни сравнения/ доклади? Необходимо ли е преформулиране на специфични цели на някои от приоритетните оси и защо? • Има ли промени в нуждите на бенефициентите и какви са те? • Каква е степента на удовлетвореност на потребностите на бенефициентите от обявените процедури за БФП? • Ефективна и функционална ли е системата за събиране на данни за индикаторите на ОПДУ с оглед регулярното отчитане на напредъка в изпълнението на програмата? Какво и как следва да се подобри? • Ефективна и функционална ли е системата за управление на ОПДУ? Какво и как следва да се подобри? • В каква степен са изпълнени действията, с които се цели да бъдат взети предвид хоризонталните принципи (вкл. определените в чл. 7 и 8, ролята на партньорите, определени в чл. 5 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, за изпълнението на програмата, и на подкрепата, използвана за постигане на целите във връзка с борбата срещу изменението на климата)? Какъв е ефектът от изпълнението на ОПДУ върху хоризонталните политики?

	<ul style="list-style-type: none"> • Какво е финансовото изпълнение на ОПДУ и какви са нуждите от подобрене на процеса на усвояване на средствата? • Какви са ефективността, ефикасността, устойчивостта и въздействието от интервенциите изпълнени по ОПДУ? • Какъв е приносът на ОПДУ за постигане на целите на СП, Кохезионната политика, Стратегията на Съюза за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и други стратегически документи на национално и европейско ниво? • Какъв е приносът на ОПДУ за постигане на целите и приоритетите на Стратегията за развитие на държавната администрация, Стратегията за развитие на електронното управление в Република България, Актуализирана стратегия за продължаване на реформата в съдебната система и Стратегията за въвеждане на електронно управление и електронно правосъдие в сектор „Правосъдие“ 2014- 2020 г.? • Кои са основните трудности, проблеми, грешки, нередности за бенефициентите и УО при изпълнение на проектите? • Какъв е напредъкът в изпълнението и резултатите на дейностите, включени в годишните комуникационни планове на ОПДУ за 2015 и 2016 г.? • Какъв е напредъка в изпълнението на Плана за оценка и последващите мерки във връзка с констатациите от оценките? • Какво е участието на партньорите в изпълнението, мониторинга и оценката на оперативната програма? • Какъв е напредъка в осъществяването на действия за засилване на капацитета на органите на държавите-членки и на бенефициентите за администриране и използване на средствата от фондовете? • Какъв е напредъка в изпълнението на междурегионални и транснационални действия? • Какъв е напредъка в изпълнението на действията в областта на социалните иновации? • Какъв е напредъка в изпълнението на мерките, насочени към специфичните нужди на най-силно засегнатите от бедност географски райони или на целевите групи, изложени на най-висок риск от бедност, дискриминация или социално изключване? • Съществува ли риск от загуба на резерва за изпълнение през 2019 г.?
<p>Подходящи методи за набиране на данни и методи за анализ*</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Кабинетно проучване на документи • Срещи-интервюта • Анализ на индикатори • Анкетно проучване • Фокус група • Казуси • Добри практики • Анализ на заинтересованите страни • Анализ на логиката на интервенция • Финансов анализ • Анализ на приноса • Качествен сравнителен анализ • Експертна оценка

Източник: План за оценка на ОПДУ; *Предложени от изпълнителя

Оценка 4. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на електронното управление по Приоритетна ос 1 на ОПДУ

Планиран период на осъществяване	април 2021 г. – ноември 2021 г.
Прогнозен бюджет	200 000 лева
Основна цел на оценката	Оценка на приноса на подкрепата от ЕСИФ за развитие на електронното управление чрез интервенции по ПО 1 на ОПДУ
Обхват на оценката	ПО 1 със следните специфични цели: СЦ 1: Намаляване на административната и регулаторна тежест за гражданите и бизнеса и въвеждане на принципите на „епизоди от живота“ и „бизнес събития“ СЦ 2: Увеличаване на достъпните за гражданите и бизнеса услуги, предоставяни по електронен път
Основни оценителни въпроси (съгласно плана за оценка)	<ul style="list-style-type: none"> • Какъв е приносът на подкрепата от ЕСИФ за постигането на СЦ 1 и СЦ 2 на ПО 1 на ОПДУ? • В каква степен интервенциите са постигнали целите на процедурите? В каква степен целите на проектите и целите на процедурите могат да доведат до изпълнение на СЦ 2 на ПО 1 на ОПДУ? • Какво е въздействието върху целевите групи (администрации, граждани, бизнес)? • Каква е промяната в административното обслужване и електронното управление преди и след интервенциите по ПО 1? • Каква част от изменението се дължи на интервенцията? • Какви механизми са допринесли за постигане на въздействие? Какви са факторите за липса на въздействие? • Какво е въздействието върху изпълнението на хоризонталните принципи? • Как следва да се променят интервенциите в тази сфера за програмен период 2021-2027 г. за постигане на максимална ефективност и ефикасност?
Подходящи методи за набиране на данни и методи за анализ*	<ul style="list-style-type: none"> • Кабинетно проучване на документи • Интервюта • Анализ на индикатори • Анкетно проучване сред целевите групи • Фокус група • Казуси • Анализ на логиката на интервенция • Финансов анализ • Анализ на заинтересованите страни • Анализ на приноса • Качествен сравнителен анализ • Експертна оценка

Източник: План за оценка на ОПДУ; *Предложени от изпълнителя

Оценка 5. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на административното обслужване и административния капацитет по Приоритетни оси 1 и 2 на ОПДУ

Планиран период на осъществяване	април 2021 г. – ноември 2021 г.
Прогнозен бюджет	200 000 лева
Основна цел на оценката	Оценка на приноса на подкрепата от ЕСИФ за развитие на административното обслужване и административния капацитет чрез интервенции по ПО 1 и ПО 2 на ОПДУ
Обхват на оценката	ПО 1 със следните специфична цел: СЦ 1: Намаляване на административната и регулаторна тежест за гражданите и бизнеса и въвеждане на принципите на „епизоди от живота“ и „бизнес събития“. ПО 2 със следните специфични цели: СЦ 1: „Увеличаване на броя на администрациите, прилагащи механизми за организационно развитие и управление ориентирано към резултатите“; СЦ 2 „Подобряване на специализираните знания и умения на служителите в администрацията и развитие на механизми за кариерно развитие“
Основни оценителни въпроси (съгласно плана за оценка)	<ul style="list-style-type: none"> • Какъв е приносът на подкрепата от ЕСИФ за постигането на СЦ 1 на ПО 1 и СЦ 1 и СЦ 2 на ПО 2 на ОПДУ? • В каква степен интервенциите са постигнали целите си? • Какво е въздействието върху целевите групи? • Каква е промяната в административното обслужване и капацитета на администрацията преди и след интервенциите по ПО 1 и ПО 2? • Каква част от изменението се дължи на интервенцията? • Какви механизми са допринесли за постигане на въздействие? Какви са факторите за липса на въздействие? • Какво е въздействието върху изпълнението на хоризонталните принципи? • Как следва да се променят интервенциите в тази сфера за програмен период 2021-2027 г. за постигане на максимална ефективност и ефикасност?
Подходящи методи за набиране на данни и методи за анализ	<ul style="list-style-type: none"> • Кабинетно проучване на документи • Интервюта • Анализ на индикатори • Анкетно проучване • Фокус група • Казуси • Анализ на логиката на интервенция • Финансов анализ • Анализ на заинтересованите страни • Анализ на приноса • Качествен сравнителен анализ • Експертна оценка

Източник: План за оценка на ОПДУ; *Предложени от изпълнителя

Оценка 6. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за съдебна реформа по Приоритетна ос 3 на ОПДУ

Планиран период на осъществяване	юли 2020 г.- март 2021 г.
Прогнозен бюджет	200 000 лева
Основна цел на оценката	Оценка на приноса на подкрепата за постигането на целите на ПОЗ на ОПДУ
Обхват на оценката	ПОЗ със следните специфични цели: СЦ1: Увеличаване на прозрачността и ускоряване на правораздаването чрез реформа в структурата, процедурите и организацията на съдебната система СЦ2: Подобряване на достъпността и отчетността на съдебната система чрез въвеждане на е-правосъдие СЦ3: Разширяване обхвата и подобряване на качеството на обучението в съдебната система
Основни оценителни въпроси (съгласно плана за оценка)	<ul style="list-style-type: none"> • Какъв е приносът на подкрепата от ЕСИФ за постигането на СЦ 1 и СЦ 2 на ПО 3 на ОПДУ? • В каква степен интервенциите са постигнали целите си? • Какво е въздействието върху целевите групи? • Каква е промяната в правораздаването и електронното правосъдие преди и след интервенциите по ПОЗ? • Каква част от изменението се дължи на интервенцията? • Какви механизми са допринесли за постигане на въздействие? Какви са факторите за липса на въздействие? • Какво е въздействието върху изпълнението на хоризонталните принципи? • Как следва да се променят интервенциите в тази сфера за програмен период 2021-2027 г. за постигане на максимална ефективност и ефикасност?
Подходящи методи за набиране на данни и методи за анализ*	<ul style="list-style-type: none"> • Кабинетно проучване на документи • Срещи-интервюта • Анализ на индикатори • Анкетно проучване • Фокус група • Казуси • Анализ на заинтересованите страни • Анализ на логиката на интервенция • Финансов анализ • Анализ на приноса • Качествен сравнителен анализ • Експертна оценка

Източник: План за оценка на ОПДУ; *Предложени от изпълнителя

Оценка 7. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за обучения в администрацията и в съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ

Планиран период на осъществяване	юли 2020 г.- март 2021 г.
----------------------------------	---------------------------

Прогнозен бюджет	200 000 лева
Основна цел на оценката	Оценка на приноса на подкрепата от ЕСИФ за подобряване на квалификацията на служителите в администрацията и съдебната власт чрез интервенции по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ
Обхват на оценката	ПО2 със следните специфични цели по отношение на обучението: СЦ2 Подобряване на специализираните знания и умения на служителите в администрацията и развитие на механизми за кариерно развитие ПО3 със следните специфични цели по отношение на обучението: СЦ3: Разширяване обхвата и подобряване на качеството на обученията в съдебната система
Основни оценителни въпроси (съгласно плана за оценка)	<ul style="list-style-type: none"> • Какъв е приносът на подкрепата от ЕСИФ за постигането на СЦ 2 на ПО 2 и СЦ 3 на ПО 3 на ОПДУ? • В каква степен интервенциите са постигнали целите си? • Какво е въздействието върху целевите групи? • Каква е промяната в статута на участниците преди и след включването им в интервенциите по ПО2 и ПО3? • Каква част от изменението се дължи на интервенцията? • Какви механизми са допринесли за постигане на въздействие? Какви са факторите за липса на въздействие? • Какво е въздействието върху изпълнението на хоризонталните принципи? • Как следва да се променят интервенциите в тази сфера за програмен период 2021-2027 г. за постигане на максимална ефективност и ефикасност?
Подходящи методи за набиране на данни и методи за анализ*	<ul style="list-style-type: none"> • Кабинетно проучване на документи • Среци-интервюта • Анализ на индикатори • Анкетно проучване • Анализ на логиката на интервенция • Финансов анализ • Фокус група • Анализ на заинтересованите страни

Източник: План за оценка на ОПДУ; *Предложени от изпълнителя

Оценка 8. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на гражданския контрол върху дейността на администрацията и съдебната система по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ

Планиран период на осъществяване	април 2022 г.- септември 2022 г.
Прогнозен бюджет	150 000 лева
Основна цел на оценката	Оценка на приноса на подкрепата от ЕСИФ за развитие на гражданския контрол върху дейността на администрацията и съдебната система чрез интервенции по Приоритетни оси 2 и 3 на ОПДУ.
Обхват на оценката	ПО2 със следните специфични цели по отношение на гражданския контрол:

	<p>СЦ3 Увеличаване на гражданското участие в процеса на формиране и контрол на изпълнението на политики</p> <p>ПО3 със следните специфични цели по отношение на гражданския контрол:</p> <p>СЦ1 Увеличаване на прозрачността и ускоряване на правораздаването чрез реформа в структурата, процедурите и организацията на съдебната система</p>
<p>Основни оценителни въпроси (съгласно плана за оценка)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Какъв е приносът на подкрепата от ЕСИФ за постигането на СЦ 3 на Приоритетна ос 2 и СЦ 1 на Приоритетна ос 3 на ОПДУ? • В каква степен интервенциите са постигнали целите си? • Какво е въздействието върху целевите групи? • Каква е промяната в гражданския контрол върху дейността на администрацията и съдебната система преди и след интервенциите по ПО2 и ПО3? • Каква е промяната в участието на НПО и СИП в създаването и изпълнението на политики? • Каква част от изменението се дължи на интервенцията? • Какви механизми са допринесли за постигане на въздействие? Какви са факторите за липса на въздействие? • Какво е въздействието върху изпълнението на хоризонталните принципи? • Как следва да се променят интервенциите в тази сфера за периода 2023-2027 г. за постигане на максимална ефективност и ефикасност?
<p>Подходящи методи за набиране на данни и методи за анализ</p>	<p>Кабинетно проучване на документи Срещи-интервюта Анализ на индикатори Фокус група Анкетни проучвания Анализ на логиката на интервенция Финансов анализ Анализ на заинтересованите страни Анализ на приноса Качествен сравнителен анализ Експертна оценка</p>

Източник: План за оценка на ОПДУ; *Предложени от изпълнителя

Оценка 9. Оценка на ефективността, ефикасността и въздействието на дейностите за развитие на системата за управление на ЕСИФ по Приоритетни оси 4 и 5 на ОПДУ

Планиран период на осъществяване	април 2022 г.- септември 2022 г.
Прогнозен бюджет	100 000 лева
Основна цел на оценката	Оценка на приноса на подкрепата от ЕСИФ за развитие на системата за управление на ЕСИФ чрез интервенции по Приоритетни оси 4 и 5 на ОПДУ.
Обхват на оценката	<p>ПО4 със следните специфични цели:</p> <p>СЦ1 Подкрепа на хоризонталните структури, отговорни за управлението и изпълнението на ЕСИФ</p> <p>СЦ2 Осигуряване на ефективно функциониране на ИСУН 2020</p>

	<p>СЦ3 Подобряване на информираността на обществото за възможностите и резултатите от ЕСИФ в България, както и подобряване капацитета на бенефициентите</p> <p>ПО5 със следните специфични цели:</p> <p>СЦ1 Ефективно и ефикасно управление на ОПДУ</p> <p>СЦ2 Повишаване капацитета и информираността на бенефициентите по ОП</p>
<p>Основни оценителни въпроси (съгласно плана за оценка)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Какъв е приносът на подкрепата от ЕСИФ за постигането на СЦ 1, СЦ 2 и СЦ 3 на ПО4, както и на СЦ 1 и СЦ2 на ПО 5 на ОПДУ? • В каква степен интервенциите са постигнали целите си? • Какво е въздействието върху целевите групи (най-вече върху служителите на бенефициентите по ПО4 и ПО5, кандидатите и бенефициентите по програмите, финансирани от ЕСИФ и обществеността)? • Каква е промяната в статута на участниците преди и след включването им в интервенциите по ПО4 и ПО5? • Каква е промяната във функционирането на системата за управление на ЕСИФ преди и след интервенциите по ПО4 и ПО5? • Каква част от изменението се дължи на интервенциите по ПО4 и ПО5? • Какви механизми са допринесли за постигане на въздействие? Какви са факторите за липса на въздействие? • Какво е въздействието върху изпълнението на хоризонталните принципи? • Как следва да се променят интервенциите в тази сфера за периода 2023-2027 г. за постигане на максимална ефективност и ефикасност?
<p>Подходящи методи за набиране на данни и методи за анализ</p>	<p>Кабинетно проучване на документи</p> <p>Срещи-интервюта</p> <p>Анализ на индикатори</p> <p>Фокус група</p> <p>Анкетни проучвания</p> <p>Анализ на логиката на интервенция</p> <p>Финансов анализ</p> <p>Анализ на заинтересованите страни</p> <p>Анализ на приноса</p> <p>Качествен сравнителен анализ</p> <p>Експертна оценка</p>

Източник: План за оценка на ОПДУ; *Предложени от изпълнителя

Оценка 10. Предварителна оценка на оперативна програма за административен капацитет и съдебна реформа за програмнен период 2021-2027 г.

Планиран период на осъществяване	април 2020 г. – август 2021 г.
Прогнозен бюджет	150 000 лева
Основна цел на оценката	Осигуряване на високо качество на оперативната програма за програмнен период 2021-2027 г. съобразно изискванията на регламентите и националните и европейски стратегически документи, отчитане на добрите практики и научените уроци.
Обхват на оценката	Оценката ще обхваща цялата оперативна програма.

<p>Основни оценителни въпроси (съгласно плана за оценка)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Какъв е приносът на ОП за изпълнението на стратегически документи на ниво ЕС и на национално ниво, като се отчитат националните и регионалните нужди и потенциалът за развитие, както и извлечените изводи от предходните програмни периоди? • Каква е вътрешната съгласуваност на ОП и как тя се отнася към други съществуващи инструменти? • Каква е последователността на разпределянето на бюджетните средства спрямо целите на ОП? • Какво е съответствието на избраните приоритети и съответните цели със съответните препоръки за страната членка? • Каква е относимостта и яснотата на предлаганите показатели в ОП? • По какъв начин очакваното изпълнение ще допринесе за резултатите? • Дали количествените целеви стойности за показателите са реалистични, като се отчита предвидената подкрепа от ЕС/ ЕСФ? • Какви са основанията за предложената форма на подкрепа? Тя ли е най-подходяща в конкретния контекст и за постигане на конкретните резултати? • Достатъчни ли са човешките ресурси и административният капацитет за управление на програмата? Какво може да се подобри? Как? В каква времева рамка? • Каква е пригодността на процедурите за мониторинг на програмата, както и за събирането на данни, необходими за провеждане на оценките? • Подходящи и достатъчни ли са планираните мерки за насърчаване на равните възможности за мъжете и жените и предотвратяване на всякаква дискриминация, по-специално по отношение на достъпност за хората с увреждания? • Подходящи и достатъчни ли са планираните мерки за насърчаване на устойчивото развитие? • Подходящи и достатъчни ли са планираните мерки за намаляване на административната тежест за бенефициентите? • Други въпроси съгласно приложимите регламенти.
<p>Подходящи методи за набиране на данни и методи за анализ</p>	<p>Кабинетно проучване на документи Анкетно проучване Фокус групи Интервюта Анализ на логиката на интервенция Анализ на качеството на индикатори (SMART анализ) и предложените целеви стойности Финансов анализ Анализ на заинтересованите страни Експертна оценка</p>

Източник: План за оценка на ОПДУ; *Предложени от изпълнителя

Оценка 11. Ad-hoc оценки, анализи и проучвания

<p>Планиран период на осъществяване</p>	<p>Когато е необходимо</p>
<p>Прогнозен бюджет</p>	<p>600 000 лева</p>
<p>Основна цел на оценката</p>	<p>Да осигурят нужни анализи и оценки, които не могат да бъдат предвидени към момента на изготвяне на Плана за оценка на ОПДУ</p>
<p>Обхват на оценката</p>	<p>В зависимост от нуждите, но основно при:</p> <ul style="list-style-type: none"> • При значително отклонение от първоначално поставените цели;

	<ul style="list-style-type: none"> При предложени промени в ОПДУ в съответствие с чл. 30 на Регламент (ЕС) № 1303/2013.
Основни оценителни въпроси (съгласно плана за оценка)	В зависимост от нуждите
Подходящи методи за набиране на данни и методи за анализ	В зависимост от нуждите

Източник: План за оценка на ОПДУ

Приложение 2. Общи показатели за инвестициите, осъществявани посредством Европейския социален фонд (ЕСФ) - приложимост за ОП „Добро управление“ 2014-2020.

Таблица 11. Общи показатели за изпълнение относно участниците

Аспект	Общи показатели	Приложимост за ОПДУ		
Статут на пазара на труда	CO-01	Безработни	Неприложим	<p>Основни целеви групи по ОПДУ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - служители, заети по служебно и по трудово правоотношение в администрациите на всички нива; - магистрати; - съдебни служители; - членове на ВСС; - инспектори от Инспектората към ВСС; - разследващи органи съгласно НПК; - лица, подпомагащи съдебния процес; - членове на Програмния съвет; - преподаватели на НИП.
	CO-02	Трайно безработни		
	CO-03	Неактивни		
	CO-04	Неактивни, неангажирани с образование или обучение		
	CO-05	Заети, вкл. самостоятелно заети	Приложим	
Възраст	CO-06	Под 25 години	Приложим	<ul style="list-style-type: none"> - Закон за държавния служител (Чл. 7); - Кодекса за социално осигуряване (Чл. 68 и 69); - Кодекс на труда (Чл. 301); - Закон за съдебната власт.
	CO-07	Над 54 години		
	CO-08	Над 54 години, които са безработни, включително трайно безработни, или неактивни, неангажирани с образование или обучение	Неприложим	
Степен на завършено образование	CO-09	С основно образование (ISCED 1) или прогимназиален етап на основното образование (ISCED 2)	Неприложим	<ul style="list-style-type: none"> - Закон за държавния служител (Чл. 2, ал. 2); - Класификатор на длъжностите в администрацията; - Закон за съдебната власт; - Класификатор на длъжностите в администрацията на съдилищата.
	CO-10	Със средно образование (ISCED 3) или образование след средното образование (ISCED 4)	Приложим	
	CO-11	С висше образование (ISCED 5 до 8)		
Домакинство	CO-12	Участници, които живеят в безработни домакинства	Неприложим	Вж. по-горе (Статут на пазара на труда)
	CO-13	Участници, които живеят в безработни домакинства с деца на издръжка		
	CO-14	Участници, които живеят в едночленно домакинство с деца на издръжка	Приложим	

Аспект	Общи показатели		Приложимост за ОПДУ	
Уязвими групи	CO-15	Мигранти, участници с произход от друга държава, малцинства (включително маргинализирани общности като ромите)	Неприложим	Съгласно дефиницията на показателя ⁵⁷ , тази категория се отнасят до лица, които не са участници с произход от друга държава, които са постоянно пребиваващи, или граждани на етническо малцинство, които се нуждаят от специална помощ на пазара на труда поради езика или други културни трудности. Вж. също по-горе (<i>Статут на пазара на труда</i>)
	CO-16	Участници с увреждания	Приложим	
	CO-17	Други хора в неравностойно положение	Неприложим	Вж. по-горе (<i>Статут на пазара на труда, Степен на завършено образование</i>)
	CO-18	Бездомни или засегнати от изключване от жилищно настаняване		
CO-19	Лица, които живеят в селските райони	Приложим		

Източник: Приложение I към Регламент (ЕС) № 1303/2013, ОПДУ, национално законодателство

Таблица 14. Общи показатели за изпълнение относно субектите

Общи показатели		Приложимост за ОПДУ	
CO-20	Брой проекти, изцяло или частично изпълнявани от социални партньори или НПО	Приложим	<p>Типове бенефициенти ОПДУ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - централни, областни и общински администрации, съгласно чл. 38 от Закона за администрацията; - граждански организации и техни обединения, социално-икономически партньори; - Висш съдебен съвет; - Инспекторат към Висшия съдебен съвет; - Върховен Касационен съд; - Върховен административен съд; - Прокуратура на РБ; - Национално бюро за правна помощ; - Държавна агенция за закрила на детето; - Академия на Министерството на вътрешните работи; - Комисия за отнемане на незаконно придобито имущество; - Национален институт на правосъдието - неправителствени и професионални организации, работещи в областта на правосъдието.
CO-22	Брой проекти, насочени към публичните администрации или публичните услуги на национално, регионално или местно равнище	Приложим	
CO-21	Брой проекти, посветени на трайното участие и напредъка на	Неприложим	- Извън обхвата на интервенциите, финансирани по ОПДУ

⁵⁷ Source: LMP: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5935673/KS-GQ-13-002-EN.PDF>

Общи показатели		Приложимост за ОПДУ	
	жените в заетостта		
CO-23	Брой на микро-, малките и средните подкрепени предприятия, (включително кооперативните предприятия и предприятията на социалната икономика)	Неприложим	

Източник: Приложение I към Регламент (ЕС) № 1303/2013, ОПДУ, национално законодателство

Таблица 15. Общи показатели за непосредствени резултати относно участниците

Общи показатели	Приложимост за ОПДУ	Референтна популация (връзка с показателите за изпълнение)
CO-24	Неактивни участници, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа	Неприложим
CO-25	Участници, които при напускане на операцията са ангажирани с образование/обучение	Неприложим
CO-26	Участници, които при напускане на операцията получават квалификация	Приложим
CO-27	Участници, които при напускане на операцията имат работа, включително като самостоятелно заети лица	Неприложим

Общи показатели		Приложимост за ОПДУ	Референтна популация (връзка с показателите за изпълнение)
			в сравнение със ситуацията при влизане в операцията по ЕСФ (когато участникът е безработен или не е активен при влизането си в операцията по ЕСФ).
CO-28	Участници в неравностойно положение, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа, са ангажирани с образование/обучение, са получили квалификация, имат работа, включително като самостоятелно заети лица	Приложим	- Този показател е <u>във връзка с показатели:</u> - CO-12 - CO-13 - <u>CO-14, приложим по ОПДУ</u> - CO-15 - <u>CO-16, приложим по ОПДУ</u> - CO-17 , както и с показатели: - CO-24 - CO-25 - <u>CO-26, приложим по ОПДУ</u> , и показател: - <u>CO-05, приложим по ОПДУ.</u>

Източник: Приложение I към Регламент (ЕС) № 1303/2013, ОПДУ, национално законодателство

Таблица 16. Общи показатели за дългосрочни резултати относно участниците

Общи показатели		Приложимост за ОПДУ	Референтна популация (връзка с показателите за изпълнение)
CO-29	Участници, които в рамките на шест месеца след напускане на операцията имат работа, включително като самостоятелно заети лица	Неприложим	- Безработни или неактивни лица (<u>във връзка с показатели CO-01,2,3, неприложими по ОПДУ</u>)
CO-30	Участници, чието положение на пазара на труда в рамките на шест месеца след напускане на операцията е по-добро	Приложим	- Заети лица (<u>във връзка с показател CO-05, приложим по ОПДУ</u>)
CO-31	Участници на възраст над 54 години, които в рамките на шест месеца след напускане на операцията имат работа, включително като самостоятелно заети лица	Неприложим	- Безработни или неактивни лица (<u>във връзка с показатели CO-01,2,3, неприложими по ОПДУ</u>)
CO-32	Участници в неравностойно положение, които в рамките на шест месеца след напускане на операцията имат работа, включително като самостоятелно заети лица	Неприложим	- Безработни или неактивни лица (<u>във връзка с показатели CO-01,2,3, неприложими по ОПДУ</u>)

Приложение 3. Теоретични основи на проучването, свързано със събиране на данни по общите ЕСФ индикатори за дългосрочен резултат

Принципно, целта на всяко изследване е да характеризира състоянието на изучаваното явление в генералната съвкупност. В много случаи, обаче, изследването на съвкупността се осъществява посредством наблюдаване състоянието (поведението) на **извадката**⁵⁸, и по него се прави заключение за съвкупността.

Получаването на достоверни изводи за генералната съвкупност по информацията от извадката е възможно само ако извадката се състои от типичните данни на генералната съвкупност, т.е. ако тя съдържа приблизително всички особености на генералната съвкупност и възпроизвежда нейната структура.

Това свойство на извадката се нарича **представителност** (или репрезентативност).

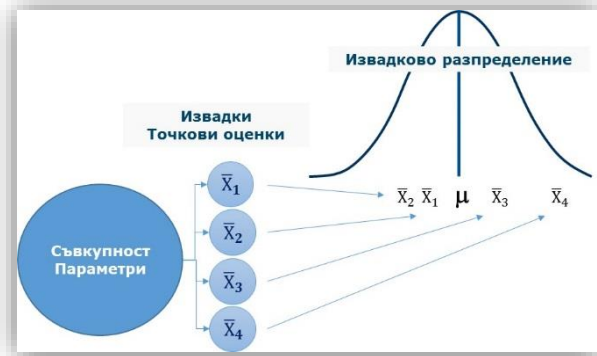
Условията една извадка да е представителна са:

- Единиците в извадката да бъдат избрани чрез случаен избор, т.е. на всяка единица от генералната съвкупност да се осигури еднаква вероятност (еднакъв шанс) да попадне в извадката;
- Извадката да съдържа достатъчен брой единици, което ще осигури достатъчно малка случайна грешка.

Когато извадката не представя цялата съвкупност, а само някаква нейна част, говорим за **изместване на извадката**, и в този случай имаме „изместена извадка“. Например, в социологическите изследвания често се наблюдава изместване на извадката, което се дължи на голям брой откази за отговор. Вземането на по-голяма извадка в тези случаи не подобрява качеството на извадката, а само повтаря грешката в по-голям мащаб.

⁵⁸ По-точно, всяко подмножество на генералната съвкупност се нарича извадка.

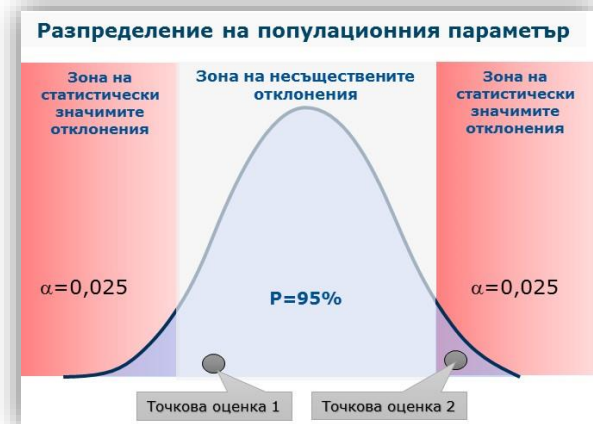
Ако от генералната съвкупност се направят много извадки и по тях се изчисляват точковите оценки (напр. със средна аритметична) – те ще се различават. От тях се получава т.нар. **извадково разпределение**. По извадковото разпределение се прави вероятностно заключение за интервала, в който попада параметърът на съвкупността.

При извадковите изследвания, заключенията за генералната съвкупност се извеждат посредством два принципни подхода – **интервално оценяване** и **проверка на хипотези**.

При **интервалното оценяване** се определя интервалът (**доверителен интервал**), в който с определена сигурност попада параметърът на съвкупността. Той е симетричен по отношение на точковата оценка. Степента на сигурност, с която се счита, че параметърът на съвкупността попада в определения интервал се нарича **гаранционна вероятност** (P). Вероятността, параметърът на съвкупността да е извън този интервал се нарича **равнище на значимост** (α).

Максималната грешка се получава, като се умножи **стандартната грешка** (Standard Error – SE) по **гаранционен множител (U,Z)**, който съответства на ползваната гаранционна вероятност (P). Стандартната грешка (SE) се изчислява по формули, които трябва да бъдат ползвани при всеки от изучаваните статистически показатели.

Вторият принципен подход на заключения за генералната съвкупност, т.е. **проверка на хипотези**, се основава на сравняване на точковата оценка с известното за съвкупността. Установява се дали отклонението на точковата оценка от популационния параметър попада в зоната на случайните (несъществени) отклонения или не би могло да възникне случайно (попада в

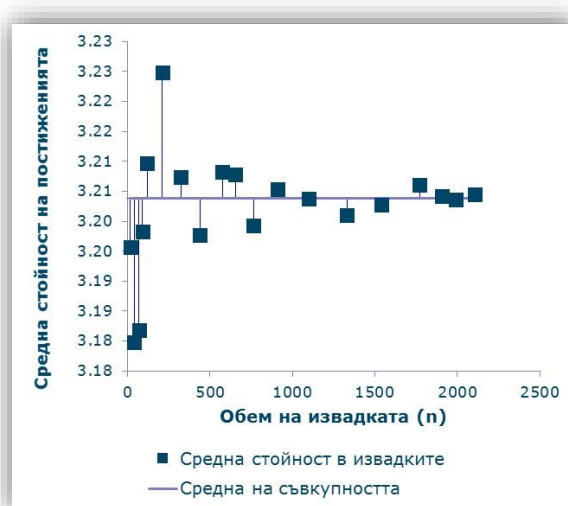

зоната на статистически значимите отклонения). В случай, че точковата оценка попада в диапазона на случайните отклонения – то тя не се отличава статистически значимо от популационния параметър. Аналогично, ако точковата оценка попада в диапазона на статистически значимите отклонения – следователно, тя се отличава съществено от популационния параметър.

На база на всичко гореизложено, следва и да се определи **обема на извадката** за съответното изследване. В тази връзка разглеждаме:

- **Малки извадки:** Те се характеризират с ниско качество и ниска цена. При тези извадки практически важни разлики (зависимости) няма да се проявят като съществени.
- **Големи извадки:** Те обикновено са с високо качество, но и с висока цена. При тях има опасност от поява на статистическа значимост на разликите (зависимост), които имат малка практическа стойност.

Целта на всички изследователи е да установят оптималния обем на извадката,

т.е. **оптималното съчетание между качество и цена**. В основата на извадковия подход за изучаване на генералната съвкупност стои "законът за големите числа". Той гласи, че с увеличаване на броя на опитите, стойността на случайната величина се стреми към действителната си средна стойност.

Положителните и отрицателните отклонения се неутрализират и се проявява типичното състояние за изследваната случайна величина.

Разгледан през призмата на образуване на извадките, законът гласи, че:

- при малки извадки получените количествени характеристики са крайно нестабилни;
- с увеличаване на броя на наблюденията показателите постепенно стават устойчиви;
- по-нататъшното увеличаване на наблюденията е излишно, защото не води до съществена промяна на средната стойност.

Получаването на достоверни изводи за генералната съвкупност по информацията от извадката е възможно само ако извадката се състои от типичните данни на генералната съвкупност, т.е. ако тя съдържа приблизително всички особености на генералната съвкупност и възпроизвежда нейната структура. Получаването на представителна извадка се осигурява чрез **случаен**

избор на нейните елементи. Това може да бъде направено по различни начини. Най-често използваните методи за получаване на случайни извадки са:

- **Прост случаен подбор.** Чрез простия случаен подбор се получава проста случайна извадка. Това е вероятностна извадка, която отговаря на следните две условия: (1) всички елементи на генералната съвкупност (или всички комбинации от елементи с фиксиран обем) имат равни вероятности да попаднат в извадката (т.е. *условие за равните вероятности*); и (2) изборът на всеки отделен елемент не оказва влияние върху вероятността за избор на всеки друг елемент (т.е. *условие за независимост*). Получаването на прости случайни извадки при малки генерални съвкупности се осъществява чрез изтеглянето на елементи от генералната съвкупност така, както се избират топки от урна. При големи генерални съвкупности извадките се получават чрез случайни експерименти, които се провеждат на компютър.
- **Систематичен подбор.** При този подход се предполага да е налице пълен списък на елементите на генералната съвкупност. При систематичния подбор в извадката попада всеки k -ти елемент на генералната съвкупност, като се започне със случайно избран елемент с номер между 1 и k . Стъпката на подбора се определя в зависимост от обема на генералната съвкупност и обема на извадката. Например, ако генералната съвкупност се състои от 20 000 елемента и е необходима извадка с обем 500, то стъпката е $20\ 000 : 500 = 40$. За стартов номер може да се избере всяко число между 1 и 40. Така, ако стартовият номер е 12, извадката ще съдържа елементите с номера 12, 52, 92, 132, 172 и т.н. Ако за стъпката се получи дробно число, то се закръглява в зависимост от конкретния случай. Когато елементите от генералната съвкупност са разположени в списъка по случаен начин, систематичната извадка е еквивалентна на простата случайна извадка. Но ако елементите са подредени по някакъв критерий, е възможно в извадката да попаднат елементи, които не представляват цялата генерална съвкупност, а само определена нейна част и в такъв случай се наблюдава изместване на извадката.
- **Клъстерен подбор.** Използва се, когато е налице струпване на групи от елементи на генералната съвкупност в клъстери (гнезда). В този случай по случаен начин се избират определен брой клъстери, след което се изследват всички елементи на тези клъстери или случайно избрани техни елементи.
- **Стратифициран подбор.** Прилага се в случаите, когато генералната съвкупност не е хомогенна и може да се разглежда като съставена от няколко подмножества от подобни елементи. Тези подмножества се наричат „страти“ (Напр. пол, образование, възраст и пр.), а процесът на разбиване на генералната съвкупност на две или повече страти се нарича стратифициране. Определянето на стратите се основава на информация за генералната съвкупност, която е известна преди получаването на

извадката. За всяка старта може да се използва различна процедура за случаен подбор на елементи, които да попаднат в извадката. Но броят на избраните от стратата елементи трябва да се отнася към броя на всички елементи в извадката така, както се отнася обемът на стратата към обема на генералната съвкупност. Например, ако генералната съвкупност има обем N , разглежданата страта е с обем N_1 , а обемите на извадката и съответната подизвадка са n и n_1 , то $n_1:n = N_1:N$. Чрез стратифицирания план може да се получи по-добра представа за генералната съвкупност в сравнение с подобна по големина проста случайна извадка. Това се дължи на факта, че обектите в отделната страта са подобни помежду си.

В допълнение на всичко гореизложено, следва да се отбележат и **факторите, които допълнително влияят върху обема на извадката.**

Таблица 17. Фактори, влияещи върху обема на извадката

Основни фактори	Обем на съвкупността	Колкото по-голяма е съвкупността, извадката трябва да бъде по-голяма. Методологически проблем поражда фактът, че в някои случаи обемът на съвкупността не е известен.
	Измерителна скала	Колкото по-слаба е измерителната скала, в която са изразени основните променливи, толкова по-голяма трябва да бъде извадката.
	Разсейване на стойностите	Ако извадката е еднородна по отношение на основните признаци – тя може да бъде по-малка по обем. При изследване на нееднородни съвкупности, извадките трябва да са по-големи. Проблем поражда фактът, че при планиране на изследването много често не е известна вариацията на признаците. Информация за нея може да се получи на базата на пилотно проучване или от предходни изследвания. Разсейването на стойностите намира израз в стандартната грешка. В литературата се препоръчват следните приемливи стойности: <ul style="list-style-type: none"> • При количествени променливи – 3% • При качествени променливи – 5%
	Сигурност на изводите	Статистическите заключения се подкрепят със сигурност от 95% или 99%. С колкото по-голяма сигурност трябва да се направи обобщението, толкова по-голяма трябва да бъде извадката. При количествени променливи, за които има информация за разсейването на стойностите може предварително да се изчисли необходимия обем на извадката по формулата: $n' = \left(\frac{U \cdot S}{\text{зададена максимална грешка}} \right)^2$ При изследвания, в които с първостепенна важност е променлива, изразена в алтернативна скала (напр. мъже-жени) се ползва формулата: $n' = \left(\frac{U \cdot p(1 - P)}{\text{зададена максимална грешка}} \right)^2$ <p>Където: <i>U</i> - гаранционен множител <i>S</i> - стандартно отклонение <i>P</i> - относителен дял</p>
Допълнителни фактори	Вид на извадките	Описаните по-горе подходи за определяне на обема на извадката е валиден за случайни извадки. Ако за формирането им е ползван друг вид подбор, правилата за определяне на необходимия обем на извадката са

		различни.
	Прилаган статистически анализ	При сравняване на средни стойности може да се изчисли обемът на извадката, при който желана от изследователя разлика да се прояви като статистически значима. При множествена корелация – за всяка от изследваните независими променливи, са необходими поне по 5-10 наблюдения. При факторен анализ – наблюденията трябва да бъдат поне с 2 повече от включените в анализа променливи.
	Разходи за изследването	Колкото по-голяма е извадката, толкова по високи са разходите за провеждане на съответното изследване.

Когато извадката не представя цялата генерална съвкупност, а само някакъв неин слой, говорим за изместване на извадката и в този случай имаме изместена извадка (т.е. непредставителна извадка). В случая с ОПДУ, говорим само за представителна извадка, тъй като изискването на ЕС е общите индикатори за дългосрочни резултати да се осъществи на база „представителна извадка“ – т.е. УО на ОПДУ трябва да гарантира този факт, когато отчита съответните данни в AIR.

В текста на доклада, всъщност сме реферирали към видове „представителни“ извадки. Те съответно биват случайни и неслучайни.

При неслучайните извадки изследователят се намесва в по-малка или по-голяма степен, или в определена насока при подбора на единиците, които да попадат в извадката. – т.е те неслучайно попадат в извадката. Този вид извадки не осигуряват представителност на резултатите, но в редица случаи са изключително адекватни. Използването им е особено подходящо, когато изследването няма за цел точно описание и оценки на съвкупността, не се търси задължително представителност на резултатите. Те са полезни и при силни ограничения във времето и средствата, също когато липсват списъци на генералната съвкупност, няма рамка за случайна извадка.

При случайните извадки получаването на представителна извадка се осигурява чрез случаен избор на нейните елементи. Това може да бъде направено по различни начини. Най-често използваните методи за получаване на случайни извадки са: прост случаен подбор, систематичен подбор, клъстерен подбор, стратифициран подбор.

Изискването на ЕС е представителната извадка да бъде осъществена на случаен принцип!!! - Съгласно Анекс D към „Ръководството за мониторинг и оценка на европейската политика по сближаване – Европейски социален фонд“ на Европейската комисия. (стр. 38-39).

Всеки етап от едно изследване е съпроводено от редица трудности, а получените в резултат оценки винаги се различават от съответните им „истински“ значения (параметри) и тази разлика трябва да се свързва с повече от един **компонент на грешката**. Дори и оценките, получени при представително извадково изследване, са натоварени с грешка, която винаги излиза извън рамките на стохастичния компонент и това трябва да се има предвид, независимо от прецизността на изпълнение на заложената методика. Проблемите възникващи

при подготовката, организацията и реализацията на изследването са толкова разностранни в зависимост от условията, при които се провежда и целите, които си поставя, че създаването на единна изчерпателна класификация е практически невъзможно. В този смисъл може да се заключи и, че всеки възникнал проблем трябва да бъде разглеждан в контекста на условията и възможностите, при които се провежда изследването и следователно, за решаването му трябва да се търси индивидуален подход, съобразен с тези условия и ограничения. Напр. в етапите на проектиране и организация на изследването проблемите се свързват с определянето на целта, задачите и теоретичния модел на обекта на изследване, с дефиниране на генералната съвкупност, с осигуряване на условията за излъчване на избрания моделна извадка, с определянето на емпиричните индикатори и с разработването на методите и формите за регистрация на първични сведения. В етапа на реализация на изследването проблемите се свързват с регистрацията на първичните сведения, с въвеждането, кодирането и обработката на данните и с анализа на резултатите от изследването.

Предложената по-долу класификация на проблемите/грешките съответства на етапите/под-етапите от процеса, и респ. на основните решения, които се взимат в него. Всеки под-етап се разглежда като източник на проблеми, които могат да повишат общата грешка и влошават качеството на изследването.

Таблица 12. Класификация на проблемите/грешките при провеждане на съвкупностното изследване (изчерпателно или извадково)

Етап от изследването		Проблеми/грешки	Негативен ефект върху качеството (липса на/проблем с)
Проектиране и организация на изследването	Определяне обекта, цел и задачи	<ul style="list-style-type: none"> • Неподходящо дефиниране на полето на интерес. • Недобро сътрудничество между поръчители и изпълнители. 	Проблеми при организацията и реализацията на изследването.
	Теоретичен модел на обекта	<ul style="list-style-type: none"> • Несъответствие на концепцията с целта и задачите на изследването. 	<i>Относителност</i>
	Определяне на генералната съвкупност (ГС) и единиците в нея	<ul style="list-style-type: none"> • Неподходящо определяне на единиците. • Погрешно включване или изключване на единици в ГС. 	<i>Относителност</i> <i>Съпоставимост</i> <i>Съгласуваност</i>
	Осигуряване на условията за представителна извадка (ПИ)	<ul style="list-style-type: none"> • Ресурсна осигуреност. • Неправилно определяне на извадкови единици. • Неправомерна замяна на извадкови с неизвадкови единици. • Подходящ избор на модел за ПИ. • Подходящо определяне на обема на ПИ. 	<i>Относителност</i> <i>Точност</i> <i>(стохастичен и нестохастичен компонент)</i> <i>Актуалност</i> <i>Навременност</i>
	Рамка на извадката	<ul style="list-style-type: none"> • Актуалност, необхванати, групирани, чужди, дублиращи се единици. • Труден достъп до респонденти. 	<i>Точност</i> <i>(стохастичен и нестохастичен компонент)</i> <i>Актуалност</i> <i>Навременност</i>
	Изготвяне на система от	<ul style="list-style-type: none"> • Неправилно, неадекватно или несъответстващо с търсените 	<i>Актуалност</i> <i>Достъпност и</i>

Етап от изследването		Проблеми/грешки	Негативен ефект върху качеството (липса на/проблем с)
	емпирични индикатори	резултати дефинирани на емпирични индикатори.	яснота
	Методи и форми за регистрация	<p><u>Методи:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> С анкетьори: цена, необходимост от наемане, обучение и контрол на анкетьори. Без анкетьори: планиране на времевия график, оценка на възможностите за самопопълване и оценка на възможностите за представителност. <p><u>Форми:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Липса на съгласуваност между индикатори и въпроси; обърквачи въпроси; неподходящ обем. 	<p>Относителност</p> <p>Точност (стохастичен и нестохастичен компонент)</p> <p>Навременност</p>
Реализация на изследването	Регистрация на първичните сведения	<p><u>Свързани с респондентите:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Неотговорили частично или напълно (откази, ненамерени, не са в състояние да отговорят, невъзможен достъп, изобщо не са били потърсени). Регистрация на неверни сведения (нежелание, неразбиране, притеснение). 	<p>Точност (стохастичен и нестохастичен компонент)</p> <p>Относителност</p>
		<p><u>Свързани с анкетьорите:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Индивидуални характеристики (несъответствие между социално-икономически, демографски и културно-религиозни х-ки на двете страни). Качество на работа (неправомерно перифразиране на въпроси, насочване на респондентите, невнимателно попълване, неспазване на указанията, регистрация на лъжливи данни). 	<p>Точност (стохастичен и нестохастичен компонент)</p> <p>Достоверност</p> <p>Относителност</p> <p>Навременност</p>
		<p><u>Свързани с неучастието на анкетьори:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Невъзможност за попълване (нямат физическа възможност, не разбират въпросите, нямат умение за четене, не следват логиката на въпросника). Некоректно попълване (нежелание да споделят информация, неразбиране, технич. грешки). Нисък дял на отговорилите. 	<p>Точност (стохастичен и нестохастичен компонент)</p> <p>Относителност</p>
		<p><u>Свързани с външни обстоятелства:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Свързани с промяна в определящи за изследвания феномен фактори. 	<p>Актуалност</p> <p>Навременност</p> <p>Относителност</p> <p>Съпоставимост</p>

Етап от изследването		Проблеми/грешки	Негативен ефект върху качеството (липса на/проблем с)
	Въвеждане, кодиране и обработка на данните	<p><u>Въвеждане и кодиране:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> При механичното въвеждане (разминаване между електронната и хартиената регистрационна форма, технически грешки при въвеждането). При кодирането (разлика в разбирането на определен текст при различните въвеждачи, неадекватен класификатор). 	<p><i>Точност</i> (нестохастичен компонент) <i>Навременност</i> <i>Относителност</i></p>
		<p><u>Обработка:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Сгрешени единични сведения. Липсващи единични сведения. Проблеми, свързани с изчисляването на тегла. 	<p><i>Точност</i> (стохастичен и нестохастичен компонент) <i>Относителност</i></p>
		<p><u>Контрол:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Допълнителен финансов ресурс. Допълнително време. Необходимост от осигуряване на контрольори. Допълнително безпокойство за респондентите. 	<p><i>Навременност</i></p>
		<p><u>Методи за анализ:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Избор на подходящи обобщаващи числови характеристики. Избор на подход. Неправилно прилагане на методи за анализ. 	<p><i>Относителност</i></p>
Анализ на резултата	Анализ на постигнатите резултати (конкретен за изследването)	<ul style="list-style-type: none"> Степен на съответствие между поставените цел и задачи и постигнатите резултати (постигнато ли е по-добро познаване на изследвания феномен; могат ли да се обосноват определени решения). 	<p><i>Относителност</i> <i>Съпоставимост</i></p>
	Анализ на източниците и компонентите на грешка	<ul style="list-style-type: none"> Подценяване на необходимостта от анализ. Невъзможност за провеждане на такъв анализ (липса на ясни процедури за контрол на качеството; общото забавяне в графика; съзнателно пропускане на провеждането на анализ). 	<p><i>Достоверност</i></p>

Източник: Д. Белчева-Петрова (2014) - Актуални проблеми на приложението на извадковите форми на изследване в социалната област.

Приложение 4. Основни 5К13 въпроси и отговори

Таблица 13. „5К13 въпроси“, чиито отговори са базови за събирането на данни за общия индикатор за дългосрочен резултат (СО-30) по ОПДУ

	Отговори
<p>Какво?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Какво искаме да разберем/научим за интересующите ни съвкупности/целеви групи? - Какви методи могат/ще бъдат ползвани? 	<ul style="list-style-type: none"> • Целта на проучването е да се уточни броя на участниците, чието положение на пазара на труда в рамките на шест месеца след напускане на операция, финансирана от ОПДУ, е по-добро. • За целта са приложими количествените методи за изследване, и по-специално „анкета/интервю“ (онлайн анкета, анкета по пощата, телефонно интервю, интервю „лице в лице“).
<p>Кой/кого?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кои са интересующите ни съвкупности/целеви групи, за които трябва да получим информация? - Колко хора са нужни за провеждане на изследването? С каква квалификация? С какъв опит? 	<ul style="list-style-type: none"> • Целевата група (генерална съвкупност) включва служители в администрацията и съдебната система. • Обемът на екипа, извършващ изследването, зависи от методите които ще бъдат приложени. Най-голям екип от хора изискват интервю-базираните проучвания, следвани от анкетното проучване по пощата и онлайн анкетите. • Броят на интервюерите зависи и от времевата рамка за провеждане на изследването – т.е. принципът е повече хора при по-кратък срок за събиране на данните. • За определяне на извадката се изискват специализирани експертни познания (статистически, иконометрични, социологически, ИКТ и пр.).
<p>Къде? Кога?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Какво е мястото на провеждане на изследването? - Какъв е териториалният обхват на изследването? - Колко време е нужно за провеждане на изследването? С какво време се разполага за получаване на резултатите? - Нужна ни е информация към определен момент или за определен период? - Нужна ни е информация на годишна, месечна, седмична, дневна и т.н. база? 	<ul style="list-style-type: none"> • Събирането, обработването, анализирането и отчитането на данни, свързани с общите показатели за дългосрочни резултати по ОПДУ, ще се осъществява на територията на Р България, и ще обхваща съвкупност/целеви групи, разположени на територията на цялата страна. • Данните за дългосрочни резултати (в случая с ОПДУ – показател СО-30) се представят в годишните доклади за изпълнението, посочени в член 50, параграф 5 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, а именно: в AIR-2018 (през 2019 г.), обхващ данните от старта на ОПДУ до 2018 г. вкл., и в окончателния доклад по ОПДУ (през 2025 г.) – с данни за периода след AIR-2018 до окончателно прекратяване действието на програмата. • Данните за дългосрочни резултати се отнасят само за периода от 6 месеца след приключване на подкрепата по съответната операция по ОПДУ. Т.е. ако процесът по събиране на данни ще се осъществява само в рамките на периодите за изготвяне на докладите по ОПДУ, за всеки респондент следва да бъде гарантирано, че отговорът който той подава се отнася именно до въпросните 6 месеца след приключване на участието му в операция по ОПДУ. • Възможно е и провеждане на регулярни проучвания в периода 2019-2024 г. – напр. „ежегодно“, като по този начин се осигурява административно валидиране на „6-месечното“ изискване. • От гледна точка на използваните методи за проучването, най-времеемки са интервютата „лице в лице“, докато най-бързо се

	Отговори
	получават отговори посредством онлайн анкетите.
<p>Защо?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Какво е нужно да се разбере/научи от това емпирично изследване? - На какви въпроси се търсят отговори? - Какъв е алгоритъмът на изследването? 	<ul style="list-style-type: none"> • Една от „хипотезите“ свързана с дългосрочните резултати на интервенциите, финансирани от ЕСФ, е че те ще допринесат за подобряване на положението на пазара на труда за участниците, получили директна подкрепа. В случая с участниците в операции по ОПДУ, следва да се получи еднозначен прост отговор (ДА/НЕ), който да отхвърли или да потвърди тази хипотеза. Отхвърлянето или потвърждаването ѝ, обаче, трябва да носи достатъчна информация както за респондента, така и за УО на ОПДУ. • Следва да се има предвид, че при показател СО-30 целевата група включва единствено лица със статус „заети“ преди влизане в съответните операции по ОПДУ. В тази връзка подобрената ситуация на пазара на труда се изразява в стартирането на нова работа или в преместването на по-висока позиция на същото работно място. И в двата случая промяната трябва да изпълни една или повече от следните характеристики: <ul style="list-style-type: none"> - За новозаетата работна позиция се изискват по-високи компетенции, умения или квалификации; - Новозаетата работна позиция включва повече отговорности; - Новозаетата работна позиция включва издигане в ранг; - Новозаетата работна позиция включва преминаване от срочна или непълна заетост (т.е. неволева работа на непълно работно време) към безсрочна/пълна заетост.
<p>Как?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Какъв е алгоритъмът на изследването? - Какви са факторите, които влияят? Какви са механизмите на влияние? 	<ul style="list-style-type: none"> • Изследователският процес представлява система от методологически инструменти за събиране, обработване и интерпретация на (статистически/социологически) данни. • Под изследователски процес се разбира схемата от логически разположени във времето изследователски операции. Задълбоченото познаване на логиката на този процес дава възможност на изследователите да планират, осъществяват, управляват и контролират прецизно процеса с оптимално използване на наличните ресурси. Самият алгоритъм на изследването включва 6 основни фази: Целеполагане; Разработване на изследователска програма и инструментариум; Събиране на данни; Обработка и анализ на данните; Тълкуване на резултатите от анализа; Представяне на резултатите на изследването. • Сред факторите, които влияят на изследването следва да се вземат предвид: Обем на съвкупността; Измерителна скала; Разсейване на стойностите; Сигурност на изводите; Вид на извадките; Прилаган статистически анализ; Разходи за изследването.

Приложение 5. Интернет-достъпни платформи за провеждане на анкетни проучвания и примерна анкетна карта

Онлайн платформа	Тип версия		Брой проучвания	Брой въпроси на проучване	Брой на отговорите	Получавате отговори чрез	Обработка
Survey Monkey https://www.surveymonkey.com/	безплатна		неограничено	10	100 отговора на проучване	уеб, социални или имейл	Показва данните в реално време - репорт в системата
	платена	€36 /месечно €432 годишно		неограничено	неограничено		експорт CSV, XLS or PDF
Typeform https://www.typeform.com/	безплатна		неограничено	10	100 отговора на месец	имейл	репорт в системата
	платена	€25/месечно €300 годишно		неограничено	неограничено		
Google Forms https://www.google.com/forms/about/	безплатна	неограничено	неограничено	неограничено	неограничено	имейл или уебсайт	репорт в CSV формат
Zoho Survey https://www.zoho.eu/survey/	безплатна		неограничено	15	150	имейл	Показва данните в реално време - репорт в системата
	платена	€19 месечно €228 годишно		неограничено	200 отговора на месец		възможност за експорт
Survey Gizmo https://www.surveygizmo.com/	безплатна		неограничено	неограничено	50	имейл	възможност за експорт
	платена	€25 месечно * с абонамент			неограничено		
Survey Planet	безплатна		неограничено	неограничено	неограничено	имейл	Показва данните в реално

https://surveyplane.t.com/							време - репорт в системата
	платена	€20 месечно €180 годишно					възможност за експорт

АНКЕТНА КАРТА

за отчитане на дългосрочния индикатор за резултат (примерна)

1. Пол:
  - Жена Мъж
2. Възраст:
  - Под 25 години
  - Между 25 и 54 години
  - Над 54 години
3. Домакинство:
  - Лице, което живее в едночленно домакинство с деца на издръжка
  - Не приложимо
4. Лице с увреждания:
  - ДА НЕ
5. Степен на завършено образование:
  - Със средно образование (ISCED 3) или образование след средното образование (ISCED 4)
  - С висше образование (ISCED 5 до 8)
6. Настоящ адрес:
  - Област [падащо меню]
7. Статус на пазара на труда:
  - Зает
    - Служебно правоотношение
    - Трудово правоотношение
  - Безсрочен договор
  - Срочен договор
  - На пълен работен ден
  - На непълен работен ден
  - Друго

8. Месторабота:

В администрацията

- Еднолични и колегиални органи [падащо меню]
- Административна структура на централната администрация [падащо меню]
- Областна администрация [падащо меню]
- Общинска администрация [падащо меню]
- Специализирана териториална администрация [падащо меню]
- Консултативни органи към орган на изпълнителната власт [падащо меню]

В съдебната власт

- Друго
- Висш съдебен съвет
- Инспекторат към Висшия съдебен съвет
- Върховен касационен съд
- Върховен административен съд
- Прокуратура на РБ
- Национален институт на правосъдието
- Районен съд
- Окръжен съд
- Военен съд
- Апелативен съд
- Друго

9. Участвали ли сте в обучение по ОПДУ?

- ДА
- НЕ

10. Ако отговорът на предходния въпрос е „ДА“, от кого е било организирано обучението?

- Институт по публична администрация
- НСОРБ

11. Как оценявате положението си на пазара на труда в рамките на 6 месеца след обучението:

12. В случай, че отговорът на предходния въпрос е „по-добро“/„по-лошо“, бихте ли конкретизирали в каква насока?

13. Обученията по ОПДУ, допринесоха ли за промяната в статуса Ви на пазара на труда?

- Академия на МВР
- Институт по психология - МВР
- Дипломатически институт
- Администрацията, в която работя
- Национален институт на правосъдието
- Друго
- По-добро
- Без изменение
- По-лошо
- Нова работна позиция, за която се изискват по-високи компетенции, умения или квалификации
- Нова работна позиция, за която се изискват по-ниски компетенции, умения или квалификации
- Нова работна позиция, включваща повече отговорности
- Нова работна позиция, включваща по-малко отговорности
- Нова работна позиция, включваща издигане в ранг
- Нова работна позиция, включваща преминаване от срочна или непълна заетост (т.е. неволева работа на непълно работно време) към безсрочна/пълна заетост – или обратно
- Да
- По-скоро не
- По-скоро да
- Не

14. Удовлетворени ли сте от обучението?

Напълно съм удовлетворен

По-скоро съм удовлетворен

По-скоро не съм удовлетворен

Не съм удовлетворен

Приложение 6: Алгоритъм на процеса⁵⁹ по събиране и обработване на данните за отчитане на общ индикатор за дългосрочен резултат по ОПДУ

Алгоритъмът е последователност от етапи и стъпки, които описват развитието на даден процес, изпълнението на дадено действие. Процесът на провеждане на проучване за събиране и обработване на данните за отчитане на общ индикатор за дългосрочен резултат по ОПДУ също може да се опише чрез последователност от стъпки. Най-общият вид на тази схема е следният:

Таблица 20. Етапи и стъпки на алгоритъма по събирането на данни за общия индикатор за дългосрочен резултат (СО-30) по ОПДУ

Етап	Описание на дейността
1) ПРОЕКТИРАНЕ Методическа и методологическа подготовка на изследването	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Теоретико-методологическа подготовка ➤ Проектиране на информационните продукти ➤ Проектиране описанието на променливите ➤ Разработване на методология за събиране на данни и провеждане на изследването ➤ Разработване на методология за формиране на генералната съвкупност и извадката ➤ Проектиране на статистическите обработки и анализи ➤ Проектиране на информационни системи и потоци
2) ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО Организационно-техническо осигуряване	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Дефиниране на генерална съвкупност и излъчване на извадка ➤ Разработване на инструментариум за събиране на данни ➤ Подготовка за събирането на данни
<i>Пробно изследване</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Тестване на изследователския процес
3) ПРОВЕЖДАНЕ Реализация на изследването	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Регистрация на първичните сведения ➤ Въвеждане и кодиране на първичните сведения ➤ Контрол върху теренната работа ➤ Обобщаване на първичните сведения
4) АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Подготовка на предварителните резултати ➤ Валидиране на резултатите ➤ Разглеждане и тълкуване на резултатите

⁵⁹ Базиран върху „Общ модел на статистическия производствен процес в Националния статистически институт“ (2016), който е създаден в съответствие с Общия модел на статистическия производствен процес (GSBPM ver. 5.0 - <https://statswiki.unece.org/display/GSBPM/GSBPM+v5.0>).

➤ **Етап 1: Методическа и методологическа подготовка на изследването**

Този етап е свързан основно с правилното определяне на обекта на изследване и, най-вече, с професионалното и научно обосновано изготвяне на теоретичния модел на обекта. Формулирането на методологична, техническа и ресурсна обосновка за провежданото изследване е резултат от задълбочен анализ, който включва и оценка на всякакви външни ограничения.

Още в този начален етап, напр., трябва да се провери дали наличните бази данни в УО на ОПДУ отговарят на нуждите за провеждане на изследването, както и условията, при които те ще бъдат на разположение, включително и рестрикциите за използването им. Ако е необходимо, се прави оценка на алтернативни източници на данни (административни или други нестатистически данни); включва и оценка на нормативната база, чрез която данните ще бъдат събирани и използвани.

Проектирането на информационните продукти включва спецификация на таблиците с данни, включително проектиране на методите за конфиденциалност и процесите за управление на достъпа до конфиденциални данни. Дефинират се променливите (признаци), за които ще бъде събрана информация чрез статистически инструментариум, както и други производни от тях променливи. Определят се най-подходящите методи и инструменти за събиране на данни: въпросници, интервюта, техники за интегриране на данните.

Съществен момент на този етап от изследването е разработването на методология за формиране на генералната съвкупност и извадката, т.е. специфицира се генералната съвкупност, дефинира се дизайнът на извадката, определят се най-подходящите извадкови техники и методология. Важно на този етап от изследването е да се съблюдават изискванията на ЕК по отношение набирането на данни за отчитане на общи индикатори за дългосрочен резултат по ЕСФ.

В рамките на този подготвителен етап са осъществява и проектиране на основните методологични процедури и софтуерни инструменти за статистическа обработка на данните, свързани с кодиране, редактиране, импутиране, претегляне, оценяване, агрегиране, валидиране и финализиране на масивите от данни. Ако данните са получени от няколко различни източника (напр. комбинирано прилагане на онлайн анкета и телефонно интервю), е необходимо да се определят процедури за тяхното агрегиране и предварително редактиране на данните от всеки отделен източник.

При проектирането на информационните системи се конфигурират и определят етапите, елементите, процесите и ИТ инфраструктурата, необходими за техническата реализация на изследователския процес. Необходимо е да се опишат и работните потоци: блок-схемата от етапите за обработка на информацията; входната информация, получавана чрез съответните бази данни; аритметическият и логическият контрол при въвеждане на данните; обработката

на масивите; структурирането на записите; получаваните изходи (таблицы, характеристики на статистически разпределения и специфични сводни показатели, характеризиращи изследваните явления и процеси).

➤ **Етап 2: Организационно-техническо осигуряване на изследването**

На този етап от изследването се изгражда и апробира информационната система от гледна точка на готовността за работа в реална среда. Разработва се инструментариумът за събиране на данни: формуляри за записване на данни; инструкция за попълване на данните; план-програма за провеждане на изследването; информационни системи или други технически средства за въвеждане на информацията по време на работа с респондентите. Дизайнът на въпросника е важна част от този етап. Като неразделна част към инструментариума за събиране на данни може да се добавят още: спомагателни материали, необходими за работа на терен; инструкции за работа със системи; прилагани техники на контроли и други.

Инструментариумът трябва да се апробира преди реалното му прилагане. Това е от изключително значение за гарантиране на качеството на информацията, получавана от респондентите по време на наблюдението, независимо от вида на изследването.

Единиците на изследването (извадката) се подбират в зависимост от няколко основни и взаимосвързани условия, а именно:

- точно определена и дефинирана генерална съвкупност на обектите за наблюдение, която е рамката за излъчване на извадките;
- тематика на изследването и спецификата на изследваните явления и процеси; необходими и налични финансови средства;
- изисквания по отношение на получаваната информация.

Тези условия предопределят оптималното решение за дефинирането на съвкупността / разработването на конкретен дизайн на извадката, което включва точно определен план-график за реализацията на изследването и периодичността на получаваните крайни резултати. Целта е да се постигне оптимално решение по отношение на условията за реализация на извадката и необходимата точност на оценките от изследването. Представителността и точността на данните от изследването са в основата при реализирането на следващ етап от процеса - анализа и значимостта на изводите.

На този етап от изследването се извършва подбор на целевата съвкупност на изследването, включително проектиране и подготовка на необходимите адресни списъци (е-мейли и телефони за контакт с респондентите). С оглед на определената целева съвкупност и референтен период за наблюдение, всички налични източници на данни, които ще бъдат използвани, трябва да са такива, че рамката на извадката да е максимално съвместима с теоретично определената целева съвкупност. Качеството на всички източници на данни се проверява

предварително за установяване на недостатъци, които могат значително да повлияят на коректното провеждане на изследването и качеството на резултатите.

Ключовият етап в подготовката на рамката на извадката е определянето на подходяща процедура за подбор на единиците, които ще бъдат включени. Като правило рамката на извадката се формира на базата на случаен подбор от основните регистри (агрегирани микро-данни по операции, финансирани от ОПДУ) за избран референтен период от време. Ако изследването е периодично, данните, посочени в списъците, се коригират постоянно в зависимост от текущата информация в източника на данни и критериите за излъчване на извадката.

Подготовката за събиране на данни включва следните дейности: осигуряване на ИТ средства за събиране на данни; осигуряване на конфиденциалността на данните; изпращане до респондентите на формуляри (електронни), придружени от уведомителни писма, в някои случаи, в които се разясняват целите на изследването; обучение на анкетърите за работа на терен (ако такова се предвижда); разработване на план-график за посещения/телефонни интервюта; и т.н.

➤ *Тестване на изследователския процес*

Този под-етап е свързан с тестване на конфигурираните работни потоци. По същество това означава симулация на реален изследователски процес, при която се проверява работата на отделните елементи и връзките на системата. Включва още техническа проверка и пилотни тестове, както и потвърждаването на съществуващи добри практики от други изследователски процеси, които са приложими за използване. Осъществяването на тестовете трябва да гарантира качеството на изследователската система при нейното функциониране в реални условия на работа. Това обстоятелство предотвратява риска от грешки и редуцира негативните проблеми в процеса на работа.

Съществена част от този под-етап е провеждането на пилотно изследване с малко на брой наблюдавани единици (респонденти), за да се апробира и провери качеството на инструментариума, дизайнът на извадката и програмното осигуряване за въвеждане и обработка на данните. Въведените експериментални данни се избират така, че да се търсят и открият пропуски по отношение на обхвата (класификации и номенклатури), параметрите (мерните единици), обема (количествата), мащаба (значността), аритметическия логически и аритметичен контрол (на връзки и взаимозависимости) до постигане на крайния резултат. Целта е да се проверят: функционалните връзки между отделните етапи, формиращи изследователския процес; работата на с респондентите на терен чрез използване на инструментариума за изследване; работата на анкетърите с програмното осигуряване и средствата за въвеждане и обработка на данните, получени от наблюдаваните респонденти.

➤ **Етап 3: Реализация на изследването**

Този етап включва събирането на цялата необходима информация чрез използването на различни методи за събиране и зареждането им в подходяща ИТ среда за по-нататъшна обработка. Той е ключов в изследователския процес, тъй като правилната комуникация и минимизирането на броя на неотговорилите допринасят съществено за по-доброто качество на събраните данни. Събирането на данни и комуникацията с респондентите зависи от метода за събиране на данни, целевата съвкупност, вида на наблюдаваното явление и наличните източници на данни.

Крайният етап от събирането на данните включва следните дейности: проверка на получената информация; кодиране на данните; верифициране и окончателно подготвяне на файловете в база данни, където се извършва по-нататъшната им обработка. Получените от теренната работа данни се оценяват с оглед идентифициране на потенциални проблеми, грешки и несъответствия, напр. екстремални стойности, критични стойности, неотговорили, некодирани или липсващи стойности. Този процес включва още дейности по първоначално валидиране на входящите данни.

След получаването на данните, се осигурява логически оглед и аритметически контрол, за да се потвърди тяхната достоверност и качество. При необходимост се извършва редактиране на данните с използването на статистико-математически модели. Процедурата и методите за претегляне на данните се определят от дизайна на извадката и наличните допълнителни променливи. Събраните и обработените данни се агрегират по общи характеристики, оценяват се сумарни значения, средни величини и измерители на разсейването.

На финала на този етап се обобщават резултатите и оформя окончателният файл с данни (обикновено макроданни), които се използват като база за осъществяване на последващите анализи.

➤ **Етап 4: Анализ на резултатите**

На този етап получените от изследването резултати се оценяват и се подготвят за отчет. Валидират се качеството на получените от изследването резултати в съответствие с общата рамка за качество. Дейностите по валидиране могат да включват: проверка дали обхватът на съвкупността и делът на отговорилите са според изискванията; проверка на несъответствия и отклонения; редактиране на макроданни; валидиране на данните спрямо очакванията и цялостната информация.

Разглеждането и тълкуване на резултатите включва: завършване на проверките за консистентност на данните, определяне на нивото на разкриване на данните при спазване на правилата за конфиденциалност; изготвяне на доклади за изпълнението на ОПДУ..

Приложение 7: Примерна техническа спецификация за възлагане провеждането на проучвания за отчитане на общите индикатори за дългосрочен резултат

Обща информация

Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ) е една от оперативните програми в Република България за програмен период 2014-2020 г. Тя подкрепя административната реформа, съдебната реформа, развитието на електронно управление и електронно правосъдие, както и функционирането на хоризонталните звена за управление на Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ). ОПДУ е съфинансирана от Европейския социален фонд (ЕСФ) и от националния бюджет на Република България.

В Плана за оценка на ОПДУ за програмен период 2014 – 2020 г. в изпълнение на изискванията на Регламент (ЕС) № 1303/2013, Възложителят е предвидил по време на програмния период да бъдат извършени различни видове оценки, вкл. „Ad-hoc оценки, анализи и проучвания“. Проучванията имат за цел да предоставят надеждна и подходяща информация по посочените в спецификацията теми и въпроси, като по този начин се подпомогне планирането на събирането на данни за всички оценки след 2017 г., включени в Плана за оценка на ОПДУ.

Въвеждането на „общии индикатори“ в програмен период 2014-2020 г. е обусловено от необходимостта да се събират обобщени данни и респ. да се докладват постиженията от инвестициите, финансирани от ЕСФ, на равнище ЕС. В тази връзка, всяка страна-членка е задължена⁶⁰ да отчита данни за „общите индикатори“, като такива се събират, съхраняват и отчитат за всяка приоритетна ос в оперативните програми, финансирани от ЕСФ. Броят на тези индикатори е сведен до минимум, съдържайки най-важната информация необходима за отчитане на основния обхват на подкрепата от ЕСФ в контекста на стратегията "Европа 2020". Те са изброени в Приложение I към Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година (ЕСФ-регламент), а събирането на данни за тези индикатори, както и тяхното отчитане, се осъществява прилагайки „Ръководството за мониторинг и оценка на европейската политика по сближаване – Европейски социален фонд“ на Европейската комисия⁶¹.

Общите индикатори за дългосрочен резултат се отчитат единствено по отношение на участниците (физически лица), които се възползват пряко от интервенция, финансирана от ЕСФ. Предвид спецификата на програмата, не всички общи индикатори са релевантни за отчитане по ОПДУ. В този случай,

⁶⁰ Регламентите на ЕС изискват от Управляващия орган на всяка оперативна програма да изготвя годишен доклад за изпълнението (AIR). Тези отчети съдържат подробности както за физическия, така и за финансовия напредък, настъпил през годината, за която се отнася докладът.

⁶¹ [ESF Monitoring and Evaluation Guidance of European Cohesion Policy for Programming period 2014-2020.](#)

единственият индикатор за дългосрочен резултат, за който УО на ОПДУ е длъжно да отчита е **СО-30 „Участници, чието положение на пазара на труда в рамките на шест месеца след напускане на операцията е по-добро“**. Индикаторът би следвало да улови ефекти, които се случват до 6 месеца след като един участник напусне операция, финансирана от ОПДУ. Промяната в ситуацията, в която се отбелязва съответния резултат, може да настъпи по всяко време между напускането на операцията и шест месеца след напускането ѝ, стига тя да продължи до шест месеца след като участникът напусне операцията. За да се гарантира това, данните за дългосрочния резултат се събират и въвеждат само 6 месеца след приключване на подкрепата за конкретния участник (т.е. в рамките на един проект).

Съгласно Регламент (ЕС) 1304/2013 е предвидено изготвянето на два отчета за общите показатели за дългосрочен резултат - през 2019 г. (годишен доклад за 2018 г.) и в окончателния доклад (през 2025 г.). В същото време, набирането на данните е предвидено да се осъществи чрез **серия от проучвания на годишна база**, като по този начин се цели да се осигури качеството и достоверността на информацията, както и плавно разпределение на работата през годините.

Във връзка с Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 година, чл. 125, параграф 2, б. „г“, УО на ОПДУ набира информация за участниците в интервенциите в началото при започване на участието им, както и при приключване на участието им. Във връзка с коректното отчитане на данните за участниците, информацията за лицата, обхванати от интервенциите, се събира чрез *„Въпросник за участие в проект/финансов план по ОПДУ“*⁶² към ръководствата за бенефициенти за изпълнение на проектите по отделните схеми за предоставяне на безвъзмездна помощ. Информацията, която се изисква в тези въпросници, е съобразена с изискванията на Регламент (ЕС) № 1304/2013 г. на Европейския парламент и на Съвета, Приложение I и II, „Ръководството за мониторинг и оценка на европейската политика по сближаване. Европейски социален фонд“ на Европейската комисия и „Практически насоки за събиране и проверка на данни“ на Европейската комисия. Въпросниците за участие се събират от бенефициента и се обобщават в таблица *„Микро-данни участници (ЕСФ)“*, чийто образец се сваля от модул „Е-отчитане“ в ИСУН 2020.

Цел и предмет на поръчката

Предмет: Извършване на специализирано социологическо проучване на участниците (физически лица), които се възползват пряко от интервенции, финансирани по ОПДУ в периода на действие на програмата.

Цел: Основната цел на обществената поръчка е да се подпомогне УО на ОПДУ при събирането, обработването и отчитането на данни за общия индикатор за дългосрочен индикатор СО-30 „Участници, чието положение на пазара на труда

⁶² ПРИЛОЖЕНИЕ № 8 към Указанията за е-отчитане чрез ИСУН на проекти и финансови планове по ОПДУ.

в рамките на шест месеца след напускане на операцията е по-добро“.

Очаквани резултати

Очакваният основен резултат от изпълнението на поръчката е набирането на достоверна и статистически коректна информация за отчитане на общия индикатор за дългосрочен индикатор СО-30 „Участници, чието положение на пазара на труда в рамките на шест месеца след напускане на операцията е по-добро“ по ОПДУ. Проучването ще бъде осъществено на 6 етапа в периода 2019-2024 г., и респ. Изпълнителят следва да изготви 7 самостоятелни доклада от проведени социологически проучвания, както следва:

- Доклад, обхващащ данните за участниците (физически лица), които се възползват пряко от интервенции, финансирани по ОПДУ в периода от началото на действието на ОПДУ до 31/12/2018 г.
- Отделни доклади, за участниците (физически лица), които се възползват пряко от интервенции, финансирани по ОПДУ за всяка от календарните години 2019, 2020, 2021, 2022 и 2023 г.
- Окончателен доклад, агрегиращ данните за участниците (физически лица), които се възползват пряко от интервенции, финансирани по ОПДУ в периода от 01/01/2019 г. до 31/12/2023 г.

Критерии за осигуряване представителност на проучването

В съответствие с изискването на Регламент (ЕС) 1304/2013, отчитането на дългосрочни резултати за всяка оперативна програма се извърши на два етапа в рамките на програмния период. В „Ръководството за мониторинг и оценка на европейската политика по сближаване. Европейски социален фонд“ и „Практически насоки за събиране и проверка на данни“ на Европейската комисия е регламентирано, че данните се събират въз основа на **представителна извадка** от участниците в рамките на всеки инвестиционен приоритет. За двата отчета се изготвят отделни представителни извадки с неприпокриващи се участници.

За да се гарантира, че извадката отговаря на изискванията за представителност, тя трябва да отговаря на следните критерии:

- (7) **Да отразява съответната популация от участници.** За да бъде представителна извадката, тя трябва да бъде изведена от цялата популация от участници, която е от значение за съответния общ индикатор, и да отразява характеристиките на тази популация по множество променливи (т.е. пол, възраст, образование и положението на домакинствата).
- (8) **Приложимост на извадката за съответния общ индикатор.** Използваната извадка трябва да е представителна за популацията, обхваната от индикатора. Например, индикаторът, свързан с подобрената ситуация на пазара на труда (СО-30), се прилага само за

участниците, които са били „заети“ преди да се включат в дадена операция. Добра практика е представителността да включва и регионално измерение. Като насока, извадките могат да бъдат направени за съвкупност от участници, живеещи в региони едно ниво по-ниско от това, на което е организирана самата програмата.

- (9) **Дизайнът и методите за подбор на извадките** трябва да бъдат разработени преди да започне събирането на данни, а всички етапи от процеса по събиране на данни (от първоначалния подбор до окончателната оценка на резултатите) трябва да бъдат напълно документирани, като се обръща специално внимание на качеството на данните⁶³. Документацията трябва да описва стъпките за свеждане до минимум на общата грешка в изследването, включително грешки, свързани с определянето на целевата популация, грешката на покритие, грешката при липса на отговор и грешката при измерването.
- (10) **Трябва да се осигури вътрешна валидност на извадката.** Това означава, че отклоненията, приписвани на събирането на данни, следва да бъдат ограничени и коригирани доколкото е възможно, така че данните за общите индикатори да могат надеждно да се обобщят на нивото на инвестиционния приоритет.
- (11) **Размерът на извадката** трябва да бъде достатъчно голям, за да се гарантират надеждни резултати. За да бъдат считани за напълно надеждни, стойностите на общите индикатори, изведени на база представителна извадка, следва да се отчитат с пределно допустима грешка от 2% при гаранционна вероятност от 95% (т.е. доверителен интервал с дължина от 4 процентни пункта).
- (12) **Безпристрастност на извадката.** Представителните извадки трябва да бъдат изготвени на „случаен“ принцип и следователно трябва да е възможно да се свържат с всяко произволно избрано лице, което е ползвало ЕСФ-подкрепа. Т.е. задачата по разработване на представителна извадка предполага достъп до (или създаване, ако съществуващия административен регистър не е пълен) на единен набор от данни, който включва всички записи за индивидуално участие в програмата. Данните могат да бъдат „анонимизирани“, но трябва да има механизъм за идентифициране на избраните за последващи действия лица. Нивото, на което се съхраняват личните данни, може да бъде определено на ниво държава-членка, и изпълнявано в съответствие със съответното законодателство за защита на данните.

⁶³ Насоки за изготвяне на извадките и методология на самото изследване може да бъде намерено в „Eurostat sampling reference guidelines - Introduction to sample design and estimation techniques“ - <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-RA-08-003>

Обхват на проучването

(5) Целева група

Целевата група от „участници“ в ОПДУ, които следва да бъдат обхванати в набирането на данни за общия показател за дългосрочен резултат (СО-30) са: (а) служители, заети по служебно и по трудово правоотношение в администрациите на всички нива, и (б) - магистрати, съдебни служители, разследващи органи съгласно НПК.

(6) Изследователски методи

Национално представителни социологически проучвания чрез изчерпателна онлайн анкета сред лицата, приключили участието си в схемите по ОПДУ, комбинирано с телефонни интервюта на база стохастична извадка.

(7) Дизайн на извадката

Случаен подбор в рамките на предоставената база данни с участвали в схемите по ОПДУ физически лица.

Максималният възможен обем на „участниците“ по ОПДУ, за които се събират микро-данни за определяне на общите индикатори за непосредствен резултат е около 24 600 лица към годишен доклад за 2018 г. и около 144 500 лица към датата за изготвяне на окончателен доклад по ОПДУ (2025 г.).

Забележка: На практика, генералната съвкупност ще включва по-малко „участници“, тъй при отчитането на общите индикатори един „участник“ се брои само веднъж независимо в колко обучения е взел участие в рамките на една операция (проект). По първоначални данни (към 2017 г.) тази разлика достига до 30% - т.е. генералната съвкупност би била с поне 30% по-малка от това, което се отчита като брой „обучени“, съгласно специфичните индикатори по ОПДУ.

Процесът по провеждане на проучванията за събиране и обработване на данните за отчитане на общ индикатор за дългосрочен резултат по ОПДУ може да се опише чрез последователност от стъпки. Най-общият вид на тази схема е следният:

Етап	Описание на дейността
5) ПРОЕКТИРАНЕ Методическа и методологическа подготовка на изследването	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Теоретико-методологическа подготовка ➤ Проектиране на информационните продукти ➤ Проектиране описанието на променливите ➤ Разработване на методология за събиране на данни и провеждане на изследването ➤ Разработване на методология за формиране на генералната съвкупност и извадката ➤ Проектиране на статистическите обработки и анализи

Етап	Описание на дейността
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Проектиране на информационни системи и потоци
<p>6) ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО</p> <p>Организационно-техническо осигуряване</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Дефиниране на генерална съвкупност и излъчване на извадка ➤ Разработване на инструментариум за събиране на данни ➤ Подготовка за събирането на данни
<i>Пробно изследване</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Тестване на изследователския процес
<p>7) ПРОВЕЖДАНЕ</p> <p>Реализация на изследването</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Регистрация на първичните сведения ➤ Въвеждане и кодиране на първичните сведения ➤ Контрол върху теренната работа ➤ Обобщаване на първичните сведения
<p>8) АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Подготовка на предварителните резултати ➤ Валидиране на резултатите ➤ Разглеждане и тълкуване на резултатите

В практически аспект, горното означава да се изпълнят най-малко следните основни дейности:

- (8) Да се изготви методика на изследването (в началото на 2019 г.), която да бъде следвана за всички последващи изследвания.
- (9) Да се подготвят данни за определяне на „генералната съвкупност“, а именно: валидирани индивидуални списъци с „микро-данни“ по отделните проекти (т.е. всеки „участник“ в рамките на един проект фигурира с един единствен запис в системата, като за него има пълен набор от данни по параметри); впоследствие всички тези списъци трябва да са обобщени в една обща база-данни. Отделно, следва да се изготвят списъци по социални характеристики на „участниците“ (т.е. пол, възраст, образование, регион).
- (10) Да се изготви представителна извадка за всяко от провежданите изследвания.
- (11) Да се изготви „въпросник“ (анкетна карта).
- (12) Да се проведе пилотно проучване, с цел изчистване на въпросите в анкетата, и цялостната методика (ако се налага).
- (13) На 6-ия месец след приключване на първите проекти по ОПДУ (това зависи от датата, на която е регистриран „изход“ на участниците от операция към края на 2018 г.) се извършва същинското проучване за всички „участници“ в ОПДУ за периода от началото на програмата до 31/12/2018 г.
- (14) Регистриране и обработване на резултатите; анализ и изготвяне на

доклад за резултатите за периода към 31/12/2018 г.

(15) През следващите години (2020, 2021, 2022, 2023, 2024 г.), Изпълнителят провежда полево проучване само за „участниците“ получили подкрепа по ОПДУ през предходната година. Т.е. повтарят се стъпки (2), (5) и (6).

Изследователски подход и методология

За осъществяване на планираните дейности, Изпълнителят следва да представи подробна методология за изпълнение на проучванията, график за изпълнение на отделните изследователски дейности и описание на човешките ресурси и разпределение на задачите помежду им.

Техническата оферта следва да описва **като минимум** следните методологически аспекти:

(1) Общ подход към задачата

Изпълнителят следва да представят своето виждане за начина за постигане на целите на поръчката, като предоставят като минимум:

- Подход за изпълнение на поръчката с описание на основните етапи и дейностите, които ще се извършат с оглед постигане на целите и задачите на поръчката;
- Описание на необходимите данни за извършване на изследването, както и анализ на наличните източници на информация (вкл. по отношение на тяхната надеждност, качество и достъпност). Изпълнителят следва да представи своя подход за събиране и обработване на цялата необходима информация.
- Детайлно описание на всеки от предложените методи (за формиране на извадки, за събиране и обработвани на данни, за валидиране на резултатите), включително на зависимостта им от наличието/ липсата на данни и начините, по които този проблем може да бъде преодолян;
- Описание на начина, по който отделните методи ще се комбинират помежду си с цел да се отговори на ключовите въпроси на оценката;
- Описание на възможностите, ограниченията и основните характеристики на предложената методология.

(2) Организация, управление и координиране на изпълнението

Изпълнителят следва да опише в детайли механизмите за управление и организация на предвидените за изпълнение дейности, както и тяхната последователност, демонстрираща адекватно управление на човешките, информационни и времеви ресурси и логика на очакваните резултати. В допълнение, Изпълнителят следва да представи своето виждане относно необходимостта от дейности по комуникация с Възложителя, включително предвидената периодичност на комуникация.

(3) Механизъм за осигуряване на качество на резултатите

Изпълнителят следва да опише конкретни мерки за осигуряване на адекватно спрямо целите на поръчката качество на използваната експертиза и научна надеждност на резултатите.

(4) Описание на човешките ресурси

Изпълнителят следва да представи детайлно описание на екипа, който ще бъде ангажиран с изпълнение на поръчката, и по-конкретно:

- Описание на човешките ресурси – ръководител на екип, младши и старши изследователи, административен персонал, отговорен за оперативните дейности, анкетъори и др.;
- Описание на квалификацията и опита на ръководителя, младшите и старшите изследователи, включително таблица, съдържаща информация относно образованието, специфичната експертиза и методологическата експертиза (събиране на данни, качествен/количествен анализ, моделиране и т.н.) на всеки член на екипа;
- Обосновка как конкретните опит и квалификация ще послужат за изпълнение на задачите от техническата спецификация;
- Разпределение на отговорностите и задачите между членовете на екипа, включително на времевия ресурс за изпълнение на всяка задача, както и разпределението между старшите и младшите експерти/ изследователи за всяка конкретна дейност/ задача.

Изпълнителят следва да са в състояние да предложи такъв състав на екипа, който да притежава нужната експертиза за изпълнение на основните задачи на оценката. Привличането на допълнителни външни експерти за изпълнение на специфични задачи също следва да бъде описано в офертата.

(5) Детайлно описание на очакваните резултати и основните продукти на поръчката – технически и аналитични продукти и доклади.

(6) Времеви график.

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ УЧАСТНИЦИТЕ В ПРОЦЕДУРАТА

(примерни)

- (1)** Участниците следва да са изпълнили поне 5 договора, които имат сходен предмет с предмета на поръчката през последните 3 години (2018, 2017 и 2016 г.). За сходен предмет на договор се считат всички договори за услуги с предмет извършване на социологически проучвания и/или изготвяне на анализи, свързани с тълкуване на социологически данни.
- (2)** Участникът трябва да е разработвал и осъществявал цялостна организация и управление на не по-малко от 3 социологически

проучвания за последните 3 години (2018, 2017 и 2016 г.).

Горните изисквания се удостоверяват с декларация за изпълнени договори и представените препоръки.

- (3)** Участникът следва да разполага със собствена анкетъорска/интервюерска мрежа.

Горното изискване се удостоверява с декларация (свободен текст) за наличие на анкетъорска мрежа в страната.

- (4)** Участникът следва да разполага с необходимият брой ключови експерти (минимум трима) с професионалната квалификация и/или опит на персонала в областта на социологията, маркетинга и връзките с обществеността. Изисквания към ключовите експерти:

Ръководител на екипа

- магистърска степен в областта на социологията и/или икономиката и/или стопанско управление, и/или статистиката и/или връзките с обществеността;
- минимум 5 години професионален опит;
- минимум 3 години опит на ръководна позиция;
- участие в минимум един проект сходен с предмета на дейност.

Ключов експерт – статистик

- магистърска степен или бакалавърска степен в областта на икономиката или статистиката;
- минимум 3 години професионален опит в изследвания в областта на статистиката и анализиране на данни;
- професионален опит в разработването на методики, стратегически документи, доклади и анализи.

Ключов експерт – социология

- магистърска степен или бакалавърска степен в областта на социологията и/или статистиката и /или икономика;
- минимум 3 години професионален опит в областта на социологията, статистиката или статистическия анализ;
- професионален опит в разработването на стратегически документи, доклади и анализи.

Изпълнителят има право да предложи и други експерти извън определените от него ключови експерти, за да представи цялостната си визия за изпълнение от гледна точка на необходимите човешки ресурси. Изискванията за експертите се доказват чрез автобиографии и приложени към тях копия на документи за завършено образование, квалификационни курсове и др., както и референции/препоръки, и други документи (копия от договори, трудова книжка и т.н.), доказващи професионалната квалификация и професионалния опит на ключовите експерти, които ще бъдат ангажирани в изпълнението на проекта.